

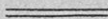
TUULIKANNEL

EINO LEINO

TUULIKANNEL

MIETERUNOJA

I

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJA
HELSINKI

HELSINGISSÄ 1919
K. F. PUROMIEHEN KIRJAPAINO O.Y.

Lukijalle.

Vuosi sitten aloittamani tilinteko laulurunollisen entisyyteni kanssa on nyt päättynyt. Yhdessä *Vapauden kirjan* ja *Lemmenlaulujen* kanssa muodostaa juuri valmistunut valikoimani *Tuulikannel* sielullisen kokonaisuuden, jonka juuret menevät lapsuuteni armaimpiin päiviin saakka, ja jonka latva humisee nykyisimmän nykyisyyteni mielialoissa ja mietelmissä. Niiden välille mahtuu lähes kolme vuosikymmentä kiihkeintä kirjallista toimintaa ja ihanteen tavoittelua.

Lähes kolme vuosikymmentä — sehän on jo ihmis-ikä! Epäilemättä, varsinkin siihen katsoen, millä hirvittäväällä nopeudella sekä henkinen että aineellinen ympäristöni on muuttunut näiden vuosikymmenien kuluessa, eikä ainoastaan meillä, vaan myöskin tuolla ulkona suuressa maailmassa. Etten kuitenkaan siitä huolimatta vielä tunne itseäni aivan ikäkuluksi

enkä viisauden lepoon päässeeksi kansan patriarkaksi, ei nähtävästi johtunekaani puhtaasti kirjallisista, vaan pikemmin eräistä sielullisista syistä, joista ei ehkä liene poissa paikaltaan tässä yhteydessä ohimennen huomauttaa.

Runoilijana olen vanha, kovin vanha, miltei yhtä vanha kuin varhain kehittynyt. Mutta sitä myöhemmin tunnen kehittyneeni ihmisenä, vieläpä niin myöhään, että minua suorastaan hävettää kamppailla aina edelleenkin eräiden elämäntotuuksien kanssa, jotka monille muille näkyvät olevan selviöitä jo syntymässä. Tilanteeni siinä suhteessa on yhtä traagillinen kuin »Prinsessa Ruususen» kokkipojan, joka jo oli vanha mies, mutta jolle ei kasvanut partaa, ennen kuin hän muun hoviväen keralla oli sata vuotta uinahtanut! Ellei maailma nykyisestäään sen paremmaksi muutu, olisinkin taipuvainen sekä sille että itselleni tuota perinjuurista miestymiskeinoa suosittelemaan. En tiedä, kummassa sitten vika lienee, mutta harvoin olen tuntenut koko maailmanmenon ympärilläni käyvän niin jyrkästi vasten sisintä olemustani kuin nykyään, enkä koskaan itseäni sielullisesti yksinäisemmäksi.

En puhu nyt sodasta enkä rauhasta, en sosialismista enkä kapitalismista, en maailman

parantamisesta enkä ihmisten tappamisesta, jotka nekin näyttävät nykyään muodostuvan kuin samaksi asiaksi. Puhun elämänarvoista, jotka kaiken tuon pintakuohun takaa esille pilkistävät. Ja niihin nähden en voi muuta kuin toistaa tässä erään ystäväni pankinjohtajan sanoja, joka kerran lähetti minulle hyvän tahtoisen tervehdyksensä, ja samalla kysymyksen, milloin aioin »viisastua» ja »ottaa elämän vakavasti».

Ja vastaukseni? Palautin kysymyksen lähettäjälleen kuin malaijilaisen heittokeihään: Milloin hän aikoi viisastua? Milloin hän aikoi ruveta ottamaan elämän vakavasti?

Sillä onhan se nyt ihme ja kumma! Meillä — samoin kuin vielä yleensä maailmassa — pidetään »viisautena» sitä, mikä kaikkien viisasten ihmisten mielestä kaikkina aikoina on ollut suurinta turhuutta, ja »vakavana» elämäntähtäyksenä sitä, joka ei kestä edes kahden suuren lapsensilmän kummastelevaa kysymystä. Eikä siinä kyllin! Mutta sen suurimpana viisautena ja sen vakavampana elämäntähtäyksenä, mitä vähemmän se kohdistuu henkisiin ja mitä enemmän aineellisiin arvoihin, mitä vähemmän sillä on mitään tekemistä ihmisen iäisemmän ja mitä enemmän hänen ajallisen

man itseytensä kanssa, vieläpä siihen määrään, että katsotaan olevan suorastaan päästään viallaisen ihmisen, joka ajattelee aineettomia ja näkee näkymättömiä.

Aina ei ole niin ollut. On ollut aikoja ihmiskunnan kehityskulussa, jolloin kauneuden jano ja totuuden etsintä ovat olleet toisella sijalla yleisessä ymmärryksessä kuin nyt, ja jolloin ihmiset eivät ole tienneet mitään viisaampaa kuin syventyä itsensä ja kaiken olevaisen alkulähteen hiljaiseen tutkisteluun. Mutta tämä aikakausi sensijaan. —

Ei, on liian helppo moittia sitä. Olkoon kaukana minusta myös kaikki ajatuskin maailman parantamisesta. Mutta kun minulta niin usein kysytään, mikä on syynä kaikkeen kurjuuteen meidän ympärillämme, niin täytynee minun kerran vastata siihen mahdollisimman selvästi ja lyhyesti: Ihanteiden puute, henkisen tason alhaisuus, sanalla sanoen, ajan hirtittävä materialismi!

Voinkin oikeastaan lopettaa jo tähän. Ihminen, joka lähtee sitä vastaan sotimaan, on piankin — ehkä vielä enemmän kuin näiden rivien kirjoittaja — tunteva itsensä »tuulikanteleeksi», joka helisee tyhjään avaruuteen.

En tunne enkä tunnusta sitä omaksi tehtä-

väkseni. Olen kyllin paljon taiteilija löytääkseni tyydytykseni kauneuskuvien muotoon kiinnittämisestä, joilla Jumala kaikkivaltias näkee hyväksi kulloinkin sielunsilmiäni ilahduttaa. Ja niihinkin nähden on minun Brandesin keralla huoattava:

»Ve mig, som behöver en evighet og dog maa då som de andre!»

H:ki 5. IV. 19.

Eino Leino.

Tuulikannel.

Muut sydämen saivat, ma kantelen,
muut murehti, nautti, ma en, ma en,
en kurja ma elää, en kuolla voi,
kun sykä ei syömeni, soi, vaan soi!

Kova kohtalo, ankara arpa tuo:
ei rauhoa yö, ei päivä suo,
ei armoa aika, ei iäisyys;
sama ilkkuva, helkkyvä sydämettyys.

Mun syömeni tuulikannel on,
sen kielissä laulu on lakkaamaton,
se yössä, päivässä, yksinään
soi ilmahan ijäti väräjävään.

On tuomitun tuttuja päällä maan
pihat pilvien vaan, tuvat tuulien vaan,
en veljiä, siskoja omata voi,
kun outo on itseni, soi, vaan soi!

Ja tuulet taivahan soittelee!
 Kevät saapuu ja syys, suvi pois pakenee,
 sukukunnat kulkevat Tuonelaan,
 jää kantelo jälkehen kaikumaan.

Kas, pohjoinen, kuinka se myrskyää!
 Taas läntinen lempeä leyhyttää,
 itä ankara itkuja pitkiä tuo;
 ei hetkeä helkkymätöntä ne suo.

Ja immyt ikkunan aukaisee.
 Kuu loistavi, kutri kimmeltelee.
 Mi helkkävi yössä niin himmeään?
 Hän kuuntelee, käsi sydämellään.

Ja muistavi muinaista armastaan. —
 Ah, tuulikantele on se vaan!
 Ei sielua sillä, ei tuntoa, oi,
 ei itke, ei naura, se soi, vaan soi!

Myös kuulevi joskus synnyinmaa.
 Se herää ja kahleitaan kalistaa.
 Joko vapaus valkeni raikahtain?
 Ei, tuulikantele kaikuu vain.

Kiro katkera, julmuus jumalien:
Itse orja, ma vapautta veisailen,
itse lemmetön, lemmestä laulan ma,
itse tunnoton, viritän tunteita!

1905.

Koti ja miero

Rikkaruohoja.

Noin noukit rikkaruohoja
oi äiti, taimitarhastas,
Ja kohta kaikk' on puhdasta
sun pienoisisessa puistossas.

Mut kohta sydän lapseskin
jo versoo rikkaruohoja —
Kun sielläi, äiti armahin,
sa saisit yhtä puhdasta!

1891.

Mennyt koti.

Äsken koito kotimailla
kuljin taasen surussain,
kun on mennyt koti multa,
poissa poikamaailmain.

Poissa tuolta tuomilehto,
missä linnunlaulu soi,
poissa kuuset kukkalatvat,
jotka lasna huminoi.

Karja käypi laitumella
minun leikkilehdossain,
kodin kuuset tukkipuina
kulki kotilahdellain.

Sentään suurin murhe mulla
kuolosta on honkapuun,
joka kodin kaiken sulki
piirihinsä suojattuun.

Kaatui taatto, kaatuu maammo,
koti kaikki katoaa;
viel' ei jaksa viljan veljet
kurkkihirttä kannattaa.

1892.

Viiman viemä, tuulen tuoma.

Minä raukka kun synnyin maailmaan,
oli tyyntä ja rauhaisaa
kuin alkavan ukkosen eellä on vaan —
sitä tiennyt en aavistaa.

Mut kohtapa pilviä kokoutui
mun taivoni tummentain,
ja ukkonen löi, vesi vaahtona ui —
Minä turvoa turhaan hain.

Kuin rikkasen pienen mun viimat vei
pois kaukohon maailmaan.
Mut tullevi loppu se tuulellei —
rikan heittävi helmahan maan.

1892.

Puhtahat purjeet.

Poikana purjehdin purrella kerran
laineilla lakkapäillä,
silloin ma näin lumivalkeat purjeet,
neitoni laskevan näillä.

Syömeni syttyi, henkeni hehkui
armahan immen luoksi,
vaan oli pilkkuja purjeeni täynnä,
niiden en tohtinut vuoksi.

Suutuin ma silloin, päätin ma silloin
puhtaksi purjeeni pestä,
ettei toisti ne luo lumivalkeen
lempeni matkaa estä.

Mutta nyt pilvehen päivytt peittyi
vaatetta valkaisemasta.

Ei ollut puhtaampi neitoni purje,
varjossa näin sen vasta.

Poispäin purteni murhemielin
käänsin ma aavoja kohti —
kaukaa ehkäpä immelleinkin
puhtailta purjeeni hohti.

Voi, kun et paistanut päivyät silloin,
kaikki nyt oisi toisin:
Mullakin oisi nyt puhtahat purjeet,
unteni uskoja oisin.

1893.

Suuret aatteet.

Elontaistossa, tuulispäissä
nuo aattehet suuret vain
voi ihmishenkeä nostaa —
näin oppia lasna ma sain.

Mut aika ja alkava miehuus
tuon tiedon vasta toi,
ett' aattehet suuret myös murtaa
ja painaa maahan voi.

1894.

Salaisuuteni.

Varkaan lailla hiivin hiljaa,
ihmisiä karttelen,
kuljen seinän vierustoita,
keskitietä tohdi en.

Kädessäni käärön kannan,
sitä hellin povellain,
ettei multa aarrettani
viedä vieras saisi vain.

Kaupungista päästyäni
metsätielle poikkean,
sama mulle, minne kuljen —
alle hongan istahdan.

Siinä vasta murhevirratt,
itkut ilmi pulppuaa:
kädessäni kannan koito
äidin kuolinsanomaa.

1896.

Maaliskuulla.

On raitis aamu, palmusunnuntai,
ja ilma tuoksahtaa niin puhtahalta,
mut kylmä tuntu on sen tuoksullai —
on vielä talvi, viel' on hallan valta.

Jo kirkkahana aaltoo avaruus,
jo päiväyt paistavi, jo hohtaa hanki,
vaan kaikkialla viel' on hiljaisuus
ja taivas valju on ja maa on vanki.

Niin luonto nukkuu kuni lapsonen,
mi onnen untaan uinuu herttahinta,
ja tuskin kuulee hengitystä sen,
on otsa puhdas sekä tyyni rinta.

Ei vielä leivon suvilaulut soi,
ei virrat vuolaat syöksy kuohumalla,

mut keväästä jo urvut unelmoi
ja kesä haaveksii jo hangen alla.

Näin kevät-unelmoita urpupuun
ja lemmen haavehia hangen alta
lie nääkin nuoret laulut maaliskuun,
kun vast' on aavistettu kevään valta.

1896.

Laulujen linna.

On uljahin korallilinna
meren pohjalla myrskyisen,
runon raikuva valtaistuun
sen keskellä kultainen,
pyhä istuimella on impi,
ei impiä inhan maan,
ja loitos loistavi kruunu
hänen tummilla kutreillaan.

Ikikirkas on kimmel siellä,
salit hohtaen huikaisee,
sadat soihdut seinillä räiskyy,
tuhat tuohusta leimuelee,
ja tuuli kun joskus tyyntyy
ja taivas seijastuu,
niin kaunihit kangastukset
veen kalvohon heijastuu.

Meren pinnalla myrskyt mylvii,
 rajutuuletkin tuivertaa,
 Vesi-Hiitolan vyöryvät vuoret
 ne nousta ja vaipua saa,
 mut tyyntä on aaltojen alla,
 kuhun tuul' ei tunkea voi,
 vain vienona viestinä sinne
 humu ulapan aaltojen soi.

Ja luovien haahdet ne halkoo
 meren pintaa meuruavaa,
 vene taivahan rannasta nousee
 ja vaipuvi taas sen taa,
 eri lippujen alla ne kulkee,
 eri matkan on määrä ja tie,
 mut tuuli ne vihdoin kaikki
 taa taivahan rannan vie.

Ei haaksien onnesta huoli
 meren vaahtoisen valtiatar,
 merimiesten pyyntöjä kuule
 ei linnan haltiatar,
 hän aaltojen kulkea antaa,
 miten tahtovi taivas vaan,
 ja haahtien hautahan syöstä
 meren kuiluja kulkemaan.

Mut joskus pursi kun pieni
 on joutunut myrskyhyn,
 jolt' aalto on airon saanut,
 mela hukkunut hyrskyhyn,
 ja rikki on purren ruori
 ja venhoa viimat vie,
 mi lahtien lainehille
 vain luotukin varmaan lie —

niin silloin Ahtolan impi
 se astuvi linnastaan,
 pian ulapan ympäri purren
 hän peittävi kutreillaan,
 jo laantuvat raivot laineen,
 jo vienoina viimat soi,
 ja korjata haapion hauraan
 merenkulkija koito voi.

Mut laiva jos purppurapurjein
 yli aaltojen ylpeilee,
 kun rungossa pillat piilee,
 rikos ruorissa riemuitsee,
 min kannella karkelo käypi,
 ilo, soitanto sortajain,
 mut ruuma on orjia täynnä
 ja itkua, vaivaa vain —

niin silloin Ahtolan impi
 se astuvi linnastaan,
 sen seiniltä soihdut tempaa
 ja tarttuvi valtikkaan,
 yösynkäksi taivahan saartaa,
 vihan vaahtohon vellovi veen,
 ja sortajan haahden hautaa
 hän pauhulla pauanteen.

Mut muutoin aaltojen alla
 hän yksin istuvi vaan
 ja silmänsä suuret hän tunkee
 meren kuilujen maailmaan.
 kuhun kurjan kuolevan silmä
 ei konsana nähdä voi,
 mut kaikuja kummia josta
 pyhähetkinä joskus soi.

Runon raikuvan korallilinna
 ajan aaltojen alla on,
 on helmistä ihmishengen
 siell' istuin morsion,
 min otsalla aatteen kruunu
 kuun loistolla kuumottaa,
 mut valtikka hällä on tunteen
 merenkultaa kuultavaa . . .

Metsätorpparin laulu.

Pois kirkolta ma muutin korpehen,
pois pienen metsälammen rannallen,
ja talon tahdoin sinne rakentaa,
mut omin voimin, ilman auttajaa.

En kylää kutsunut ma talkoihin,
en käynyt luona papin, lukkarin
ma päivätöitä heiltä kerjäten
ja kauppamiestä miellytellyt en.

Vaan itse kaasin, veistin honkapuut
ja hankin sammaleet ja tarpeet muut
ja kesän kirvestä kun heilutin,
niin valmis syksyll' oli mökkikin.

Nyt etähällä metsätorpassain
ma yksin erakkona elän vain,

en kylän karkeloiss', en häissä käy,
ja vierasta ei torpan tiellä näy.

Mut kesäilloin peltoni kun nään
ja pellollani täyden tähkäpään
ja illan päivän yli lampuen
ja rantasaunan savun rauvaisen,

niin silloin tielle katson kaihoten
ja kulkijata sieltä vuottelen
mun kanssain nauttimahan onnestain
ja kera kylpemähän saunahain.

Mut eipä kuulu kulkijata vaan.
He eivät anteeks anna konsanaan,
kun kylää kutsunut en talkoihin,
vaan itse onneni ma rakensin.

1896.

Terve luonto!

Oi terve, suuri luonto, taas,
sa tuhat-ilmeinen!
ma lasken laulun-valkamaas,
ma vaivun vienoon huountaas,
ma tunnen rintas aallot,
sa tuhatrintainen.

Ma kauan poissa ollut oon,
ah, äiti armahain,
ma jouduin tuulten taisteroon,
ma eksyin elon ahdinkoon
ja kääpiöiden maahan
kuin Gulliver ma sain.

Mi hurmaus! Kuink' ihanaa,
kun ilmaa keuhkoihin,
kun nostaa taasen päänsä saa

ja selän oikein ojentaa —
nääät kääpiöiden maassa
käy köyryyn selkä suorinkin.

Suo mulle voimaas, äityein,
sa tuhatrintainen,
sa hengi henkes povehein,
suo sitä lauluin, kantelein
mun heikon heijastella
kuin peili tuhatpintainen.

1896.

Mieron nuotioilla.

Yksi tuli sieltä ja toinen tuli täältä,
idästä, lännestä, pohjan päältä.

Yksi tuli hevosin ja välkkyvin valjain,
toinen tuli kävellen ja kyynärpäin paljain.

Eri oli matka ja eri oli määrä,
kellä oli oikea, kellä oli väärä.

Maantien varteen me yhdyimme yössä,
siinä oli toiset jo tulenteon työssä.

Kohta me istuimme veljien lailla
ympäri valkean, huolia vailla.

Sanaleikit lensi ja eväsviinat kulki,
toisen suu odotti, kun toinen suunsa sulki.

Yksi tiesi kertoa kevätuuulten mailta,
toinen taisi tarut Lapin tunturin lailta.

Tuo tiesi lännestä sotasanat uudet,
tämä idän impien kuvas ihanuudet.

Toisen suu jo odotti, kun toinen suunsa sulki.
Otava se kääntyi ja yön hetket kulki.

Metsä oli pimeä ja tie sumuvyössä.
Ääneti tulehen me tuijotimme yössä.

Minkä tuli mielehen vielä emovainaa,
minkä mieltä yhä muisto murhien painaa.

Yksi mietti kavaluutta ystävän armaan,
toinen suri syksyä sydämensä harmaan.

Orpo itki emoa ja murhamies rauhaa,
kaikki kaipas kotia ja lapsuutta lauhaa.

Ei ole suuri apu mieron nuotioista,
toista puolta polttaa, kun jäätää jo toista.

Metsä oli pimeä ja tie sumuvyössä.
Ääneti turhaan me tuijotimme yössä.

Päivän laskiessa.

Muistatteko, kuinka muinoin lassa,
talvihämyn tullen, ikkunassa
istuttihin kanssa siskojen
syvään tuumien ja tutkien?

Muistatteko, kuinka metsän rantaan
päivä vaipui niinkuin aalto santaan,
jälkeen jäi vaan vaahtokuplat sen,
kultakuplat aallon kultaisen?

Muistatteko, kuinka kaameasti
silloin rusko päivän haudan rasti,
pilvet paloi, hehkui hattarat,
tulta hyrskyi taivaan rantamat?

Näytti kuin ois meri ollut siellä,
tulitulva, joka maata niellä
tahtoi — kas, se tänne vyöryvi!
kas, jo tuolla kuusi leimahti! —

Muistatteko, kuinka toisihimme
 silloin, siskokset, me painausimme,
 kuinka hiljaa kuiskittihin vain
 äänin värjyvin ja huohottain?

Ilmi kuiskittihin kammot rinnan,
 aavistukset alta lammen pinnan,
 unten harmaat pohjausmat nuo,
 joita nostaa manan suuri suo.

Pelkäsimme toivotusta torven,
 Herran vihan ääntä kautta korven,
 idän päältä tuolta pitkäisen
 leimausta hamaan läntehen.

Maa kun huojuis, taivas tulta löisi,
 meri maata, tuli merta söisi,
 ukkosena Herran uhka sois —
 missä, missä silloin suoja ois?

Muistatteko, kuinka toisihimme
 silloin, siskokset, me painausimme,
 kunnes äiti armas valon toi
 hämärään, ja mieliin levon loi?

Kuin musta ja valkea —

Kuin musta ja valkea perho
yli kukkien yhdessä leijailee,
niin yhdessä riemu ja murhe
mun henkeni tuutua heijailee.

Kuin yhdessä yö sekä päivä
suvi-illan pilvillä karkeloi,
niin onnen aamu ja ehtoo
mun päiväni päärmää purppuroi.

Kuin kuolon ja elämän immet
syyskuutamon kullassa leikkiä lyö,
niin syksy mun sieluni yössä
jo kerkeän kevään kukkia syö.

Suvi-illan vieno tuuli —

Suvi-illan vieno tuuli
huokaa vuoren alta,
hongikon polkua hopeoipi
kuuhut taivahalta.

Hiljaa huojuu korven honka,
kaukana kähkö kukkuu,
vaieten astuvi vaeltaja,
mielen murhe nukkuu.

1896.

Ma uneksin —

Ma uneksin, että mun sydämein
oli kuollut ja kylmä mun tuntehein.

Ja sydäntä kuollutta tuudittain
minä maantien laidalla laulelin vain:

»Ah, nuku mun nuori sydämein!
on aikaa mennyt mun autuutein.»

Tien kulkijat katseli kummissaan.
Niin nousin ja läksin vaeltamaan.

En tiennyt, kunne ma kulkisin,
mut kuljin ja hiljaa hyräilin:

»Ah, nuku, mun nuori sydämein!
jo aikaa raukesi rakkautein.»

Kuin kauvan kulkuni kestänyt lie?
ma toivon, jo kohta on lopussa tie!

Mut sydäntä kuollutta tuudittain
yhä kuljen ja kuiskaten laulelen vain:

»Ah, nuku, mun nuori sydämein!
kun aikaa hylkäsi armaisein.»

1896.

Metsään nukkunut.

Ma oon kuin lapsi, metsään nukkunut,
mi hämyyn tullen herää huudahtain,
mut pois on veikko, sisko hukkunut
ja huutohonsa vastaa kaiku vain.

Ei tiedä koito hän, mik' aika on,
ei tiedä, miss' on koti, kussa tie.
Käy teitä kyllä kautta hongikon,
kun tietäis vain, mi äidin luokse vie.

Niin jylhä, kaamea on korpi, kuu,
niin kaikk' on hiljaista ja harmajaa,
ei tunnu tuulonen, ei liiku puu,
ja kuusten takaa peikot kurkistaa.

Ja lapsi itkee, juoksee, lankeaa
ja nousee, lankee, nousee jällehen.

Mut pien' on poika, suur' on metsämaa
ja kaukana on koti kultainen.

Ma oon kuin lapsi, metsään hukkunut,
mi hämyn tullen herää huudahtain,
mut pois on veikko, sisko hukkunut
ja huutohonsa vastaa kaiku vain.

1896.

Yökehrääjä.

Istuin ma illalla yksinäni
kuulin ma hyrinän sydämestäni.

Mikä siellä hyrisevi ainiaan? —
Neitonen rukkia polkevi vaan.

Istuin ma illalla aatteissani,
kuulin ma laulua kupeeltani.

Kuka siellä laulavi ainiaan? —
Kuolema neitoa kutsuvi vaan.

Istuin ma illalla yksinäni,
kuulin ma itkua sydämestäni.

Kuka siellä itkevi ainiaan? —
Impi se itkevi vapauttaan.

Eräälle ystävälleni.

Niin, yksinäisyys, surun ystävä
ja suurten aattehien äiti hellä,
sen läheisyys, ah, kuink' on lämmintä,
kuink' armas vierellään on viivähdellä.

Kun sydän synkkä, sielu rikki on
ja ilma ahdistaa ja elo painaa,
kun kuolo kutsuu meitä armoton
ja on kuin itse ois jo ammoin vainaa —

Oi, kuinka silloin ihmeen ihanaa
on käydä yksin, yksin talvi-öissä
ja nähdä eessään aava erämaa,
sen yli harhaella haavevöissä.

Niin suuri, tyyni siell' on hiljaisuus
ja elon aatos kaikuu korkealta:

Työn rannall' yksin kasvaa rauhan kuus'
ja hyve nousee murheen mullan alta.

Mut sulle, veikkoseni murheikas,
ma neuvon seuraa sekä — ilta-unta!
Sa erämaata kannat povessas
ja yötä, talvea ja talven lunta.

1896.

Synkkä joulu.

Pois joulukuuset, kynttilät
ja riemulaulut lasten
ja äidin tortut lämpimät —
pois juhla onnekasten!

Tää päiv' on päivä sydänten
ja sisarusten silta,
tää päiv' on päivä rikasten
ja ilollisten ilta.

Mut meille mieron miehille
ja onnen kerjureille,
on muiston musta juhla se
ja tuskan tuoja meille.

Nuo joulupuut ja kynttilät
ja lasten laulajaiset,

nuo äidin tortut lämpimät
ja lahjat armahaiset —

Ken niitä muuten muisteleis
kun elon aallot pauhaa!
Sen varmaan merten meuru veis —
vain aallon all' on rauhaa.

Mut joulujuhlan tullessa,
kun taiston aallot vaipuu,
on niinkuin rinnan pohjasta
taas nousis kaiho, kaipuu.

Ja on kuin huone kylmä ois,
ois jäässä mieron liesi
ja on kuin hetken olla vois
taas lapsikin kentiesi.

Kuin sydän pyytäis lämpöä
ees hiukan, oven suusta,
ois lapsen mieli leikkiä
ja nähdä joulukuusta.

Mut suljetut on ovensuut
ja rinnat kiinni meille
ja ikkunoista joulupuut
vain ilkkuu mieron teille.

Pois kaiho, kaipuu sydämen,
 pois rinnan riemupouta,
 taas tunnon päivä pilvehen,
 taas rintaan talven routa!

Tää päiv' on päivä rikasten
 ja ilollisten ilta,
 mut meille, mieron köyhilleen,
 vain muiston musta silta.

Siis tulkaa, vanhat ystävät,
 mun ainoat, mun armaat,
 te syksyn tunteet synkeät,
 te mieron katseet karmaat!

Ma myöskin kanssa tuttavain
 tään illan tahdon olla —
 ne saapuu, saapuu sadottain,
 ne joutuu joukkiolla.

Ne kasvaa, täyttää sydämen,
 ne tuntuu tuhansilta —
 tää päiv' on päivä rikasten
 ja ilollisten ilta!

Tai en itkis ollenkaan —

Tai en itkis ollenkaan,
rakentaisin majan vaan
niemen kaiskun kainaloon,
huojuvahan hongistoon;
souteleisin, jouteleisin
lainehia lahden vaan,
salmen poikki verkot veisin,
paulat kautta korpimaan;
siellä kanssa äityeni,
armahani, harmahani,
eleleisin yksin vain
tuuditellen tuskiain;
puhteilla syksy-illan
lohdun langatkehrättäis,
kuuhut kultais pirtin sillan,
sirkat yötä ylistäis;
hiljaa honkain huminoiden,
hiljaa lahden laulun soiden

äidin armaan sylihin
pääni raskaan painaisin,
hiljaa kulkis kutrejani
käden vienon viihdytys,
sammuis poltto poskiltani,
verten kiiman kiihdytys,
vaipuis aallot valtimoiden,
tyyntyis tyrskyt unelmoiden,
himon kosket hiljeneisi,
synnin häivät hälveneisi,
suru peittyis sammaleen,
syksy hankeen valkoiseen;
kuulla ehkä voisin noin
elon alku-äänet vienot,
pyhät, puhtaat, hellät, hienot,
niinkuin lasna, kultahasna,
kun ma äidin rintaa join.

1896.

Runottareni.

On meitä kaksi lapsuus-ystävää,
hän toinen vieno, puhdas, puron lainen
ja hento niinkuin kielo helmipää,
ma toinen rauhaton ja riehuva.

Me oomme kumpainenkin syntyneet
tuoll' lehtolahden tyynen rantamalla,
sen kummun kuusta lasna kuunnelleet
sen leikkinehet rantakoivun alla.

Näin vierä vieno leikkivuodet nuo
ja lapsuus lensi niinkuin perhon lempi
ja koitti aavistusten aika tuo,
kun kevät kutsui, mutta umppu empi.

Jäi silloin lasten leikit. Rintahan
nous kaihot, ennen oudot, kaukomielet,

pois häipyi ääret kotimaailman,
meiss' alkoi soida uudet sydänkielet.

Ja kuudan-öin, kun tunne siivet saa,
me lahdelmalla yhdessä unelmoimme
ja soutelimme taivaan rannan taa,
sielt' tarinoita purrentäydet toimme.

Kun heljät haave-yöt ma muistan nuo
ja leikit, venematkat, marjaretket,
ne sydämeen kuin sateenkaaren luo
ja uudelleen ma elän lapsuushetket.

Ja silloin mietin aina: Miksi on
nuo ajat vain nyt muisteloita mulle,
miks en ma jäänyt kotilaaksohon,
vaan läksin kylätielle tarvotulle?

Hän kielsi kyllä, kielsi kyynelein
mua lähtemästä kodin lehtoloista,
mut tulta uhkui nuori sydämein
ja tahtoi taivasta ja maata toista.

Ma läksin. Hänpä seuras. Maailmaan
näin kasvinkumppania kaksi kulki,
mut hetken aikaa oli käyty vaan,
kun toisiltaan he sydämensä sulki.

Ja ystävyyden ylle laski jää
 kuin syksy-yönä lammen hyytää halla,
 ei hyytää, ei hyytymistä nää,
 mut aamull' aalto itkee ikeen alla.

Ma jouduin joutorahvaan tungokseen,
 ma eksyin, outo, elon markkinoille,
 ma takerruin sen kauppaturhuuteen
 ja puutuin narrein pöytähaasteloille.

Pois niistä saada mua koitti hän
 ja kutsui luokseen ilta-unelmoihin,
 mut enää pauhinasta elämän
 en joutanut, en malttanut ma noihin.

Näin erottiin, ja moneen aikaan en
 ma sitten kuullut hänen kohtaloistaan;
 jos joskus satuttiinkin yhtehen,
 niin tuntenut ei enää toinen toistaan.

Oi, jospa sovintoon taas ryhdyttäis
 ja kaksin taasen ilta istuttaisi,
 josp' unten maailmoissa yhdyttäis
 ja sointuun oikeaan jos sielut saisi!

Niin paljon, paljon meillä kummallai
ois toisilleen nyt kertomista uutta,
ois sulla tuoreet kotiviestit kai,
ja mulla elon huolta, katkeruutta.

Siis joudu luoksein, Runotar, sa vaan,
siis istu vierelleni virren henki! —
Mut eipä ystävääni kuulukaan,
lie elon myrskyt murtaneet jo senki.

1896.

Sininen tuli.

Oi kerran pikkunen kaupunki
ja kaupungiss' oli kirkko,
Mut huipussa kirkon tornin tuon
oli kirkas, kiiltävä nirkko.

Kun päivä paistoi ja sää oli sees,
se auringon sätehet toisti
ja yli sen pikkusen kaupungin
se armotähtenä loisti.

Mut torninhuipusta nähdessään
toritouhut ja rahvahat raa'at
ja konnien koukut ja ilkiötyöt
sekä kauppien väärät vaa'at;

ja kirkosta saarnoja kuullessaan
ja kuullen tahtoa taivaan,

miten katuva Edenin ilohon käy,
mut paatunut helvetin vaivaan;

ja nähdessään, miten ihmisyys
katuvieriä kerjäten kulki,
mut vääryys välkkyvin vaunuin vaan
niin pöyhkänä ajeli julki;

niin silloin myrskyä toivoi se,
ett' ukkosen jumala nostais
ja tulehen kirkot ja linnat löis
ja varkahat, konnat kostais.

Mut taivahan rantoja tarkastain
se tornissa välkkyä sai vaan —
toki kerran pimeä pilvi nous'
ja yöhön kaarsi taivaan.

Vihur' vingahti, salama ylpeä lens',
jo pauhasi ilman pieli,
myös silloin huipusta tornin tuon
löi tuiskien tulinen kieli.

Se tahtoi taivahan liekit nuo
alas kurjahan maahan johtaa,
kuin henki hehkua, kaupungin
yli tuomiontähtenä hohtaa.

Mut viisas on kaupungin järjestys!
Näät tornista maata kohti
teräslanka läksi, mi kirkon taa
alas kaivohon salammat johti.

Ja ukkonen pauhasi, leimusi yö,
tuul' ulvoi kahlehetonna,
tuli sininen huipusta tornin löi —
mut rauhassa nukkui konna!

1907.

Seppojen laulu.

Kimposi kipunat yössä,
kuului kalske kukkulalta.

Mikä on korvessa kohina,
tuli vuoren tutkaimella?

Seppo taivasta takovi,
ilman kantta kalkuttavi.

Kelle taivasta tekevi,
kelle kuita kuumentavi?

Taatollensa taivon kantta
Luojaillensa lunnahia.

Kimposi kipunat yössä,
kuului kalske kukkulalta.

Mikä on pajassa pauke,
välke honkien välillä?

Taatto kruunua takovi,
Luoja luopi valtikkata.

Kelle kruunu kultalehti,
kelle valtikka väkevä?

Kruunu maan kuninkahalle,
valtikka sepon suvulle.

*

Kimposi kipunat yössä,
kuului kalske kukkulalta.

Mikä on jyske maan navoilla,
ilmassa sakea sauhu?

Sepot vuorilla sotivat,
sepon lapset laaksomailla.

Miksi on meteli maassa,
sota veljesten välillä?

Kruunusta perintöriita,
veljesvaino valtikasta.

1897.

Inka-muori.

Inka itki rannalla,
heliällä hiekalla,
lainehet laski ja nousi:
Miksi itket Inkasein,
muoriseni, miekkosein?
Tuonne, tuonne venho se sousi.

Inka itki rannalla,
heliällä hiekalla.
Kenpä punapurressa sousi? —
Sinne läksi tyttärein,
armahani, ainoisein. —
Lainehet laski ja nousi.

Minne läksi tyttösi,
kunne pursi purjehti? —
Vierahan vilun valkamille.

Ruttotauti taaton vei,
leipä loppui, nälkä ei —
Mille työlle läksi hän, mille?

Köyhä meni rikkaalle,
vaappuvalle, vanhalle. —
Inka-muori itkien nousi,
varjos' vielä kädellään,
katsoi kautta saaren pään:
sinne, sinne venho se sousi.

1897.

Yö.

— Mun rintani on niin raskas,
ma leikkiä vaikka yön,
oi äiti, en yksin tohdi
ma jäädä kanssa yön.

»On päivä jo laskenut ammoin
ja hiipinyt hiljaisuus,
nuku rauhassa, poikani nuorin,
taas huomenna työ on uus!»

— Älä lähde, äitini, vielä,
Yön ääniä kuuletko?
Ne kutsuu, ne käskee, ne uhkaa,
nyt tulee turmio!

»Nuku rauhassa, poikani nuorin,
se on laulua lahden vain,
se untas tuutia tahtoo
kuin, muistatko, muinoin ain.»

— Älä lähde, äitini, vielä,
 yön silmiä etkö nää?
 Ne minua väijyy, ne vaanii
 mun sydäntäni sykkivää.

»Nuku rauhassa, poikani nuorin,
 ne on tähtiä taivahan,
 ne luonas valvoa tahtoo
 kuin entis-aikahan».

— Älä lähde, äitini armas,
 Yön koura jo tuossa on!
 Se poikas temmata tahtoo
 kuin nieluhun kurimon.

»Nuku rauhassa, poikani nuorin,
 se hongan on oksa vaan,
 mi ulkoa kurkistaapi
 kuin leikkikumppaniaan.»

— Niin kaikk' oli ennen ehkä,
 nyt kaikki toisin lie.
 — Oi äiti, äiti, miks lähdit?
 Minut valtaansa yö jo vie!

Taas kotona.

Minä käyn kuni kyntäjä pellollaan
kodin rakkahan raunioita,
ja muistelen muistoja lapsuuden,
kalaretkiä, karkeloita.

Minä käyn kuni kyntäjä pellollaan,
sydän täynnä ja rinnassa rauha.
Taas mennyt on talvi ja tullut on
suvi uusi ja lämmin ja lauha.

Taas tahdon ma alkaa uudestaan,
taas tahdon ma kerran koittaa,
en tahdo ma taistossa kaatua, vaan
ma tahdon seista ja voittaa!

Minä käyn kuin kylväjä pellollaan
kodin kankailla, karjateillä,
ja toukoja uusien toiveiden
minä kastelen kyyneleillä.

1897.

Laulajapoika.

Ja minä se olen se laulajapoika
ja mull' on laulun ääni;
kekrinä kullan ma kihlasin
ja kevähäll' on hääni.

Ja minä se olen se laulajapoika
ja kaiutan kangasmaita;
on aikani nuorena iloita
ja vanhana olla saita.

Ne käskevät mun muka säästelemään,
ne neuvovat nöyrää mieltä,
mut tuhlata tahdon ma tunteitani
ja soitella sotien kieltä.

Minä tahdon nauttia nuoruuttain
ja ahmia kynsin ja hampain,

minä annan kerjätä köyhempään
ja säästellä rikkahampain.

Minä tahdon maljani tyhjentää,
kun ensi leivoset laulaa,
kun koivut on hiirenkorvallaan,
kevätvirrat vuoria kaulaa.

Ja tahdon ma lauluni lahjoittaa,
kun ensi joutsen soutaa,
kun kukka on puussa ja kukka maassa
ja lehdot leikkihin joutaa.

Näin nuorena jos minä köyhdyinkin
ja mökki on särpimettä,
on aikani nuorena iloita
ja vanhana juoda vettä.

1897.

Tuntemattomille tutuille.

Kun Herra vielä taiteen talttaa käytti
ja maailmoita, maita loi,
kun taivaan vahvuudet hän tähdin täytti,
maan ihanuudet unelmoi,
niin kuvat nousi ja kuvat vaipui
ja aatteet aineessa heijastui,
ja aine totteli, tahdas taipui,
ja värit sointuhun seijastui;
näin ihmemuotoihin, muodon alle
loi Luoja sielunsa maailmalle.

Loi laulun laaksot, alpiti, aatevuoret,
loi vihan virrat vaahtosuut,
soi rantamille rauhan lehdot nuoret
ja antoi armon öljyput,
loi linnut puihin, loi tarutarhat,
loi ihmelähteet iloineen,
myös surun hattarat, toivon harhat

ja kaaret kaunihit kyynelveen,
 ja kaiken kauniinsa viimeiseksi
 loi ihanneuskonsa ihmiseksi.

Näät hänkin uskonut ol' unelmoihin
 ja halki aikain harmajain
 ain aatoksensa lensi aamunkoihin,
 mi nousi kaukaa kangastain:
 hän nähnyt vuossadat suurta unta
 ol' urhoheimosta hengen maan,
 ett' eläis kaukana kansakunta,
 mi hänet tuntisi kokonaan,
 mi kuulis Herransa hellän kielen,
 mi tajuis miettehet Taaton mielen.

Hän katsoi. Luonto lumoäänin soitti,
 toi kauneutensa kasvun muut,
 maa kukki, meri aaltos, päivä koitti
 ja vierä virrat vaahtosuut,
 mut vait' ol' ihminen, vaiti kansa,
 maan herraks luotu ol' orja maan,
 ei kuullut kauneutta maailmansa,
 ei nähnyt sieluunsa ihanaan,
 sen silmät täynn' oli maata, multaa,
 sen sydän syttä, sen korvat kultaa.

Hän katsoi. Murhe Isän silmän kasti,
 soi Herran huokaus kautta maan,
 se soi kuin kuolinkello raskahasti,
 se hautas haaveet kuolemaan,
 se Tuonen rannoille toivot soitti,
 se itki multahan ihanteet,
 ja meri aaltos ja päivä koitti
 ja kukki kummut ja vierit veet,
 mut koskaan uskottu unelmoihin
 ei sitten täällä, ei aamunkoihin.

Käy maassa laulu, että vielä voisi
 nuo vainaat nousta haudoistaan,
 kun kuka suurta unta unelmoisi
 taas sankareista sankarimaan,
 kun Luojan toivehet toisen kerran
 maan päällä toivoa tohtis ken,
 taas uneen uskoa taivaan Herran
 ja elää uskonsa eestä sen;
 mut kenpä, kenpä se lauleloihin
 tääll' enää luottaa ja aamunkoihin?

1897.

Salojärven joutsenet.

Ken rantamalle Salojärven käy,
kun aamu koittaa, ilta hämärtäy,
se veden päällä näkee välkkehen,
mi häipyy taakse saarten, salmien.

Ne joutsenia Salojärven on.
Ne päiväks' väistyy lehdon varjohon,
mut yö kun joutuu yli metsämaan,
ne ulapoille uivat laulamaan.

Näin kerrotaan: on ijäks' onneton,
ken niiden laulun kerran kuullut on,
hän päivät unelmoi, yöt unhottaa,
ja kaipaa jotain, jot' ei koskaan saa.

Vain harvoin rantamalle järven sen
siks' vieras tulla tohtii hiipien;

mut talvi-illoin kautta kaiken maan
näin järven joutsenista lauletaan:

»Ol' ennen mökki järven rannalla,
siin' yksin asui ukko uuttera,
pyys' pyitä syksyt, talvet nuottaa loi
ja kesät purressansa pulikoi.

Hän ain' ol' iloinen, vaikk' yksikseen,
ja muille altis, vilkas vierailleen,
hän köyhää auttoi, antoi omastaan
ja ohjas eksyneitä oikeaan.

Siks' yli seudun häntä siunattiin.
Ja kun hän joskus sattui naapuriin,
kaikk' kansa kertyi ympär' istumaan —
hän usein silloin ryhtyi kertomaan.

Hän kevään kauneudesta kertoili,
mi Salojärven jälleen koristi,
hän kuvas rannan kukat, kuikat veen
ja metsän tapaukset tarkalleen.

Myös maista kaukaisista kertoi hän,
kansoista, kaupungeista etelän,
hän kaikki tunsi, vaunut valtojen
ja herrain herkut, riemut rikasten,

Näin kertoi hän, ja kansa ihmeissään
 se häntä katsoi, mietti mietteitään.
 Mut aina laulujensa lopuksi
 hän Salojärven rauhaa kiitteli.

Hän yksin eli. Vuodet kulki niin.
 Vain harvoin vanhus sattui naapuriin.
 Mut kerran häntä vierren viikkojen
 kun nähty ei, niin mentiin mökillen.

Hän makas' kuollehena majassaan.
 Mut mökin alla, hänen rannallaan,
 sous' oudot linnut, suuret, valkoiset —
 ne oli Salojärven joutsenet.

Ne varmaan aatoksia vainaan on,
 ne päiväks' väistyy lehdon varjohon,
 mut yö kun joutuu yli metsämaan,
 ne ulapoille uivat laulamaan.

Ne laulaa turhuudesta taisteloa,
 ne kertoo etsinnästä erakon,
 ne rakkautta, rauhaa julistaa,
 mi mielen valtaa, tempaa, tenhoaa.

Ja on kuin maassa koittais' aika uus'
ja viha väistyis, katois kavaluus,
kuin siskot yhtyis', veljet veljestyis',
maailma yhteisvoimin ylentyis'.»

Mut kerrotaan, on ijäks' onneton,
ken niiden laulun kerran kuullut on,
hän yönsä valvoo, päivät unelmoi
ja tahtoo jotain, jot' ei koskaan voi.

1897.

Aamun toivossa.

Ma heräsin aamulla aikaiseen,
soi sirkutus kumma mun korvissain
kuin pääskyjen karkelo päällä veen —
ja ma nousin ja katsoin ja hain.
Mut yö oli yllä ja yö oli alla,
myös yö minun mökkini ikkunalla,
ja kukkulan kuuset ne huokasi vaan
yli synkeän, syksyisen maan.

Mut sirkutus soi minun korvissain,
en kuullut ma kieltoja ystävään,
vaan taivahan rantoja tarkastain
minä aamuni uskohon jäin;
niin hartaana valvoin ja hartaana harroin,
ma aamuni nousevan voittoa varroin,
ja taistelin lauluin ja kantelein
yön taistoja yksiksein.

Lien kauan jo kaihoten vartunut näin,
jo ammoin on riittänyt mökkini lies',
ja aamunkin aik' olis mielestäin —
vaikk': kenpä sen tarkkahan ties.
En tiedä, onko vierinyt vuosi vai hetki
tai ehkä pian lopussa on elämäni retki,
ja aamu se viipyvi, viipyvi vaan,
ties, koittaako milloinkaan!

Mut sirkutus soi minun rinnassain
ja ilmassa lehtojen tuoksua on,
pian päivä on koittava, pilvi se vain
lie peittänyt auringon.
Sen sieltä ilmi loihdin ma silmin ja korvin,
sen veisaan ma virsin ja toivotan torvin,
ja tulla sen täytyvi, aamuni sen,
kun valvon ja rukoilen.

1897.

Huonoa seuraa.

Sill' lohtua tarjona kyllin on,
joka lempensä multahan peitti,
se ei ole orpo, ei onneton,
jonk' ystävät yksin heitti;
voi seestyä lientynyt onnen koi
ja syttyä toivojen karsi,
ja lippunsa vieläkin nostaa voi,
jos tuulessa katkesi varsi.

Mut silloin vast' olet onneton
ja mielesi vasta on musta,
sun rauhasi, riemusi mennyt on
ja löydä et lohdutusta,
kun maailman touhussa hetkeks' ees
saat yksin jäädä sa illoin
ja huonohon seurahan joutunees'
sinä inholla huomaat silloin.

Ma oon kuin aalloilla pursi —

Ma oon kuin aalloilla pursi
jo puoleksi täyttynyt.
On ulkoa ulapan laulu
sen tunkenut sisähän nyt.

Ne ulapat toistahan etsii,
ne toistahan toivoelee
ja läpi mun purteni laidan
ne suukkoja suihkaelee.

Ma päivät soudan ja soudan
yöt valvon ja mittailen,
ja tuskasta vavisten tutkin
ma pohjia sydämen.

Yhä vaan mun venhoni vaipuu,
yhä nousevi sydämen yö —
oi, kohta ne yöt jo yhteen
yli purteni haudan lyö!

1897.

Kysymys.

Kun yksi rehkiä ja yksi raataa
ja kaikki repii ja kaikki kaataa,
kun yksi kantaa ja kaikki sortaa,
kun yksi muuraa ja kaikki murtaa
ja yks se anteheks antaa vaan —
niin minne yksi se joutuukaan?

1898.

Iltarukous.

Unta, unta, unta
syvää uinumaan.
Lunta, lunta, lunta
ylle mustan maan.

Yössä, yössä, yössä
öiset linnut lentää.
Työssä, työssä, työssä
lepää tuskat sentään.

Lennä, lennä, lennä,
aatos inehmon!
Mennä, mennä, mennä
aika maata on.

Laulajan laulu.

En, enhän muuta ma tahdokaan
kuin laulaa, laulaa, niin, laulaa,
kun laulut mun helkkyvät rinnassain
ja pyrkivät pitkin kaulaa.

Mitä voin minä sille, jos maailma
vain mulle se virsinä helkkää,
jos rytmejä on ilot ihmisten
ja surut on sointua pelkkää.

Ja minkä ma taidan, jos elämä tää
vain mulle on suuri runo,
mihin saimme me Luojalta langat vaan
ja Luojalta käskyn: puno!

Me punomme kehdosta hautahan,
me punomme, puramme jälleen,

kunis laulumme kuolema katkaisee
ja sen viemme me virittäjälleen.

Kuka viepi viisahan päätelmän,
kuka piirteli pilkkataulun,
kenen pivoss' on pieniä runoja vaan.
kenen kädessä sankarilaulu?

Mut olkoon se tunnelma, kompa vaan
tai miehen mietelmä syvä,
runot kaikki Luojalle kelpaavat,
jos runo on muuten hyvä.

Ei huoli hän siitä, jos jossakin
ei yhtynyt tahto ja voima,
jos tahto vaan oli oikea
ja aatteen aateloima.

Ja katso hän ei, jos kompastuit
sinä joskus riimien kiviin —
kun loppu se oikein sointuvi vaan,
ei kulje hän rivistä riviin.

Oi, auttaos, Luojani, sointumaan
mun lauluni loppu hyvin!
Oi, auttaos yhtenä heilumaan
mun lauluni latva ja tyvi!

Me laulamme kehdosta hautahan.
Kuink' kauan, tiedä me emme.
Paras aina ois' sointunsa sommittaa
kuin oisi se viimeisemme.

1898.

Nuori Nietzsche.

Tuo tulleeeko päivä mullekin
kuin monelle muulle on tullut,
että elämä jonkin on arvoinen,
jota säästää ja säälii ne hullut,
että pelkään ma katsoa kuolemaa
kuin kumppani silmäterään —
Pyhä Aurinko, kuinka ma pelkäänkään
sitä päivää, jona ma herään!

Tää kaikki, kaikk' onhan unta vain:
mun aatteeni armahimmat,
mun henkeni heleä morsian,
tuon suudelmat tulisimmat,
hän, hän, satavuosiks' mi sekunnit loi
ja minuutit miljoonaksi,
joka yhdellä sydänyö-katseellaan
tomun tään teki jumalaksi!

Ja unta, untahan kaikk' on tää:
 mun murheeni mustimmatkin,
 epätoivoni, tuskani, taistoni,
 sydänkaihoni katkeratkin;
 mitä oon minä, onneton, kärsinyt,
 mitä mulla on onnea ollut,
 on unten aaltoja ollut vain
 ja unten tuomana tullut.

Tuo koittaako päivä, kun laskea
 mun pitäisi pitkin öitä,
 elon paatisen polkuja suunnittaa
 ja ankeita arkitöitä,
 jona oisin ma yhteiskunnassa yks' —
 kentiespä kohta jo kaksi —
 ja vuosi vuodelta vaipuisin
 taas raa'aksi rahvahaksi?

Ah, älköhön tulko se milloinkaan!
 Mut terve, mun päiväni sorja,
 mun päiväni ylpeä, seppelpää,
 jona en ole onneni orja,
 jona seison ma seppona murheeni,
 jona aatos on ahjossa valkee —
 sa terve, päiväni punainen,
 kun haaveiden kuoret halkee!

En maitoa suoniin ma saanutkaan,
mut sain minä tummaa verta,
se otsasuonissa ouruaa,
kun kuohuun se nousee kerta . . .
minä kuulen kuin kohinan kaukaisen
tai tuhanten miekkojen melskeen —
hei tunnetteko te, ystäväin,
tuon alkavan aamun helskeen?

Ja silloin mun silmäni pimentyy,
mun sieluni salamoitsee —
haa, kuuletteko, kuin myrskyssä
mua taivahat jumaloitsee?
Olen arkki-enkeli Mikael,
mua Auringon parvet seuraa —
päin, lapset, laumoja pimeyden,
päin ihmis-yön jalopeuraa!

1898.

Nuori Alkibiades.

Yksinpuhelu.

Oi, miks' en syntynyt ma ennemmin,
kun Hellas vielä oli urhoin tanner,
oi, miks' en nähnyt miekkain leimausta
ja mastometsää, meren täyttävätä?

Miks' ei mun aikanani vapaus ollut
kuin entis-aikaan verin ostettava
ja miks' ei miljoonat nyt Persian
ylpeinä yli vyöry Hellesponton?

Tää aik' on aika sankarmuistojen,
ei sankartöiden. - Tääll' ei tilaa niille.

Maa turvattu on, meri meille altis,
Ateena kasvaa lauluin, tietein, taitein,
ja niinkuin paasi liittyy paatehen,
niin nousee maani mahtavuuden muurit.

En luotu muurariks', en muiden töiden
rakennusmestariksi. Olla tahdon
ma omain aatteitteni arkkitehti.

Haluni usein oisi hävittää
maan tasalle nää templit, linnat, pylväät,
vain siks' ett' uudestaan ne luoda voisin.

Jo tuohon miettinyt oon keinonkin.

Kaks' kansaa täällä kiistää valtikasta,
Ateena yks' ja toinen Sparta, kumpi
lopuksi voittaa, viel' ei tiedä kukaan.

Ne veljessotaan tahdon yllyttää,
hävitän toisen toisella ja uuden
luon kansan raunioille entisien,
min veri on kuin Alkibiadeen:
puoleksi tyyntä, puoleks' myrskyä,
puol' urhon kuntoa, puol' immen mieltä,
puol' voimaa Spartan, puoli Ateenan
armautta päivän, hengen hienoutta,
hitunen hekkumata Persian
ja ryydiks' vielä raakuus pohjan kansain,
näin valmis Alkibiadeen on nektar,
min tarjoan ma taivaan jumalille.

Nuori Jouko.

1.

Salamat välähtelevät
yössä mieleni pimeään,
sinkoovat siniset liekit
tuskieni tuntureilla.

Näen hengen huimat kuilut,
kuulen laulut Tuonen lasten;
olkoonkin iloni yöhyt.

Yöhön mökkini rakennan,
yöstä virteni viritän,
laulan mahdit maan povesta,
synnyt synkät yön vesistä,
peitän päivän paistamasta,
tärisytän taivonkantta,
itse istuinta Jumalan,
sydämen särkyneen sävelin,
virsin yöstä nousevaisin.

Tahdon olla tuskan tulkki,
 tuskan tulkki, päivän peikko,
 veli kaikkein kärsiväisten,
 runo syyllisten sydänten.

Syyllisten? Mikä on synti?

Loit, Luoja, halut minulle,
 panit paalut kaikkialle:
 »Tähän asti, ei etemmäl!»

Mutta ma käyn etemmä,
 uhmaan käskyjä Jumalan,
 jot' en tunne. En sinulta
 pyytänyt lahjoa eloni,
 en siitä sinua kiitä.

2.

Sinäkö sanelet yöstä,
 sinä, auringon sikiö,
 laulaja laveasuinen,
 kantama Kalevan kansan?

Mitä tiedät yöstä sinä,
 joka et tuntenut ikinä
 pyydetä tulipunaista,

rakkautta rajattomuuden,
 hiilen hiiltävän paloa,
 kaiken kaunihin menoa?

Kävit tietäs' kuin sokea
 jumalitten johtamana,
 istahdit ilokivelle,
 kukutit käkösiäsi,
 laulelit, mitä sinulle
 lauloi suuret armo-luojat!

Haa, te päivän liedot lapset,
 mitä te tiedätte elosta
 niiden, joill' on tahdon taisto
 vasten valtoja elämän,
 jotka syy on synnyttänyt,
 rikos tehnyt rikkahiksi,
 tuska tuimiksi takonut,
 murhe musta seppelöinyt?

Tiedä, laulaja lavea,
 se on seppel yhtä pyhä
 kuin omakin otsalehtes
 antama Auringon jumalan,
 sulotarten suutelema!

Mietelmiä.

Vuossadat vierii. Ajan aallot pauhaa.
Miespolvet vaihtuu, kansat katoaa.
Mit' etsii ihminen? Vain rauhaa, rauhaa.
Työmiehen rinta rauhaa halajaa.
Me oomme lapsia vain eksyneitä
maan pahan pinnalla. Me etsimme,
me harhailemme salon suuren teitä,
mut koti, koti, kusta löytyy se?
Käy monta tietä, mont' on uskoa
ja monet tuulet taivaankantta kaartaa,
me odotamme aamun ruskoa,
mut pilvet synkät sydänpäivän saartaa.

Lapsi hymyy kehdoissaan.
Nuku lapsi, nuku vaan,
nuku, nuku, nurmilintu,
ellös herää ensinkään!
Maa on paha, levoton.

Taivas lapsen koti on.
 Taivahall' on suuret tähdet —
 ellös, hento, herääkään!

Kukka uinuu umpussaan.
 Nuku kukka, nuku vaan,
 nuku, nuku, nuori kevät,
 miksi pyrit kesähän?
 Suven aika lyhyt on.
 Syys on kylmä, armoton.
 Kevähäll' on tuores tuoksu —
 ellös pyri kesähän!

Sydän nukkuu rinnassain.
 Nuku sydän, nuku vain,
 nuku, nuku, nurmilintu,
 ellös ulos unelmoi!
 Elämä on armoton,
 Unten onni hellä on.
 Unelmill' on suuret siivet —
 ei niit' elo käyttää voi.

Mut lapsi se hymyvi kehdoissaan:
 »Minä tahdon mieheksi nousta,
 minä tahdon miekkoja välkyttää
 ja jännittää sotajousta»,

Ja kukka se kuiskivi umpussaan:
 »Minä tahdon tuoksulla täyttää maan
 ja ajeta päivähän, aurinkohon,
 vaikk' kukkani kuihtuva on».

Ja sydän se sykkivi rinnassa:
 »Minä taistella rauhani tahdon,
 minä tahdon seisoa tulessa
 ja nähdä aaltojen vahdon.
 Mitä siitä jos toivoni pettää vaan!
 En murru ma silloin multahan maan,
 kun murrun ma nuorihin toiveisiin
 ja uskoni unelmiin.»

Rauha taiston seppel on.
 Voima vaan vie voittohon.

Voima! Sana mahtava,
 sana suuri ja ankara,
 sana kauniiden kalpatöiden,
 nimi rietasten rikosöiden,
 lippu aatteen ja innostuksen,
 miekka murhan ja mullistuksen,
 heikon pelko ja köyhän kauhu,
 valon soihtu ja sodan sauhu,
 viljan nousu ja viljan kaato,

valon kulku ja kasken raato,
 sana sankarin, Jumalan —
 Voima on valtias maailman!

Lauloi äiti lapselle:
 »Ollos nöyrä, nöyrä se
 Luojalle on otollinen,
 elontiellä onnellinen.
 joka taipuu, taitu ei.
 Myrsky vuorihongan vei,
 vuorilla käy suuret tuulet —
 ellös pyri vuorille!»

Haastoi kukka kuuselle:
 »Ollos pieni, pieni se
 Luojalle on otollinen,
 elontiellä onnellinen.
 Pieni tyytyy pienehen.
 Minä ylös yllä en.
 Ylhäällä käy suuret taistot —
 miksi pyrit ylemmä?»

Puhui impi urholle:
 »Ollos hyvä, hyvä se
 Luojalle on otollinen,
 elontiellä onnellinen.

Lämmin, oi, on kotilies.
 Miksi ulos pyrkii mies?
 Ulkona käy suuret surut —
 ellös pyri ulommal!»

Mut lapsi se laulavi äidilleen:
 »Miten voisın nöyrä ma olla,
 kun sinua heittiöt herjaavat?
 Ne suistan ma taistelolla!»
 Ja kuusi se kukalle huminoi:
 »En maahan, en maahan ma jäädä voi,
 minä tahdon taivahan tuulilta
 sua kukkanen suojella!»

Ja sankari sanovi immelleen:
 »Ei, täällä ma voimani tuhlaan,
 minä tahdon suurihin suruihin
 tai suurehen riemujuhlaan.
 Oi katso, kaunis on Luojan maa,
 sen tahdon, sen tahdon ma valloittaa,
 se on valtakuntamme vastainen —
 kas sulle ma valloitan sen!»

Mik' on voiman oikeus?
 Rakkaus, vain rakkaus.

Rakkaus! Sana suloinen,
 sana siipien valkeiden,
 sana suurinten sankar-töiden,
 valo synkinten sydän-öiden,
 rinnan yöllinen yksin-nyyhky,
 rauhan viesti ja voiton kyyhky,
 päivän paiste ja tuike tähden,
 riemun parhaimman paras lähde,
 suden suitsi ja himon ohja,
 tahdon ponsi ja tarmon pohja,
 sana sankarin, — Jumalan —
 Rakkaus on valtias maailman!

Vuossadat vierii. Ajan aallot pauhaa.
 Maan kansat vaihtuu, miehet mietteineen.
 Mit' etsii ihminen? Vain rauhaa, rauhaa
 ja onnen seppelettä otsalleen.
 Ken niittää valmuja vain unelmoiden,
 ken leikkaa laakereita maisen maineen,
 ken onnea vain orjantappuroiden
 ja kuka ulpukoita unhon laineen.
 Maailma yhtä kiittää, toista soimaa,
 työt toisen muistaa, toisen unohtaa.
 mut jokainen voi paljon rakastaa,
 vaikk' enempi ehkä toisella on voimaa.

Kalevalan kankahilta

Väinämöisen synty.

Tuo oli synty Väinämöisen,
rotu rohkean runojan:

Meren aavan suuri sulho
kaihosi Kavetta naia,
halki aikojen halasi
immeksensä Ilmatarta,
valjasti valiot varsat,
veden varsat vaahtoharjat,
kokosi kosiokullat,
huolitteli huomolahjat,
ajoi neittä kihlomahan,
ilman impeä kosihin.

Kauas kaikui ruoskan roiske,
kuului kuorskuna hepojen,
kovin kuulti kullan välke,

hyvin helmyet helisi
 ajaessa Ahtolaisen,
 vierissä veen isännän.

Tuop' on impi, ilman tyttö,
 Kave luonnotar korea,
 istui ilman vempelellä,
 taivon kaarella kajotti,
 pilvilinnan liepehellä,
 utu-uudinten takana.

Lausuipa ulapan urho:
 »Istu, impi, korjahani!» —
 Impi noin sanoiksi virkki:
 »Miksi neittä korjahasi?» —

Veden valta vastaeli:
 »Meren laajan morsioiksi,
 aaltojen ajelijaksi,
 Ahdin linnan liikkujaksi,
 suojien sulostajaksi,
 kultieni kantajaksi.»

Lausui laajan ilman impi:
 »Suotta kultasi kuluvi,
 helmesi helähtelevi!

Impenä ikäni kaiken
aina aionkin eellä,
enkä suostu sulhasihin,
mielly miesten leikkilöihin.»

Veen valio, ulapan urho
tuosta suuttui ja syäntyi,
nosti aallot ärjymähän,
hirmumyrskyt mylvimähän,
väkivalloin vieäksensä
ilman impyen ihanan:
vuorina vedet kohosi,
tuntureina tuulten alla,
meri piirtyi pilvilöihin,
pohja kuivana kihisi,
paaet paukkui, louhet loukkui,
vaahto taivasta valeli.

Mutta Ilmatar ihana
istui taivaan vempelillä
suojassa ikisulonsa,
impisalpojen salassa,
kuhun ei tunnu tuulten voima,
urhon vimmat ei ulotu.

Vihdoinpa vihainen sulho
leppyi varsin lempeäksi,

vuoret laski, laaksot nosti,
 meren tanteren tasasi
 kirkasna kimaltamahan,
 lämminnä läpäjämähän;
 syvältä sydäimestänsä
 kultansa kuvan hän nouti,
 toip' on lempensä totisen
 pinnallensa päilymähän,
 kaunisna kajastamahan.

Kave luonnotar korea
 pilkisti lomasta pilven:
 katso, kalvosta ulapan
 paistoi kaunis taivonkaari,
 kaarelta korea impi,
 kuuhut neien kulmaluilta,
 päiväyt impyen povelta.

Neitosen sydän sykähti,
 kikkahti kivinen rinta,
 leimahti povessa lempi,
 suonissa säkenet suihki,
 vaan ei suostu ilman impi
 vielä sulhonsa sylihin.

Murhe murti miehen mielen,
 kaipaus ulapan urhon,

suri hän yössä yksiksensä,
 hämyssä häveten itki,
 itki ilmoille surunsa,
 kaihonsa utuna unten.

Mutta katso! Kaihopilvet,
 kyynelten utuiset uhrin,
 korkeammalle kohosi,
 impehen ylemmä ylti
 kuin vihan vihuripuuskat
 tai hymy hyvän sydämen;
 nousi taitse taivonkaaren,
 otavaisen olkapäitse,
 sulki jo sylihin sorjan,
 kaulasi Kapehen nuoren,
 kuiski kummia sanoja,
 ulpujen utuista kieltä,
 kaihoja kalankutujen,
 avovetten vellamoita
 valta-auringon valossa,
 luonnon luomisen lumossa.

Tuo tunsu ihala impi
 itkun jo sydänelässä,
 tuskan niin ilonihanan,
 riemun niin surunsuloisen

kuin on kuudan toukokuinen
tai tuoksu kevätahavan —
ja hän astui jo alemma,
vaipui valtahan utujen.

Se oli synty Väinämöisen
lemmestä meren ja ilman.

1896.

Lemminkäisen laulu.

Tule tuuli, tuui purtta,
vieös veikkosi venettä,
anna juosta puisen purren,
mennä mäntyisen venehen
saarelle sanattomalle,
niemelle nimettömälle!

Tunnen, tuuli, sun sukusi,
sinä vanhin veljistäni:
saman saaren kainalossa
syntyi Ahti ja ahava
ilman impien ilossa,
lännetärten läikkehessä.

Tuosta kasvoin tuulen kanssa
nenässä utuisen niemen,
kuljin tuulen kumppalina,
vierin veljenä ahavan

ympäri selän sinisen,
lakkapäien lainehien.

Tuuli se pojan povehen
puhalsi vihurit vinhat,
idän irnut, kaakon karjut,
luotehen sotaiset soitot;
henki hellätkin sävelet,
kaiut kallihin kotini,
emosen etelälämmöt,
ensi lemmen länsileyhkät.

Näinpä kaikki taivon tuulet
tunnen ma polo povessa,
siksi kuikkana kujerran,
lokkina lotaeleime.
enkä tieä kunne kuljen,
minne vie minut vihuri,
viepikö kohin kotia
vaiko mieron valkamille.

Kaikki tunnen tuulten kärjet,
toki en pohjoisen tereä,
viel' ei halla verta hyydä,
puhalla puhurin valta
Ahtolan pojan povessa,
saati liedon Lemmikäisen.

Enkä kuikkana kujerra,
lokkina lotaja aina,
ilman kokkona kohoan,
haukkana viriän vielä,
taivot kaarran, maat tähyän,
halki pilvien havisen.

Pelätkätte, peipposeni,
varokatte, varpuseni,
ilman kokkojen iloa,
toivon haukkojen halua!

Liidän neitten linnan päälle,
impien laelle lasken,
haiverran havukan lailla
neitiparvesta parahan,
heleimmän helmipäistä,
kukkapäistä kuuluisimman.

Puhu tuuli purjehesen,
anna vauhtia ahava,
läikytä alusta länsi,
lempi lennätä venettä
saaren impien iloihin,
kassapäien karkeloihin.

Virokannas.

Häipyä vihdoin hetket nukkuvankin,
vierii sokeankin viikot pitkät,
kului aika myöskin kurjan Suomen.

Yössä yhä Osmon onni itki,
kahlehissa kulki kansan kieli,
murtui Suomen laulun suojamuurit,
katkes kansanhengen kurkihirret,
raunioiksi vajos Suomen valta.

Kesannoiksi Sampsan pellot jäivät,
kylvämättä Kalevaisten kasket,
niittämättä Väinön touot, toivot:
kussa taannoin kansan vilja kasvoi,
siellä huojui vaan nyt korpi kolkko,
kussa muinen karjan kellot kalkki,
siellä kaikui ruske kontioiden,

kussa ennen käkökullat kukkui,
siellä yökkö lensi, huusi huuhkain.

Surumielin Suomi-äiti itki:

»Kussa kuljet, suurin sankareista,
missä viivyt, viisas Väinämöinen?
Emos vanhan auttajaksi astu,
joudu päästäjäksi päivän uuden,
sekä päivän että kuuhutkullan,
jotka meiltä jättitammii peittää!»

Silloin säälitellen Väinö vanha,
joka iltapilven paltehelta
Suomen kansan kohtaloita katsoi,
näki kyynelsilmin, murhemielin,
taivahalta tähtimiekan tempas,
Kalevaisten väkikalvan vanhan,
jonka heittänyt hän tuonne oli
Suomen rantamilta suoriessaan;
ja hän maahan valosäilän viskas
halki taivon, puhki pilvilöiden,
läpi jättitammen taajan latvan.

Lailla leimauksen miekka lensi,
vaipui kalpa Ukon vaajan lailla,
tiensä leikkas läpi tammen lehvään,
syvään päätä myöten maahan syöksi.

Näki kansa liekin leimahtavan,
 tuikahtavan oudon tulikielen
 ilman öisen, ikisynkän halki;
 kaikki katsomahan tuota riensi,
 kuunko keträ oli kirvonnunna,
 vaiko lentänytkin taivon tähti,
 pudonnutkin päivän pyöryläinen.

Neuliaisna sinne nuoret juoksi;
 kontiona sinne vanhat kulki,
 petran askelilla poiat potki,
 neiet joutsenena souden joutui,
 kaikki sinne, kunne viiru viittas,
 minne rata rasti, juova johti

Eipä ollut päivän pyöryläinen
 eikä keträ kuun, ei taivon tähti,
 oli miekan kahva kankahassa,
 kultakahva, helmin huolieltu;
 mutta päältä paistoi päivän juova,
 reppänästä säde pieni pilkki,
 siinti taivas, kuulti kultapilvi.

Jopa päättyi petran päivämatka,
 jopa soutu sorjan joutsenenki,
 ihastellen, ihmetellen kaikki
 jäi nyt katsomahan kankahalle,

katsoi taivahasen, maahan katsoi,
 katsoi toinen toisehensa, eikä
 tiennyt, mistä oli miekka tullut,
 kuinka repeytynyt päivän reikä.

Saapui silloin sinne ukko utra,
 itse Virokannas Karjalainen,
 joka syrjäisessä sydänmaassa
 eli yksin salosaunassansa,
 eli muinaisissa muisteloissa,
 lauleloissa ajan vanhan vainen:
 hänkin nähnyt oli liekin lennon,
 kansan humun kautta korven kuullut,
 kaalonutkin tuota katsomahan,
 vaikka tiellä jäänyt muista jälkeen.

»Onpa niinkuin tuolta päivä pilkkis,»
 virkkoi Virokannas ihmetellen,
 tirkistellen kohti taivonkantta,
 kuusten latvain lomi kurkistellen;
 vaan kun katse valon tietä seurasi
 päästä päähän, maahan taivahasta,
 huomasi hän kahvan kankahassa,
 hieroi silmiään ja tuumi silloin;
 »Eihän liene vanhan Väinön miekka!»

Maahan kumartui ja sormin kulki
 kahvan kaunehia tunnustellen,
 tunsi Ilmarisen ihmemiekan,
 tunsi kirjat, tunsi kullat, helmet,
 myöskin Väinön vanhat taikamerkit.

Mutta kummissansa kansa kertyi
 äijän ympärille tiedustaen:
 »Miekan tunnetko ja mist' on tullut,
 kuink' on tänne päässyt päivän pilke?»

Silloin Virokannas päänsä nosti
 katseen ylvään yli kansan luoden:
 »Kalvan tunnen, tunnen kantajankin!
 Senpä muinen seppo Ilmarinen
 takoi Väinämölle, veljellensä,
 kun ol' Louhi valon maasta vienyt,
 saanut vuoren alle aurinkoisen,
 sillä Väinö Pohjan kansan kaasi,
 voitti yön ja päästi Suomen päivän.»

Kysyi ihmetellen Suomen kansa:
 »Kummia sa kuulut haastelevan!
 Ken on Ilmarinen, ken on Väinö?
 Kerro meille!» — »Jospa kertonenkin.»

Virkkoi Virokannas Karjalainen:

»Laulaisinpa, totta taitaisinpa,
kun ois täällä joku joukossanne,
joka löisi käden kättä vasten,
mielen mieltä, kielen kieltä vasten,
lähtäksemme laulun laajan teille,
virren vienon vettä soutaaksemme.»

Seisoi äänetönnä Suomen kansa,
vaiti viipyi vanhat, nuoret. Vihdoin
astui vaari sadan vuoden vanha
toisten takaa horjuen ja lausui:

»Taisin kuulla noita taatoltani
joskus piimäsuuna pikkaraisna,
vaan on ruostunut jo kielen lukko,
kurkku kuivanut ja muisto mennyt;
toki vielä toisen muistutellen
jotain niistä ehkä tietää voisin.»

Ja he istahtivat kankahalle,
kannon päille, kalvan kahden puolin,
löivät kädet vanhat kättä vasten,
saumasivat sormet toisihinsa;
Karjalainen sana-arkun aukas,
Virokannas virsilippahansa,
lauloi ilojansa entisiä,

muinaisia onnen muistojansa,
 kertoi Suvantolan sankareista,
 kosijoista kuulun Pohjan neien,
 lauloi Väinämöisen voimatöistä,
 Sampo-matkasta ja Louhen maasta.

Hymyhuulin noita kansa kuuli
 niinkuin lapsi kehtolauluansa,
 jonk' on äidiltänsä kuullut kerran,
 mutta unhottanut maailmalla;
 nauroi nuoret Ahdin leikkilöille,
 Väinön lausehille vanhat nyökkäs,
 itki neiet nuoret Kullervoista,
 poiat surkutteli Aion surmaa.

Vaan kun vielä lauloi ukkokallas,
 kuinka kaikk' ol' ennen toista täällä,
 kuinka toisin täällä touko kasvoi,
 toisin leivo lauloi, lehto tuoksui:
 kuinka ennen täällä suuret laulut
 raikui suusta suurten sankareiden,
 kuinka ennen täällä suuret miekat
 säihkyi säkeneitä suurten töiden,
 kuinka yksi, suuri Suomen manner
 kantoi yhtä suurta Suomen kansaa —

silloin kansa kysyi kaihomielin:
 »Miksi ennen kaikk' ol' onnellista,
 miksi muinen kaikki kaunihimpaa?»

»Silloin paistoi päivä,» vanhus virkkoi.

Ja hän lauloi, kuinka niemellänsä
 vapaa kansa kerran kynti, kylvi,
 mutta merten takaa vieras saapui
 tuoden rantamalle taimen oudon,
 taimestapa kasvoi jättitammi,
 jonka latva maasta päivän peitti.

Ukon kertomata kuunnellessa
 syttyi sydämissä aatos uusi,
 syttyi niinkuin kulo kankahalla:
 ensin hiljaa, ritisten se hiipi,
 piirsi matalana maata pitkin,
 kanervissa kiemuroiden kulki,
 kunnes löysi kuusen kunnahalta,
 kuusen korkean ja kukkalatvan,
 johon roihahti ja taivahille
 kauas kansan pyhän tahdon kantoi:
 »Taitettava onpi tammi suuri,
 kauhu kaadettava Suomenniemen!»

Kansan tahdon Väinämöinen kuuli
ja hän riemastui, ja rinnassansa
syttyi toivon säde kerran vielä
päästä ahojansa astumahan,
soutamahan suvannoita Suomen.

Ja hän lauloi uuden ilmapurren,
emäpuuksi taivon kaaren taittoi,
puutti pohjan ilman pieleksistä,
päivän sätehistä laiat liitti,
kokan kultas aamun purppuralla,
illan kuutamolla keulan huoli —
valmis lähtemähän ollaksensa,
konsa kajahtaisi kutsu kansan.

1896.

Väinämöisen palaus.

»Oi, joutuos, Väinämö vanha,
luo kaihovan kansasi taas,
Nyt Suomessa suuri on juhla,
suvi armahin ympäri maas,
jo paistavi päiväyt meillä
ja päällä on taivas sees.
mut poissa on Pohjan sampo
ja vaiti on kantelees.» —

Näin kansan huuto se kaikui
yli laaksojen, laineiden
ja pauhaten ilman patsaat
satakerroin kertasi sen:
»Oi, joutuos, Väinämö vanha,
sua vartovi kansas ja maas,
on tarvis sampoa uutta
ja tarvis soittoa taas!»

Ja Väinämö kutsun kuuli
 ja riemuiten rinnassaan
 hän reilahan laivan laittoi
 ja hattarahaljakkaan,
 jo lykkäsi vesille venhon,
 sen suuntasi Suomehen päin,
 ja taivahan rannat jätti
 ja pilvien palteet näin.

— Kas, Suomen lahdella laiva
 läpi hyrskyjen hyökyää,
 min kokka kuultavi kultaa,
 min päivänä välkkyvi pää,
 mut ruorissa sankari istuu
 niin muhkea muodoltaan —
 ken lie? kenen lienevi laiva?
 kävi huuto nyt kautta maan.

Jo rantahan, vierasta vastaan,
 väki Väinölän virtasi niin . . .
 jo nähtihin laivan laatu,
 jo laskija tunnettiin!
 Ovat outoja purjehet purren
 ja masto on kumman maan,
 mut tulija ei ole outo,
 vaan tuttupa vanhastaan.

Veen vierelle kansa nyt joutuin
 telapuita viskoelee,
 urot uhkeat kuusia kaataa,
 pojat kuoria kiskoelee:
 »Hän saapuvi, sankari suurin,
 hän saapuvi Suomehen taas,
 oi terve, Väinämö vanha,
 taas vanhaan valkamaas!» —

Jo maalle laiva se laski,
 emäpuu kävi pohjahan,
 mut silloin laitoihin tarttui
 kädet kansan riemuavan
 ja kauas kaarnana laiva
 lens' keskehen kuusiston,
 perämiehen kuivalle tuoden —
 kuten maan tapa vanha on.

Pian Päivän kummulle käytiin
 tulojuhloa tanhuamaan,
 suvijuhloa nuoren Suomen,
 valojuhloa Väinön maan,
 johon yhtyis nuoret ja vanhat
 ja aika vanha ja uus,
 ja muinaispäivien murheet
 ja valkea vastaisuus.

Ikitammien sijalla kasvoi
 siell' lehto nyt kaunioinen
ja lietona leppien helke
 soi lempeä tuulosien;
mut siell' oli ennallansa
 kisatanner tanhuavain
ja paikallaan oli paasi,
 pyhä paatero loihtijain.

Siell' lehdossa, lehvien alla,
 nyt haasteli harmajapäät,
siell' leimusi muistojen liekit,
 suli sydänten jäykkien jäät;
ja kiertäen miehestä mieheen
 simasarkat vaahtiset käy —
vaikk' kuultavi kannujen pohjat,
 ei muistojen pohjoa näy.

Kas, mistäpä laulut liedot
 pyhä-illan nyt ilmahan soi?
Siell' aamun nousevan kansa
 kisakentällä karkeloi;
ei yön ole varjoja siellä,
 ei murheen muistojakaan,
siell' liehuvi onni ja lempi
 ja toivehet nuoret vaan.

Mut kansan keskehen Väinö
 hymyhuulin istunut on,
 hän katsovi vanhojen juhlaa
 ja riemua nuorison.
 Hän nähnyt on onnessa kansan
 ja nähnyt onpi sen yöss' —
 siin' istuvi muistojen urho,
 mut toivojen sankari myös.

Näin juhlivi Väinön kansa,
 näin juhlivi Väinön maa,
 ilo korkea ilmoja kiirii,
 kukat tuomien tuoksahtaa,
 meri kuohuvi kukkulan alla,
 kilo laineill' leikkiä lyö,
 mut kauas kumpuja kaartaa
 käen kukkujen kultavyö.

Mut kaunehin kassapäistä
 nyt astuvi Väinämön luo,
 hän kantelon viisikielen
 ikitietäjän kätehen tuo:
 »Oi, ottaos omasi, Väinö,
 suo soittosi soida taas,
 ja laulaos vanha laulu —
 näin pyytävät nuoret maas'.»

Ja pitkin poskia Väinön
 vedet virtasi tulvanaan,
 kun vanhan vaskisen soiton
 taas tunsi hän polvellaan,
 mut riemuiten kansa kaikki
 huus' rientäen tietäjän luo:
 »Oi, laulaos vanha laulu,
 taas kantelon kaikua suo!»

Tuo silloin tietäjä nousi
 ja harmajan nosti pään
 ja loihtijan outo lieska
 hänen leimusi silmistään:
 »En vanhaa laulua laula,
 vaan uuden laulun ma luon
 ja aamua Suomeni armaan
 ma soittoni soida suon!» —

Ikipaadella Väinämö istui
 ilo entinen polvellaan
 ja paaden ympäri kansa
 se vaieten vartoi vaan;
 niin hiljaa lainehet loiski,
 niin hiljaa kuunteli kuus' —
 jo helisi vasket vanhat,
 jo virisi virsi uus'.

Se soi kuni ukkosen nuoli
 läpi pilvien pauhoavain,
 se soi kuni kuutamon hohde
 yli ulpujen uinuvain,
 se kertoi päiväyden voimaa,
 valon voittoa keväimen,
 se luonnon aamua lauloi,
 ilon nousua ihmisten.

Yli aaltojen, alhojen, vuorten
 sävelkeijuset karkeli näin,
 joka kuusehen kiiveten kilpaa,
 joka kukkahan pilkistäin:
 »Miks' uinut, siskoni vielä,
 oi heräjä, veikkoni, hei —
 on päivä, on palannut Väinö,
 yön peikoista pelkoa eil» —

Kas, tuolta jo honkien alta
 sinihuntuja huiskaelee,
 puun oksilla haltiat harmaat
 hymyhuulin kuiskaelee!
 Kas, täällä jo Vellamo itse,
 meren kuohuja halkoelee
 ja Ahtolan armahat immet
 yli aaltojen palkoelee.

Mikä helinä päiväyden päällä,
 Mikä kulina kuussa soi?
 Mikä kaarella siintävän taivaan
 niin kummasti kuultaa voi?
 Siell' Ilmatar aavojen merta
 punapilvellä purjehtii
 ja Kuutar ja Päivätär siellä
 valon huntuja huolehtii.

Jo kajahti kangashiekka,
 jo pemahti peltomaa,
 kumu kuuluvi nurmen alta,
 aho liikkuvi, aaltoaa —
 Sielt' astuvi Mannun joukot,
 peri-isännät ilmaantuu,
 esivainajat vainioiden
 ja kammojen kansa muu.

Yli aaltojen, alhojen, vuorten,
 näin Väinämön soitto soi,
 se kuorehen sielua loihti,
 se luontohon laulua loi,
 ja tuoksuen, helkkyen, soiden
 ilo kaikuvi kautta maan:
 on herännyt luonnon henki,
 väki Väinölän uudestaan!

Lemmikäisen äiti.

Tuima on tuuli ja pimeä on taivo,
suuri on ulapalla aaltojen raivo,
lahti on tyyni ja selkeä vaan.

Kussa mun kotkani kulkeekaan?

Joudu jo kotihin ja lentosi heitä!
Taikka jo ajeletkin aaltojen teitä,
poikani pieni ja hentoinen.

Lahti on tyyni ja rauhainen.

Heitä jo haukkojen sotakisat kerran
Kustapa löytänet itsesi verran,
poikani suuri ja kaunoinen?

Lahti on tyyni ja rauhainen.

Anna jo pääskyjen rauhassa lentää!
Tuostapa emollesi surusanat entää,
poikani synkeä, syyllinen.

Lahti on tyyni ja rauhainen.

Ihmiset pahaks' sinut parhaavat mulle —
paha lienet muille, mut hyvä olet mulle,
poikani lempeä, puhtoinen.

Lahti on tyyni ja rauhainen.

Ulkona ulapalla myrskyt ne pauhaa,
täällä on lämmintä, täällä on lauhaa,
lahti on tyyni ja selkeä vaan.

Laske jo lahtesi valkamaan!

1896.

Pohjan neien kuolo.

Se musta lintu lens' puusta puuhun,
lens' Imatran rannoilta Ruijan suuhun.

Näin saapui murhe se matkallaan
myös Tieran mökkihin matalaan.

Hän istui saunansa kynnyksellä
ja kannel polvilla helisi, hellä,

Kun kukkui kuudessa lintu kumma:
»Jo Pohjan neien vei Tuoni tumma»

Niin värähti oudosti urhon mieli,
niin särähti kummasti kannelkieli:

»On aika laata jo laulamasta.
Jo katosi kauneus Kalevalasta.

On suurten sulhojen aika poissa,
on laulu kuollut ja murhe koissa.

Hän paistoi päivänä talviöissä,
hän kuulti kullassa, kirjovöissä.

Hän tuoksui tuomena tanhualla
ja keijut leikki sen lehväin alla.

Hän kukki kumpuna Suomen suossa,
hän lauloi koskena laakson vuossa.

Nyt syys on maassa ja sydämissä
ja kansa kaipion kyynelissä.

On mennyt sankaritöiden aika,
kun sammui sankarilemmen taika.»

Näin äänin murtuvin laulaen
hän ripusti naulahan kantelen.

Ja kuusi huokas' ja humisi tuomi:
»Nyt Pohjan impeä surevi Suomi.»

Marjatan laulu.

Keinutan kehtoa, laulatan lasta
vaulussa vemmelpuun.
Nukkuos tähtiä katselemasta,
vaipuos kuusia kuuntelemasta,
uinuos äitisi lauleluun,
keinuhun vemmelpuun!

Harva on soimi ja hieno on loimi,
kuurassa kiiltävi maa.
Lämmitä lempi, äityen lempi,
varjele lastani valkeaa!

Ihmiset emollesi kantavat kaunaa;
Saanut en kylpyä, saanut en saunaa.
Pysty on kulkea pyytäjän tie —
sulleko loivempi lie?

Harva on soimi ja hieno on loimi,
 kylmä on yö kuni sois.
 Hengitä halla, kohtalon halla,
 hengitä orponi onneton pois!

Nukkuos, äityen nurmilintu,
 tuuti, tuutilulla!
 Uinuos pakkasen untuville,
 armahille, harmahille!
 painuos yöhyen parmahille —
 tais' jo Tuoni tulla?

*

Miksi et nuku, oma kukkani, rukkani?
 Itket — kylmäkö koski?
 Kylmäkö on?
 Ihme! Lämmin on lapseni poski,
 sulanut seimen on seinä,
 allasi, allasi angervon
 kuumana huokuva heinä.

Kas, mikä kajastus päälläni päilyy? —
 Kas, mikä kajastus seinällä häilyy? —
 Seimen päällä on on tähti,
 tummempi päivää kirikkaampi kuuta,

selvempi suurempi tähteä muuta —
Luojako lähetti tähden sen
suojaks' lapseni valkoisen?

*

Keinuos kehtoni vemmelpuinen.
tuuli, tuutilulla!
Tuutios lapseni tuiretuinen,
armahuinen, naurusuinen,
tuutios rinnoille rakkauden —
tais' jo Unetar tulla?

1896.

Kiputytön laulu.

Jyrise Tuonelan tumma paasi,
järise vaivojen vaara!
Jauha kaunoja katkeroita,
surujen tautien talkkunoita,
keitä ailutten atrioita
valtojen valiopöytään!

Vilise Tuonelan virran vuoksi,
kohise kolmikopru!
Tuo'os tuskien tähkäpäitä,
rikosten viljoja, rinnan jäitä —
kohta juodahan häijyn häitä
kuoleman kosken alla!

Kohta jo täysi on Tuonelan paasi —
karpio, kahmalo vielä!
Silloin se paatero paukahtaa,
tuskien vaahtohon vaipuvi maa,
kuolema kutsua kansat saa
Tuonelan immen häihin.

Tuonen tytön laulu.

Tumma on Tuonelan tähdetön yö,
tummempi Tuonella raatajan työ.
Vähän täält' on tullut ja tullut tänne monta,
vielä ei tullut, ei mennyt viatonta,

Huuhtelen mekkoja murhaajain;
herjojen helmat jo puhtaiksi sain.
Valkeat on virrat siellä elävitten mailla,
Tuonen vettä toki elon tahrat on vailla.

Mielelläni sentään ma työtäni teen.
Katselen kauas yli vierivän veen,
katselen kauas kohti elon kukkarantaa,
kuplaset aatostani kuljettaa ja kantaa.

Muistelen tummuutta Tuonelan yön.
Ajattelen raskautta raatajan työn.

Tuntoni on puhdas ja mieleni on tyyni —
parempi jos pestävinä oisi omat syyni!

Kurjia kuinka jos lie ihmiset,
kerran ne on iloinneet ja nauttinehet!
Helppoja heille lie Tuonen ikivaivat,
hetken kun rikkoa ja riemuita saivat.

Tuolla taas on kulkija päässä elon tien.
Venhoni kyykokan hälle ma vien.
Vähän täält' on mennyt ja tullut tänne monta,
vielä ei tullut, ei mennyt viatonta.

1897.

Ilmarisen vaellus.

Yöllä syntyi Ilmarinen,
seppojen suvun kuningas,
se syntyi sysimäellä,
kasvoi hiilikankahalla,
vaskinen vasara vyöllä,
käsissä käverät pihdit.

Katsoi kahta kämmentänsä,
arvelee, ajattelevi:
Miks' nämä minulle luotu,
mitä varten vastuksiksi?

Läksi kontion kotihin
kuoman mieltä kuulemahan:
»Saattaako setä sanoa,
miks' nämä minulle luotu?»

Ukkokarhu uksen eessä
simoa siretti juoda

kultaisesta kannusesta,
 sarkasta hopehisesta,
 katsoi kannun uurta myöten,
 vantehen väliä myöten,
 äkkäsi tulijan oudon,
 kirposi kädestä kannu,
 sima vieri suun sivuitse:
 »Ohoh sinua, kuoma kulta,
 kyll' on kynsiä sinulla!»

Sanoi seppo Ilmarinen:
 »Kynnet on kyynärän pituiset,
 vaan en tiedä enkä taida,
 kulle työlle työnteleisin,
 mille tenhoisin teolle —
 saattaisko setä sanoa?»

Vaari vastahan vihelsi:
 »Oisihan talossa työtä,
 kun oisi tekijä toinen!
 Kovin oot koivilta kapea,
 ylen laiha lantehilta,
 pää suuri, suu supukka,
 iho ilkeän värinen —
 lähde toiseen talohon!»

Läksi seppo läylimielin
 kangasta kävelemähän,
 läksi työtä etsimähän,
 tekemistä tietämähän;
 hiuka sousti sormen päissä,
 nälkä suolia näversi.

Niin saapui suden kotihin.

Suden akka orren alla
 kirnusi kesäistä voita
 kultaisessa kirusessa,
 männällä hopehisella;
 työntyvi sisälle seppo,
 yli kynnyksen kysyvi:
 »Oisiko talossa tässä
 työtä tehdä tyhjän miehen?»

Akka kiljas', kirnu kaatui,
 lapset parkaisi pahasti,
 ukko uunilta tomahti
 koivuhalko kainalossa:
 »Ken olet, kurja mieronkierto,
 mikä mies, mitä sukua?»

Sanoi seppo Ilmarinen:
 »En tiedä sukuni tietä,

en isoa, en emoa,
 tuolla honkien humussa
 synnyin ma sysimäellä!
 etsisin elosijoa,
 asuinpaikkaa anoisin.»

»Ei ole talossa tässä
 suurusta suvuttomalle!
 tokko erkanet, elikkä —!»

Läksi seppo läylimielin
 kangasta kävelemähän,
 emoansa etsimähän,
 suvun tietä tietämähän
 suupieltä suru vetäsi,
 murhe mieltä mustentavi.

Kysyi puilta, pensahilta,
 kuulusti ahon kukilta,
 tutki ilman lintusilta,
 kysyi maan matelijoilta,
 eikä löytänyt emoa,
 ei tavannut taattoansa.

Niin tuli ketun kotihin.

Repolaisen renkipoika
 tervasi lylyä tiellä
 ehtiäksensä erähän
 illalla isännän kanssa;
 katsoi tielle ja kavahti
 kannon päähän huutamahan:
 »On tulossa outo miesi,
 kumma kulkija kylältä,
 mies kapea, kaksijalka,
 tassut kaikki taata pitkät!»

Repo kuuli rengin huudon,
 luuli jo tuhon tulevan,
 jousen vaarnalta varasi
 savuna pihalle saapi:
 »Seis! Seiso henkesi uhalla!
 Mikä mies, mikä asia?»

Sanoi seppo Ilmarinen:
 »Mikä lienen miehiäni!
 Liekö sotka suolle saanut
 vai rauku vesirajahan,
 ilves tehnyt iljenelle,
 suokurki sulalle maalle;
 oon emoa etsimässä,
 taattoa tavoittamassa.»

Repo vastahan remahti:

»Ei ole sukua sulla
tämän ilman kannen alla!
Min' olen metsän henkiherra,
veen riistan verolle viejä,
saukon kummi, mäyrän kuoma,
ylikaitsija kanojen;
tunnen kaikki tuulen karjat,
maan kävijät, tien tulijat,
jalan neljän juoksevaiset,
siiven kahden kantamaiset;
kaikki on kirjoissa minulla,
kaikki mulla muistossani —
ei siellä sinun näköistä!»

Selitellä seppo koitti:

»Minkäpä minä osannen,
kun olen kerran tänne luotu,
syntynyt sylimäelle —!»

»Sin' olet syntynyt luvatta,
lurjus, vastoin maan lakia!
Kursi tiehesi, tahikka —!»

Läksi seppo läylimielin
kangasta kävelemähän;

pilkoin hälle puut puheli,
 kukat viittoi vilkusilmin,
 oravat osoittelivat,
 linnut lennosta ivasi
 angervon avuttomuutta,
 heimotuutta herjan lapsen.

Astui seppo allamielin,
 itkuvirttä vieritellen,
 astui päivän järven päitä
 toisen vaaroja vaelsi,
 päivänäpä kolmantena
 suo suuri etehen aukes'.

Astui seppo allamielin,
 orvon virttä vieritellen:
 »Kun oisin syntynyt sudeksi
 taikka karhuksi kasunut,
 oisi turkki tuulisäällä,
 koti ois' kovalla säällä,
 kodissa korea liesi,
 liedellä punainen loimo,
 emo lieden liepehellä,
 mie itse emon sylissä —
 ja minun sylissä onni!»

Jo väsähti väki sepolta,
 uupui jo urohon voima,
 vaipui miesi maan varahan,
 tuskissansa turpehelle,
 otsa suohon, suu norohon,
 rinta rimpeä halaten.

Lauloi rauta rahkan alta,
 soi suosta teräksen soitto:
 »Kussa viivyt, maan kuningas,
 raudan ruhtinas väkevä,
 joudu joukkos' johtajaksi,
 valtasi vapahtajaksi!
 Tääll' on miehet miekka vyöllä,
 sota-orhit ohjaksissa,
 pyssyt on pamahtamassa,
 torvet on torahtamassa,
 kun vain saapuisi kuningas,
 sois' käsky sotien herran!»

Jo tunsi sukunsa seppo,
 tiesi työnsä työn hakija,
 kimmahdi kohoksi maasta,
 viskasi vasaratansa,
 tuli suihki suonten päissä,

koski rinnassa kohisi,
voiton liekki, voiman virta,
kutsumus kuningastöiden.

Kohotti kätensä seppo
kohti kuusten korkeutta,
vannoi maalle valan ikuisen,
sanan Luojalle lupasi:
»Tahdon ma takoa ilmi
luonnon voimat maan lumosta,
herättää vesien henget,
ainehet norojen alta;
tahdon tehdä maan hyväksi,
manteret hymyäviksi,
lehdot leivän kasvaviksi,
pelloiksi petojen korvet;
tahdon taivahan takoa
yli maani onnellisen,
taivahalle tähtikehrät,
kuut, otavat, päivät kummat —
tahdon luoda luonnon onnen
oman onneni heraksi!»

Näin se vannoi vanhin seppo,
vannoi ruhtinasvalansa.

Hymyilevä Apollo

Hymni.

(1898.)

I.

Höyhensaaret.

Mitä siitä, jos nuorna ma murrunkin
tai taitun ma talvisäihin!
Moni murtunut onpi jo ennemmin
ja jäätynyt elämän jäihin.
Kuka vanhana vaappua tahtoiskaan?
Ikinuori on nuoruus laulujen vaan
ja ulpukat lemmen ja unelmien;
ilot kuihtuvat ihmisten.

Mitä siitä, jos en minä sammukaan
kuin rauhainen, riutuva liesi,
jos sammun kuin sammuvat tähdet vaan
ja vaipuvi merillä miesi!
Kas, laulaja tähtiä laulelee,
hän meriä suuria seilailee
ja hukkuvi hyrskyhyn, ennen kuin
käy purjehin reivatuin.

Mitä siitä, jos en minä saanutkaan,
 elon aamu min niin lupas varmaan,
 kun sain minä toivehet suuret vaan
 ja kaihojen kantelon armaan!
 ja vaikka ma lien vähä lapsi vain,
 niin jumalten riemut ma juoda sain
 ja juoda ne täysin siemauksin —
 niin riemut kuin murheetkin.

Ja vaikka ma laps' olen syksyn vaan
 ja istuja pitkän illan,
 sain soittaa ma kielillä kukkivan maan
 ja hieprukan hivuksilla.
 niin mustat, niin mustat ne olivat;
 ja suurina surut ne tulivat,
 mut kaikuos riemu nyt kantelen
 vielä kertani viimeisen!

Ah, kantelo pitkien kaihojen,
 sinä aarteeni oma ja ainoo!
 Me kaksi, me kuulumme yhtehen,
 vaikk' kohtalot kuin mua vainoo.
 Me kuljemme kylästä kylähän,
 ohi kylien koirien räkyttävään,
 ja keskellä raition raakuuden
 sävel soipa on jumalien.

Me kaksi, me tulemme metsästä,
 salon suuren me ilmaa tuomme,
 me laulamme nuoresta lemmestä
 ja lempemme kuvan me luomme,
 me luomme sen maailman tomusta niin
 kuin Jumala ihmisen Eedeniin,
 ja korvesta kohoitamme me sen
 kuin vaskisen käärmehen.

Te ystävät, joiden rinnassa kyyt
 yön pitkät pistää ja kalvaa,
 te, joita jäytävi sydämen syyt
 ja elämä harmaja halvaa,
 oi, helise heille, mun kantelein,
 oi, helise onnea haavehein
 ja unta silmihin unettomiin —
 mun silmäni suljit sa niin.

Kas, ylläpä mustien murheiden
 on kaunihit taivaankaaret
 ja kaukana keskellä aaltojen
 on haaveiden höyhensaaret,
 ja ken sinne lapsosen kaarnalla käy,
 ei hälle ne haavehet yölliset näy,
 vaan rinnoin hän uinuvi rauhaisin
 kuin äitinsä helmoihin.

Mitä siitä, jos valhetta onkin ne vaan
 ja kestä ei päivän terää!
 Uni totta on, siksi kuin valveutaan
 ja vaivat ne jällehen herää.
 Moni nukkui nuorikin toiveisiin
 ja heräsi hapsihin hopeisiin:
 hän katsahti ympäri kummissaan
 ja uinahti — uudestaan.

Miks' ihmiset tahtovat, taistelevat
 ja koettavat korkealle?
 Kuin korsi he sentään katkeavat
 ja murtuvat murheen alle.
 Ois' lempeempi, lauhempi kuolevain
 vain hyviä olla ja hymytä vain
 ja katsoa katsehin kirkkain niin
 vain sielunsa syvyyksiin.

Näät unessa murheet ne unhottuu
 ja rauhaton rauhan saapi,
 näät unessa vankikin vapautuu,
 sen kahlehet katkeaapi,
 moni köyhä on rikas kuin kuningas maan,
 kevyt kantaa kruunu on ruhtinaan,
 ja kaikki, kaikki on veljiä vain —
 oi, onnea unelmain!

Oi, onnea uinua uudelleen
 nuo nuoruuden siintävät sillat,
 ja itkeä jällehen yksikseen
 yöt armaat ja kuutamoyllat;
 taas uskoa, että on aamu vaan,
 kaikk' että voi valjeta uudestaan,
 uus' leikki ja lempi ja laulu ja työ —
 uus' uhata myös sydän-yö!

Taas uskoa kaikuhun kanteleen,
 tulilippuhun pilvien linnan,
 punaruusuihin, lempehen puhtaaseen
 taas kahden puhtahan rinnan,
 taas uskoa itsensä rikkahaks'
 ja maailman suureks' ja avaraks' —
 ah, tiedä en auvoa armaampaa,
 kun nuorna sen uskoa saa!

Ei tiedä hän auvoa armaampaa,
 joka kaiken sen kadotti kerran,
 joka häkistä katseli maailmaa.
 näki siitä vain vaaksan verran,
 haki haavettaan, löys' elämää,
 löys' maailman markkinavilinää,
 näki räyhäävän raakuuden, tyhmyyden —
 niit' aikoja unhotat en!

Kun muistelen, kuinka ma kerjännyt
 olen koirana lempeä täällä,
 miten rikasten portailta pyydellyt
 olen tuiskulla, tuulisäällä
 vain lämpöä hiukkasen, hiukkasen vain —
 ja kun minä muistelen, mitä ma sain
 ja mitä ma nielin ja vaikenin,
 ja mitä ma ajattelin!

Miten oon minä kulkenut, uskonut,
 etteivät ne unhoitukaan!
 ja sentään ne oon minä unhoittanut
 kuin unhoittaa voi kukaan.
 Ja sentään se nousi, min kohtalot kaas',
 ja sentään ma seppona seison taas,
 taas taivahan kansia taon ja lyön —
 oi onnea tähtisen työn!

Ne saapuvat, saapuvat uudestaan
 mun onneni orhit valkeet,
 ne painavat vanhalla voimallaan
 mun rintani jättipalkeet,
 taas kirkas on taivas ja kukkii maa,
 taas säkenet suustani suitsuaa,
 mun ääneni on kuni ukkosen,
 soi maan yli jylinä sen.

Mitä siitä, jos haaveeni langat vain
 lie lankoja hämähäkin!
 Mitä siitä, jos auvoni nyt ja ain'
 ois' laulua laineiden näkin!
 Sitä sinne ma seuraan, se minne mun vie,
 vaikk' oisi mun eessäni manalan tie
 ja heräis' en täällä, en sielläkään —
 unen laulavan lapseksi jään.

Elon arpani tahdon ma ainoisen,
 elon onnesta osani kerta!
 Olen imenyt rintoja totuuden,
 mut niistä vaan tuli verta.
 Siis tulkaa, te utaret unelmien,
 minä vaivun valtahan taikuuden,
 luon silmäni sielujen kuutamohon —
 unen loihdu on loppumaton.

Oi, kauniisti mulle te kaartukaa,
 mun tahtoni taivaankaaret!
 mua hiljaa, hellästi tuudittakaa, —
 te henkeni höyhensaaret!
 Mua katsokaa: sama lapsi lien
 kuin aamussa alkavan eloni tien,
 samat mullekin olkaa ja antakaa
 sama mulle taivas ja maa!

Mua murhe ja vaivat murtelee,
 toki tahtois' vielä en kuolla.
 Mut kuulkaa, jo äitini huhuilee
 Manan aaltojen tuollapuolla.
 Oi, odota hetkinen, äityein!
 En viel' olis' valmis ma matkallein,
 sydän tää on synkeä, syyllinen —
 suo, että sen valkaisen!

Suo, että ma ensin huuhdon vaan
 nämä huonot tunteet ja aatteet,
 suo, että ma päälleni ensin saan
 ne puhtahat, valkeat vaatteet,
 jotk' ompeli onneni impyinen,
 hän, hämärän impeni ihmeellinen,
 min kuvaa kannan ma sydämässän
 siit' asti kuin hänet näin.

Me tulemme, äitini armahain!
 Oi, katso, meitä on kaksi!
 Ah, arvaa, ken mulla on kupeellain!
 Niin oisitko rikkahaksi
 sinä uskonut koskaan kuopustas?
 Ja katso, me pyydämme siunaustas,
 sun poikasi synkeä, syyllinen
 ja mun impeni puhtoinen.

Kas, kuin hän on kaunis ja valkoinen
ja muistuttaa niin sua!
Hän on niin hellä ja herttainen,
vaikk' ei hän lemmi mua.
Älä kysele hältä, miks' tänne mun toi,
mut usko, se niin oli parhain, oi,
ja usko nyt, ett' olen onnellinen
kuin päivinä lapsuuden!

Älä kysele multa sa laaksoista maan!
Ei ollëet ne luodut mulle.
Mut jos sinun silmäsi tutkii vaan,
voin laulaa ma laulun sulle
kuin lauloin ma lapsen aikoihin —
kas, lauluna helkkyy se helpommin
ja kyynelet kuuluvat kantelehen;
niit' ilmoita muuten ma en.

II.

Laulu metsästä.

Voin laulaa ma laulun yhden vaan:
»Oli lahden rannalla talo,
ja kauaksi yöhön kaameaan
sen vilkkui ikkunan valo.
Mut kaikista, kaikista kauimmaks'
sen huonehen kuumotti valoa kaks,'
miss' äiti se valvoi vuoteellaan
ja vuotteli kuopustaan.

Tuli kuopus se kerran kotihin.
Oli sammunut ikkunan valo.
Oli autio huone se armahin,
ja tyhjä, tyhj' oli talo.
Mut kirkkomaall' oli kumpu uus,
ja kummulla humisi koivu ja kuus
ja kasvoi kukkaset tuttavat,
emon ennen kastelemat.

Ja poika se matkasi maailmaan,
 ei vilkkunut ikkunan valo.
 Oli ympäri huojuvat hongat vaan
 ja synkkänä huokasi salo.
 Kävi yksin kulkea raskahaks',
 hän löysi kumppanin, löysi kaks',
 löys' myöskin maantien mahtavan,
 tien kullan ja kunnian.

Oli kylmät ne mieron nuotiot,
 ei vilkkunut ikkunan valo,
 Oli ympäri korvet autiot
 ja peikkoja vilisi salo.
 Ja tulilla öisillä kuulla sai
 niin paljon, niin paljon pahaa vain
 ja maailman markkinarähinää,
 vain harvoin ystävää.

Ja poika se erosi yksikseen,
 ei vilkkunut ikkunan valo.
 Mut oli kuin korpehen yölliseen
 ois' kohonnut pikkunen talo.
 Oli kuin hän katsellut kaukaa vaan
 ois' riemuja, murheita mustan maan
 ja elellyt pienessä töllissään,
 yön helmassa, yksinään.

Oli pimeä mökki se erakon,
 ei vilkkunut ikkunan valo.
 Oli kolkko se humina hongikon,
 kuin kuoloa saneli salo.
 Ei viihtynyt erakko tuvassaan,
 hän metsiä hiihti ja harhaili vaan,
 ja kylmä kylm' oli mökin lies —
 ja kylm' oli mökin mies.

Mut kerran kun palas hän töllilleen,
 kas, vilkkuvi ikkunan valo!
 Oli hongikko huolittu hopeiseen
 ja kullassa kulisi salo.
 Ja kun hän astahti mökkihin,
 oli permanto peitetty kukkihin,
 oli lämmin, lämmin nyt mökin lies —
 ja lämpeni mökin mies.

Ei yksin hän töllissä ollutkaan,
 siks' vilkkui ikkunan valo,
 siks' hongat kaikk' oli hopeissaan,
 pyhävaatteissa viita ja salo.
 Ei olleet ne kultia kunnian,
 ei helyjä mammonan, maailman,
 oli linnunlaulua sydämen —
 oli riemuja rakkauden.

Mökin lasilla lintunen lauleli
Ja vilkkui ikkunan valo!
Ja katso, katto se kohosi,
ja mökistä suur' tulitalo.
Kas, mökki laajeni maailmaks',
maa itse aavaks' ja ihanaks',
oli laulua täys' koko avaruus
ja aurinko oli kuin uus'!

Se lauloi laulua kotoista,
miten vilkkuvi ikkunan valo,
vaikk' ympäri korpi on kaamea
ja kuoloa sanovi salo.
Se lemmen lämpöä lauleli,
oman kodin se onnea ylisti,
myös joulua kuusten ja kynttiläin,
ja lapsien leikkiväin

Se lauloi pienestä kädestä,
joka sytytti ikkunan valon,
joka hoiteli liettä lämmintä
ja kukkihin kylvi salon,
joka kädelle toiselle tukena ois'
ja pyyhkisi otsan ryppyjä pois,
kun surut ne yölliset saapuvat
tai aavehet kolkuttavat.

Mut laulu se muuttavi muotoaan,
 yhä vilkkuvi ikkunan valo.
 Mut erakko mökkiä kiertävi vaan,
 jost' tullut suuri on talo.
 Ne saapuvat, aavehet yölliset,
 ne tunnon tuskat ja pimeydet,
 ne pistot syyllisen sydämen —
 ja ne pistävät syvällen.

Ja erakko tutkivi itseltään:
 »Mulle vilkkuisko ikkunan valo?
 Se ei mulle vilkkunut ennenkään.
 Munko ois' tämä suuri talo?
 Ei, ei, minun mökkini pieni on vain.
 Tää lienevi linnoja unelmain!
 Mill' oisin ma ansainnut, onneton,
 »niin korkean auringon?»

Taas laulu se muuttavi muotoaan,
 yhä vilkkuvi ikkunan valo.
 Mut erakko metsiä hiihtää vaan
 ja synkkänä hujuvi salo.
 Hän yksin hiihtää ja harhailee,
 hän kanssa peikkojen kamppaelee,
 ja kanssa syömmensä syyllisen —
 hän kamppaelee katuen.

Niin suurina surut ne saapuivat,
 mut vilkkuvi ikkunan valo!
 Mökin lasit on suuret ja valoisat
 ja tölli on suuri talo.
 Mik' ihme! Hän katsovi mökkiin päin,
 jumal'auta! hän aavehet voittaa näin
 saa rauhan ja uskoo ja riemuitsee —
 ja hän saapuvi mökilleen.

Taas laulu se muuttavi muotoaan,
 oli valhetta ikkunan valo!
 Oli härmää ne honkien hopeat vaan,
 taas synkkänä huojuvi salo.
 Mut erakko yksin hän vuoteellaan
 vain kattohon katsoo ja katsoo vaan,
 ja liettä kylmää hän koettelee
 ja hymyy ja hyräelee:

»Mitä siitä, jos minulle ilkkuvi vaan
 tuon ihanan ikkunan valo,
 jos kuuset ne kuurassa olikin vaan
 ja valhetta jos oli talo!
 Toi valhe voiton mun sydämehen.
 Siis uskon, siis uskon ma valheeseen,
 ja suljen jällehen silmät kiin' —
 taas onneni näen mäⁿⁱⁱⁿ.»

Ja laulu se muuttavi muotoaan,
 kas, vilkkuvi ikkunan valo,
 taas hongat kaikk' ovat hopeissaan
 ja kullassa kuultaa salo.
 Taas katto kaartuvi taivaihin,
 mökin permanto peittyy kukkihin,
 taas lämmin, lämmin on mökin lies —
 ja lämmin on mökin mies.

Hän uneksii pienestä kädestä,
 joka sytytti ikkunan valon,
 joka hoiteli liettä lämmintä
 ja kukkihin kylvi salon.
 Hän uskoo ja toivoo ja uinuvi vain,
 ja kiittävi onnea unelmain,
 kun surut ne yölliset saapuvat
 tai aavehet kolkuttavat.

Ja näin hän kiittävi onneaan:
 »Oi, vilkkuos ikkunan valo!
 Mitä siitä, jos pieni on mökkini vaan,
 kun mulle se suuri on talo!
 Mitä siitä, jos lieteni kylmä on,
 kun mulle se antavi auringon,
 ja muut jos ei lintua kuulekaan,
 kun mulle se laulavi vaan!»

Hän istuu ja hymyy ja hyräilee,
yhä vilkkuvi valkeen valo.
Mikä lie, joka kaukaa humisee?
Vai onko se vaan sinisalo?
Vai onko mökkiä ollenkaan?
Ja onko mökissä istujaa?
Ja onko valhekin olematon?
Ken varma on, vastatkohon!

III.

Aurinkolaulu.

Näin lauloin ma kuolleelle äidillein
ja äiti mun ymmärsi heti.
Hän painoi suukkosen otsallein
ja sylihinsä mun veti:
»Ken uskovi toteen, ken unelmaan,
viis siitä, kun täysin sa uskot vaan,
sun uskos' se suurin on totuutes' —
usko, poikani, unehes'!»

Miten mielellään, niin mielellään
hänen luoksensa jäänyt oisin
luo Tuonen virtojen viileään,
mut kohtalot päätti toisin.
Vielä kerran viimeisen viittasi hän
kuin hän vain viitata tiesi;
taas seisoin ma rannalla elämän,
mut nyt olin toinen miesi.

Nyt tulkaa, te murheet ja vastukset
 niin saatte te kokea muuta!
 Nyt raudasta mulla on jänteret,
 nyt luuni on yhtä luuta.
 Kas, Apolloa, joka hymyilee,
 sitä voita ei Olympo jumaliseen,
 ei Tartarus, Pluto, ei Poseidon;
 hymyn voima on voittamaton.

Meri pauhaa ja ukkonen jylisee —
 Apollo saapuu ja hymyy.
 Ja katso! Ukkonen vaikenee,
 tuul' laantuu, lainehet lymyy.
 Hän hymyllä maailman hallitsee,
 hän laululla valtansa vallitsee,
 ja laulunsa korkea, lempeä on;
 lemmen voima on voittamaton.

Kun aavehet mieltäni ahdistaa,
 niin lemmi! ja aavehet haihtuu.
 Kun murheet sun sielusi mustaks' saa,
 niin lemmi! ja iloks' ne vaihtuu.
 Ja jos sua häpäisee vihamies,
 niin lemmellä katko sen kannan ies,
 ja katso, hän kasvonsa kääntää pois
 kuin itse hän hävennyt ois'.

Kuka taitavi lempeä vastustaa?
 Ketä voita ei lemmen kieli?
 Sitä kuulee taivas ja kuulee maa
 ja ilma ja ihmismieli.
 Kas, povet se aukovi paatuneet,
 se rungot nostavi maatuneet,
 taas kutovi lehtihin, kukkasiin
 ja uusihin unelmiin.

Paha ei ole kenkään ihminen,
 vaan toinen on heikompi toista.
 On hyvää rinnassa jokaisen,
 vaikk' aina ei esille loista.
 Kas, hymy jo puoli on hyvettä
 ja itkeä ei voi ilkeä:
 miss' ihmiset tuntevat tuntehin,
 liki liikkuvi Jumalakin.

Oi, antaos, Herra, sa auringon,
 mulle armosi kultaiset kielet,
 niin soittaisin laulua sovinnon,
 ett' yhtehen sais' eri mielet.
 Ei tuomita voi, ken ymmärtää.
 Sävel selvittää, mikä salahan jää,
 näin ihmiset toistansa lähemmä vie;
 sen kautta vie jumalan tie.

Oi, onnellinen, joka herättää
 noin voimia hyviä voisi!
 Oi, ihmiset toistanne ymmärtäkää,
 niin ette niin kovat oisi!
 Miks' emme me yhdessä käydä vois'?
 Jos murtuis' yks', muut tukena ois'.
 Oi, ihmiset, toistanne suvaitkaa!
 Niin suuri, suuri on maa.

Tääll' on toki tilaa kaikillen:
 on ketoja auran kääntää,
 on lehtoja laulella neitojen
 ja saloja sulhojen vääntää.
 Kas, lempi maailman levittää!
 Oi, ihmiset, toistanne lempikää
 ja taivahan ääriä tavoittakaa!
 Niin pieni, pieni on maa.

Niin pienet, pienet on piirit maan,
 mut taivas on suuri ja laaja,
 kupu jumalten kuultava korkeuttaan,
 pyhä kirkkaus tähti-taaja:
 yks' vaan on taivas, yks' jumala vaan,
 on jokaisella se sielussaan,
 ja taivas on rauha täytetyn työn;
 se estävi aavehet yön.

Sun mieles' jos kääntyvi murheisaks'
 elon pitkillä pientaroilla,
 niin aitaa sarka ja aitaa kaks'
 ja onnes' sa löydät noilla.
 Ja kohtalos' kuinka se muuttuukin,
 käy elosi päivään tai pilvihin,
 niin yksi, yksi on varma ain':
 työn onni on oikea vain.

Oi, kaikuos, kantelo, kautta maan,
 soi, soittoni, kodasta kotaan,
 niin mökkiin kuin linnahan ruhtinaan,
 kaikk' kutsuen suurehen sotaan!
 Oi, kaikuos kauniisti, kantelein,
 oi, helise hellästi, sydämein,
 nyt sykkiös kerrankin päivähän päin
 työn onnea ylistäin!

Se talo, min portilla kilpi on:
 »Tässä talossa tehdään työtä,»
 se talo on pyhä ja pelvoton
 ja pelkää ei se yötä.
 Työs olkoon suurta tai pientä vaan,
 kun vain se tähtää suurempaan,
 ja kun sitä palkan et tähden tee,
 se arvonsa ansaitsee.

Työ raatajan riemulla palkitsee
 ja tekijän terveydellä,
 työ himoja huonoja hillitsee
 myös syyttömän sydämellä.
 Oi, rauhaa päätetyn päivätyön!
 Hyvät enkelit suojaavat työmiehen yön,
 ja nuorena, vankkana nousevi hän
 taas uutehen päivähän.

Ah, antaos, Herra, sa armas sää,
 kun raatajan ilta raukee!
 Hyvät enkelit, kauniisti hymyilkää,
 kun työmiehen hauta aukee!
 Ah, nouskosi kirkasna päiväyt uus',
 kun loppuvi raatajan rauhattomuus
 ja päättyvi pitkä päivätyö!
 Herra, valkaise vaivamme yö!

On monta uskoa päällä maan
 ja toinen toista kiittää,
 mut laulajalla yks' usko on vaan,
 elin-ijäksi hälle se riittää:
 min verran meissä on lempeä,
 sen verran meissä on iäistä,
 sen verran meistä myös jäljelle jää,
 kun päättyvi päivä tää.

Ja yhden ma varman tiedän sen,
 kun löydy ei tietä mistään:
 on työtä tehtävä jokaisen,
 puu tutaan hedelmistään.
 Se usko, mi sitä ei opeta,
 sitä uskoa täällä ei tarvita,
 se on uskoa usmien, haamujen,
 ei uskoa ihmisten.

Kuka tietävi, mistä me tulemme
 ja missä on matkamme määrä?
 Hyvä, että me sitäkin tutkimme,
 ei tutkimus ole väärä.
 Mut yhden me tiedämme varmaan vaan
 me kuljemme kumpuja mustan maan,
 ja täällä meidän on eläminen,
 miten taidamme parhaiten.

Me olemme kaikki nyt laivalla
 ja kynnämme suurta merta.
 Me synnyimme tänne vaivalla
 ja vaivalla kuolemme kerta.
 Mut se mikä niiden on välillä,
 se olkohon lämpöä, lempeä.
 Kas, yössä kun yhtehen sattuu kaks',
 käy kulkukin helpommaks.'

Mut emmehän yössä vain astukaan,
 myös aamussa astelemme.
 Vaikk' kuljemme kumpuja mustan maan,
 niin maassa tok' kiinni emme.
 Tääll' onhan niin paljon muutakin
 kuin multaa, on kaunista, kultaakin,
 kun elämän ääriltä etsimme vain
 tai kuiluista kuolevain.

Tai katsokaa, miten lainehet
 ikikauniisti rantoja kaulaa!
 Tai kuunnelkaa, miten lintuset
 ikilempeesti lehdossa laulaa!
 Tai ootteko nähnehet illan kuun
 ja kuullehet kuisketta metsänpuun,
 min ylitse valkeat hattarat
 suvitaivaalla vaeltavat?

Tai ootteko koskaan te painaneet
 pään kesäistä nurmea vastaan,
 kun heinäsiikat on helisseet
 ja raikunut laulu rastaan.
 Sinikellot tokko ne keinuivat?
 Lepinkäiset tokko ne leijuivat?
 Ne tuoksuiko kukkaset tuhannet? —
 Sitä hetkeä, tuoksua unhotat et.

Tai ootteko mennehet milloinkaan
 te aamulla järven rantaan,
 kun aurinko noussut on aalloistaan
 ja paistanut valkosantaan?
 Vesi välkkyikö tyynenä heijastuin?
 Sumun keskeltä nousiko seijastuin
 sadun saaret, niemet ne terheniset? —
 Sitä utua unhota et.

Oi, ootteko silloin te tunteneet
 maan luonnossa maailman Luojan?
 Oi, ootteko silloin te löytäneet
 yön aaveilta armahan suojan?
 Ja ootteko silloin te itkeneet
 ja hyviä olleet ja hymyilleet,
 oi, ootteko silloin te lempinehet? —
 Sitä lempeä unhota et.

Oi, ootteko silloin te uneksineet
 utuneitoa tummatukkaa,
 ja ootteko silloin te rakastaneet
 joka puuta ja joka kukkaa?
 Ja oliko veli joka ihminen?
 Ilo loistiko silmistä jokaisen?
 Ja oliko kaikilla kasvoillaan
 iki=artaus ihanan maan?

Ken yhtä ihmistä rakastaa,
 hän kaikkia rakastaapi.
 Ken kerran itsensä unhottaa,
 hän unten onnen saapi.
 Ken kerran itse on onnellinen,
 hän tahtois' onnehen jokaisen
 ja antaa ja antaa ja antaa vain
 poven paisuvan riemua ain'.

Mitä siitä, jos ei sua lemmi hän,
 sa jolle lempesi annoit!
 Hän antoihan sulle elämän,
 ja kuvaa sa kaunista kannoit.
 Ja vaikka hän vaatisi elosi taas,
 niin kulkeos riemulla kuolemaas
 ja julista virsillä Jumalaa,
 kun kaunis niin oli maa!

Siis kiitos, Luojani armollinen,
 joka hetkestä jonka elin,
 kun sain minä ruumihiin tervehen,
 sydänlämmön, mi läikähteli,
 kun annoit sa vankkaa kättä kaks',
 kaks' silmää sieluni ikkunaks',
 ja hengen herkän ja avoimen,
 joka tuutia tuulosen.

Sua kiitän ma, Jumala armollinen,
 kun annoit sa kodin hyvän,
 soit äidin niin hellän ja herttaisen,
 isän iloisen ja syvän,
 kun annoit sa myös pari ystävää
 ja ne hyvää, en pyydä ma enempää,
 ja annoit sa armahan syntymämaan,
 jota kyntää ja lempiä saan.

Ja kiitospa vihdoin viimeinen,
 kun laulun lahjan sa annoit,
 kun riemut ja murheet lapsosen
 näin sävelten siivillä kannoit;
 sen Sulta, Sulta ma yksin sain
 ja Sinulle siitä ma vastaan vain,
 tilin leiviskästäni kerran teen,
 miten käytin ma kanteleen.

Soi, helise, siis sävel hempe'in!
 Halo aaltoja laulajan haaksi!
 Käy purjehin täysin ja pullistuvin,
 jätä välkkyvä jälki taaksi!
 Ja vaikka mun nuorena laineet vei,
 niin eipä se hukkahan vaipunut, ei,
 joka upposi laulujen laineisiin
 ja untensa unelmiin.

Se soutavi seljässä delfiinein,
sen lempeä lainehet laulaa,
ja kanssa Vellamon impyein,
hän aikojen aalloilla kaulaa.
Siis viritä virtesi, nuori mies!
Voi, pian se riittyvi rinnan lies,
ja vanhuus jo sauvoilla hoippuen saa.
Suo kantelos kajahtaa!

Hiihtäjän virsiä

Hiihtäjän hyräily.

Hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun hanki on hohtava alla,
kun taivas kirkasna kaareutuu —
mut hauskempi hiihtää, kun ruskavi puu
tuul' ulvovi, polku on ummessa
ja tuisku on taivahalla.

Hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun ystävä häll' on myötä,
kun latu on aukaistu edessään —
mut parempi hiihdellä yksinään,
tiens' itse aukaista itselleen
ja yksin uhmata yötä.

Hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun tietty on matkan määrä,
kun liesi viittovi lämpöinen, —

mut sorjempi, uljaampi hiihtää sen,
joka outoja onnen vaiheita käy
eikä tiedä, miss' oikea, väärä.

Ja hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun riemu on rinnassansa,
kun toivo säihkyvi soihtuna yössä —
mut käypä se laatuun hiihtää myös
hiki otsalla, suurissa suruissa
ja kuolema kupeellansa.

1898.

Se Herra, jota ma palvelen —

Se Herra, jota ma palvelen,
se ei ole Herra teidän,
ei tunne se kirkkoja, munkkeja,
ei kuule se messuja heidän.
Se Herra se asuvi korvessa
ja hän on korven Herra.
Hänet kasvoista kasvoihin siellä ma näin,
kun metsiä hiihdin kerran.

Sinä hiihdät päivän ja hiihdät kaks'
ja yksin jo olevas' luulet
ja olevas' herra jo metsän ja maan —
niin kaukaa sa kohinan kuulet
ja humisten taipuvi metsän puut
ja kalliot haljäten huhuu.
Oi, lankea maahan sa polvilles!
Se on Herrasi ääni, mi puhuu,

Hän tuli ja nosti mun jalkeillen
 mua katsoen silmäteriin:

»Sinä siiskö se kaipaat metsähän?

Mikä miehen on mennyt veriin?

Hyvä! Korpi on asua annettu

ja suksi on hiihtää suotu,

mut muistaos ihminen metsässäi,

sa että vaan olet luotu.

Ota viita, viljele, kesytä maa,

ota vesi ja verkkosi heitä,

pane paulat, aseta ansapuut

ja sangat sammalin peitä,

mut lähde laululla metsähän,

älä veikaten vettä souda,

vaan hyviä virsiä hyreksien

sinä eräsi viidasta nouda!

Näät mun on meri ja mun on maa

ja mun on metsän valta.

Ja vaikka sa kylästä väistyitkin,

et väisty mun voimani alta.

Mut että sä ihminen tietäisit,

mitä metsien Herra vaatii,

niin kuuntele korvin avoin nyt,

kun sulle hän lakinsa laatii:

Ei riitä ne ripit, ei mittapuut,
 kun ahmaa aalto syvä.
 Ja vasta kun paha sa olla voit,
 niin voit sinä olla hyvä.
 Ole hyvä kuin laps', ole syvä kuin mies,
 ole voimakas niinkuin vuori,
 min povessa palkeet ja vasarat käy,
 mut päällä on kivinen kuori.

Pidä pääsi pystyssä metsämies,
 sinä maailman silmäterä!
 Mut jos sinä korpehen kaadutkin,
 älä kantoja syyksesi kerää.
 kukin päähänsä silmää kaksi sai,
 kukin oman on onnensa seppä.
 Sitä onneas et sinä antaa saa,
 jos kuivuis' kuu ja leppä.

Pyri aina ja ylemmä, joutsimies,
 kuin siipesi täysin kantaa.
 Mies kasvavi kanssa tahtonsa
 ja tahto voimia antaa.
 Ken täällä ei kurota kuusehen,
 ei kapsahda katajaankaan.
 Ken täällä ei tavota taivaihin,
 ei pääse se päälle maankaan.

Näe unia suuria, unten mies!
 Uni puoli on todellisuutta.
 Uni kulkevi edellä kyntäjän
 ja viittovi uraa uutta.
 Vain yksi valta on metsässä:
 On mies ja miehen usko!
 Sitä kuulevi pedot ja metsän puut
 ja aika ja aamurusko.

Mut yksi on Herra herrallakin,
 jota pääse et palvelemasta.
 Näät siinä, miss' alkavi velvollisuus,
 siin alkavi elämä vasta.
 Ja sen on meri ja sen on maa
 ja sen on metsän valta
 ja vaikka sa kylästä väistytkin,
 et väisty sen voiman alta.

Ja vaikka sa korpea hiihtäisit
 kuin hirvi ja jalopeura,
 se Herra sun kulkevi kupeellas,
 se kantapäilläsi seuraa,
 se kurkistaa joka kuusesta
 ja pensaista, puista se puhuu,
 ja ympäri nuotios' yöllisen
 käy ääni, mi käskee ja huhuu.

Ja vaikka sa vuorille kiipeisit
 kuin kotka, mi saalista noutaa,
 se pilvenä piirtävi vierelläs',
 se sotkana järvet soutaa,
 se kasvaa ja paisuu ja karttuu vaan,
 sadan virstan on saappahat hällä,
 ja vuortenkin huipuilta huutavi
 se ukkosen jylinällä:

»Ja vaikka sun ois koko mahti maan,
 veen kunnia, vuorten kulta,
 niin sentään ma ropohon viimeiseen
 olen veroni vaativa sulta.
 Minä taivahan rantoja taivallan,
 käyn otavan olkapäitä.
 Ja jos sinä tahdot korpehen,
 niin laulele lakeja näitä!»

Pois kulki mun Herrani korvessa.
 Taas kaikki, kaikk' oli hiljaa.
 Mut uudet tuulet mun sydämmessän
 ne tuutivat uutta viljaa.
 Ja taasen ma tartuin sauvahain
 ja sukseni sujutin jälleen.
 Mut usein, niin usein korvessain
 olen saanut ma huoata tälleen:

»Oi, ethän sa kasvojas' käännä pois,
sinä Herra, ystävä, veikko,
jos olikin suuri sun korpesi
ja hiihtäjä jos oli heikko.
Sinä käskithän ylemmä lentämään
kuin siivet heikot kantaa.
Mies kasvavi kanssa tahtonsa
ja tahto voimia antaa.

1898.

Laulu onnesta.

Kell' onni on, se onnen kätkeköön,
kell' aarre on, se aarteen peittäköön,
ja olkoon onnellinen onnestaan
ja rikas riemustansa yksin vaan.

Ei onni kärsi katseit' ihmisten.
Kell' onni on, se käyköön korpehen
ja eläköhön hiljaa, hiljaa vaan
ja hiljaa iloitkohon onnestaan.

Orvon laulu.

En apua saanut, en apua saanut,
kun nuorna ma äidistä orvoksi jäin,
kun kuljin ma kerjäten mieron teillä
ja anelin rakkautta kyyneleillä,
en apua saanut
ja yö oli ainoa ystävään.

En apua saanut, en apua saanut,
kun taistelin, eksyin ja epäilin,
kun epäilin muita ja itseäni
ja sylkytin sairasta sydäntäni,
en apua saanut
ja yksin ma kuljin ja kamppailin.

En apua saanut, en apua saanut,
en olisi paljoa pyytänyt,
vain vähäsen lämpöä ympäriltä,

vain hiukan hienoutta ystäviltä, —
 kun oisin saanut,
 niin ehkä paljon ois paremmin nyt.

En apua saanut, en apua saanut,
 nyt sitä en pyydä, en kaipaakaan.
 Minä elelen kaukana korvessani
 ja kehrään öisiä aatteitani
 ja mitä ma mietin,
 sen tietävi huojuvat hongat vaan,

En apua saanut, en apua saanut,
 mut joku jos heltyis' mun laulustain,
 ja käsi jos poskelle kohois' kellä,
 ja miettimään kävis' mieli hellä,
 niin hälle, hälle
 sois' laulu hiihtäjän ladulta ain'.

Jos voisin laulaa kuin lintu laulaa,
 tai lailla honkien huojuvain
 kun metsän äänillä puhua voisin,
 kun purona pulppuisin, käkenä soisin,
 niin näinpä, näinpä
 sois' laulu hiihtäjän ladulta ain':

»Oi, älkää ihmiset ilotella,
jos orpo tiellänne lankeaa,
ei ole orvolla äidin kättä,
vaan yksin hoippuen, ystävättä,
hän etsii, eksyy
ja yksin syynsä hän sovittaa!»

En apua saanut, en itse saanut,
mut näin jos kuiskisi kuusipuut
ja käsi kun poskelle kohois' kellä
ja miettimään kävis' mieli hellä,
niin ehkä, ehkä,
mit' en ma saanut, sen saisi muut.

1899.

Iltatunnelma.

Mun päiväni ammoin mennyt on,
yhä mailla on illan rusko.
Mit' tää on? Miks' ei joudu jo yö,
kun hiljaa, hiljaa niin sydän lyö
ja kuollut on kunto ja usko?

Kas, taivahat kuinka ne loimottaa!
Joko tullut on tuomion päivä?
Tää heijastus silmäni huikaisee.
Tuhat kertaa mieluummin pimeyteen,
missä ympär' on huuru ja häivä!

Olin minäkin nuori ja onnellinen.
Näin unta ma kesästä kerta.
Kas, hämärän neittä ma lempiä sain,
ma hirveä hiihdin, mi pakeni vain —
te nähkää hangilla verta.

Veri punainen ratkesi rinnastain.
 Veit paljon sa tyttöni multa.
 Ja vereni nuori ja lämpöinen
 se kirjoja kirjoitti hangillen:
 sinä siunattu, kiitetty, kulta!

Runoruusut rintani raadellun
 te rastitte hiihtäjän matkaa
 yli vuorien, yli laaksojen,
 ohi murheen ja onnelan ovien —
 Mihin? Tee ei miel' juuri jatkaa.

On päivä jo ammoiden laskenut,
 yhä poissa on hiihtäjän rauha,
 käs' vaipuvi, henkeni herpoutuu.
 Oi, eikö jo kohoa kalpea kuu
 ja laskeu yöhyt lauha?

Hautalaulu.

Levoton on virta ja vierivä laine,
meri yksin suuri ja meri ihanainen.
Nuku virta helmassa meren.

Tuuli se kulkee ja lentävi lehti.
Onnellinen on se, ken laaksohon ehti.
Nuku lehti helmassa laakson.

Päivä kun nousee, niin sammuvi tähti.
Ei se ijäks' sammu, ken elämästä lähti.
Nuku tähti helmassa päivän.

1898.

Oi, varjele Herra mun järkeäin —

Oi, varjele Herra mun järkeäin,
mua varjele hullun yöstä,
mua kurita, mut älä anna mun
näin elävänä hautahan syöstä.
Mun pääni on niin sairas, mun päiväni
levoton
ja yö kun musta joutuu, niin poissa mun
uneni on.
Herra, varjele järkeni valo!

Minä kuulen ääniä kummia,
joit' eivät toiset kuule.
Ja vaikka ma syntiä paljon tein,
mua paatuneeks' älä luule.
Ei aina ole huono, ken täällä lankeaa,
voi olla jalka heikko ja kivinen olla maa.
Herra, varjele järkeni valo!

Älä usko, mit' ihmiset sanovat,
 älä kysele heiltä mua,
 mut kysy mun kuolleelta äidiltäin,
 joka lienevi lähellä sua.
 Mua ihmiset ei nähneet, ne näki mun varjoni
 vain,
 minä itse kaukana kuljin ja kaukaa viestit sain.
 Herra, varjele järkeni valo!

Sain viestit mailta vierailta,
 joit' eivät toiset tunne.
 Minä nään vain sumua silmissäin,
 ma vaikka katson kunne.
 En erota ma muuta kuin kasvot äityein.
 Oi, äiti, äiti, äiti, oi ota mun sydämeini!
 Herra, varjele järkeni valo!

Minä olin hänen kultasilmänsä
 ja hän mua hemmotteli.
 Hän rukoili mun puolestain
 niin kauan kuin hän eli.
 Oi, ethän, ethän, äiti, mua heitä vieläkään.
 Kun sua vain ma muistan, niin itken yhtenäin.
 Herra, varjele järkeni valo!

Kas itku syömen puhdistaa —
Oi, kiitos, kiitos Herran,
viel' että voin ma itkeä —
kai anteeks' annat kerran.
Oi, Herra, Herra, Herra, ota multa kaikki muu,
ota leipä, laulun lahja, tai sulje mullalla suu,
mutta varjele järkeni valo!

1898.

Kuoleman renkinä.

Kuljin ma kuoleman peltoja pitkin,
kuolema kynti ja minä itse itkin.

»Tule mies rengiksi!» kuolema huusi —
»Saat palan peltoa ja laudanpäätä kuusi».

»Tulen minä rengiksi,» huusin ma vastaan.
Tottahan Tuonela hoitavi lastaan.

Siitä asti kynnän mä kuoleman sarkaa —
viikot ne vierii ja elonhetket karkaa.

Ystävä on kaukana ja sydämeni jäässä —
Herra, koska seison ma sarkani päässä?

1898.

Rauhattoman rukous.

Minä tääll' olen vieras, vieras vaan,
olen ollut alusta saakka,
ovat outoja minulle laaksot maan
ja outo on elämän taakka.
Minä kuljen ja katson kummastuin
joka puuta ja joka kukkaa,
minä kuljen kumpuja itkusuin
ja itken ihmisrukkaa.

Me soudamme haahda haurasta,
min ympäri aallot pauhaa;
me kuljemme suurta korpea
ja emme löydä rauhaa.
Tiet riidellen ristivät toisiaan
ja ystävä toista pettää.
Mikä riemu se koskaan päällä maan
on päättynyt kyönelettä?

Mikä laps' se on matkalle lähtenyt,
 joka joutunut tääll' ei harhaan?
 Mikä hyvä se täällä on hyötynyt,
 joka kuollut ei liian varhaan?
 Kun ystävän parhaan sa kohtasit
 jo aika on hyvästi heittää.
 Ketä hellimmin tänään sa rakastit,
 sen huomenna hauta peittää.

Oi, joutuos kirkkahiin joulu=yö,
 oi, syntyös sydämihin,
 oi, syntyös syömehen jokaiseen,
 joka tutkivi: mistä? mihin?
 Oi, syntyös rauha mun rintaani
 kuin syntyi seimehen lapsi,
 sinä rauhani nuori ja naurusuu,
 sinä kukkani kultahapsi.

Ja kilvan kulkisi kumartamaan
 sua turhan tietoni aatteet,
 kuka kullat tois, mikä mirhamit,
 mikä päärllyt ja purppuravaatteet,
 Mun henkeni tietäjät harmaapäät
 erämaita ne etsien käypi,
 mut taivas on tumma ja tähdetön
 ja yö yhä hämärtäypi.

Minä lapsena vanhaksi vanhenin.
En nuor' ole koskaan ollut.
Toki kerran ma keväästä haaveilin,
mut haavehet nuo oli hullut.
Olen väsynyt lauluni valheeseen,
Herra, tee minut lapseksi jälleen!
Minä tahdon soittoni särkyneen
viedä suurelle virittäjälleen.

1898.

Ja vuodet ne käy yhä vaikeammiks'.

Ja vuodet ne käy yhä vaikeammiks'
ja haaveet ne käy yhä haikeammiks',
ne polttaa, ne hehkuu, ne halaa.
Joka ilta ma mietin: Kai huomina uus'
tuo lohdun ja loppuvi rauhattomuus!
Yö loppuu, mut murheet ne palaa.

Ne tulevat niinkuin kotihin,
ne tuovat uusia vieraitakin,
jotka nimeltä tunnen ma juuri.
Se murhe, mi eilen mun murtaa oli,
suli hymyks', kun tänään suurempi tuli —
koska tulee se suurin, se suurin?

Koska saavut sa tuskani korkein,
sinä maailman valtiat mahtavin,
jota lapsesta saakka ma uotin,

jota vapisin öisin mä vuoteellani,
jonk' katsehen tunsin ma kasvoillani,
kun hetkeksi onneeni luotin?

Sun edessäs' tahdon ma polvistua,
mut silmihin katsoa tahdon ma sua
ja sanoa: Henkeni annan!
mut mieltäni nuorta en milloinkaan.
Se tuskassa tulta iskevi vaan,
sen kanssani hautahan kannan.

1899.

Mua pelottaa.

Mua pelottaa, mua pelottaa,
mua pelottaa tämä erämaa,
mua pelottaa nämä ihmiset,
nämä katsehet
niin oudot ja kylmät ja kyläiset.

En tunne ma muita, en itseän.
Miten outojen joukkoon ma jouduin-
kin näin?
Toki jossakin muualla parempi ois’?
Kun huoata vois’
tai nukkua, nukkua nuorena pois!

Oi, vieraita oomme me ihmiset
kuin eri tähdillä syntynehet,
kuka kotoisin kuuhuen helmasta on,
kuka auringon,
kuka aivan, aivan on koditon.

Minä lapsonen koditon laaksoissa maan,
minä hankia hiihdän ja harhailen vaan,
minä sydäntä etsin, mi sylkähtäis',
joka luokseni jäis',
yö vaikka mun ympäri hämärtäis'.

Minä etsin suojoa itseltäin
ja omilta hulluilta mietteiltäin;
mua pelottaa nämä ihmiset,
nämä katsehet,
mut enin mun syömeni syvyydet.

1899.

Sydämeni talvi.

Talvella lauluja tehdä ei,
talvella tehdään työtä,
talvella tuvassa istutaan,
iltoja pitkiä iloitaan,
talvella paljon on yötä.

Talvella talossa kiirettä ei,
talvell' on pitkät puhteet,
talvella hiljaa haastellaan,
lauluja vanhoja lauletaan,
kuulu ei isännän nuhteet.

Huurtehessa on honkapuut,
hyyteessä ikkunalaudat.
Ihmiset takkahan tuijottaa,
hiljaa hiiliä liikuttaa —
liikkuvi muistojen haudat.

Talvella murheita muisteta ei,
talvella paljon on lunta,
muistoja kauniita katsellaan,
riemuja vanhoja riemuitaan,
nähdähän kesästä unta.

Varpuset jäätyvät oksillaan,
paksu on hanki maassa,
ihmiset kulkee ja askaroi —
mielessä lintujen laulut soi,
kellojen kilke haassa.

Sisällä siintävi taivas sees,
kukkivat kummut ja kedot,
laulavi leivot ja linnut muut —
ulkona huojuvat honkapuut,
ulvovat metsien pedot.

Kuollut on usko ja rakkaus,
jäässä on ruusurukat.
Mutta kun illalla ikkunaan
loistavi kuu tahi tähti vaan,
kauniit on hallankin kukat.

Suru on siltoja siskojen,
sääli on hallan kukka.

Talvella toistansa säälitään,
itseään sekä ystäviään:
Ystävä, ystävä rukka!

Voi sinun hullua sydäntäs',
voi sinun hullua päätäs'
Tiedä en, kump' oli hullumpi,
hullut ne vaan oli kummatki,
tarvis ol' talven jäätäs'.

Tahdoitko toivoja toteuttaa,
näitkö sä onnesta unta?
Hangessa toivojen hauta lie.
Kaikilla meillä on yksi tie.
Talvella paljon on lunta.

1899.

Metsän kosija

(1898).

I.

Yksin hiihtäjä.

Minä hiihtelen hankia hiljakseen,
jo aurinko maillehen vaipuu,
minun mieleni käy niin murheisaks',
minun rintani täyttää kaipuu.
Latu vitkaan vie.
Vai vääräkö lie?
Niin pitkä on yksin hiihtäjän tie.

Ja kuusien varjot ne tummentuu.
Minä annan aatteen luistaa.
Ja jos minä korpehen kaadun näin,
mua tokkokan kukaan muistaa?
Kylä kaukana on.
Nyt lepohon
ei aikaa vielä, ei aattelohon.

Olen hiihtänyt metsää, järveä
 ja rimpeä rannatonta,
 olen laskenut rinteitä laaksojen
 ja kohonnut vuorta monta,
 ja vuorien taa
 mun jäi kotomaa,
 mut voimani, voimani raukeaa.

Olen vierinyt maita ma vieraita
 ja ottanut merkkejä puista,
 olen pyrkinyt, tahtonut, taistellut
 ja levänneeni en muista.
 Mut määräni pää
 yhä loitoksi jää.
 Mun on niin kylmä, mua väsyttää.

Ne nousevat lapsuusmuistot nuo,
 ne aukee maailmat armaat,
 näen silmät mä äitini lempeän taas
 ja taattoni hapsset harmaat.
 Se vast' oli mies!
 Se taruja ties,
 kun joutui ilta ja leimusi lies'.

Minä hiihtelen hankia hiljakseen
 Tuul' hiljaa heittävi lunta,

Koti mullako ollut ja siskot ois'
 vai oisko se ollut unta?
 Miten korvessa näin
 nyt yksinäin
 minä hiihtäisin? Missä on ystävään?

Ei, enhän mä korpea hiihdäkään,
 minä hiihdänhän siskojen kanssa,
 koti tuolla se vilkkuvi kultainen,
 tuli taasen on takassansa,
 emo huolella käy,
 eikö lapsia näy,
 kun ilta jo hangilla hämärtäy.

Älä murehdi turhia, äitini mun,
 me tullaan, tullaanhan kyllä,
 me tulemme poskin niin lämpimin,
 meill' onhan villaista yllä,
 ja jos kylmäksi jää
 sormi yks' tai tää,
 sun suukkosi kyllä sen lämmittää.

Me hiihdämme alta ikkunan,
 me katsomme salaa sisään:
 Isä pitkää piippua polttee,

emo takkahan halkoja lisää.
 Hei, hip hip huraa!
 kaikk' kerrassaan!
 Ovi auki ja äidin helmahan vaan.

Ja kuusien varjot ne tummentuu.
 Tuul' hiljaa heittävi lunta.
 Joko kotihin korpien hiihtäjä sai
 vai ollutko lie vain unta?
 Uni tuskat vie.
 Päivä loppunut lie
 ja loppunut yksin hiihtäjän tie.

II.

Tellervo.

Ken siellä? Ken metsässä huhuilee?
 Kuka viidakon oksilla vilkkaa?
 Ken heittävi huntua valkeaa
 ja puuhun piirtävi pilkkaa?
 Se Tellervo on,
 tytär hongikon,
 opas metsien vieno ja vallaton.

Hän saapuvi, hämärän impeni mun,
 luo sen, joka vaipui varhain,
 hän tarttuvi kätehen tarmottoman.
 hänet ohjaten ohitse harhain.
 Hän hymyilee
 ja hän lymyilee
 ja hän kuusikon lehviltä kuiskailee:

»Mitä mietit sa poikanen poloinen,
 kun korpehen yöpyä aiot?
 Ei vastahan Pohjolan pakkasta
 teho laulajan tieot, ei taiot.
 Mut tulkosi näin
 minun jäljissään,
 niin menemme Metsolan linnoja päin.

Kas, Mielikki, metsien muori, on
 minun äitini kultainen, kallis.
 Ei koskaan hän laulajan uupunehen
 näin hangelle uinua sallis'.
 Näet lempeä on
 emo hongikon
 ja lempeä honkien tytäarkin on.

Ja vaikka sa et mua tunnekaan,
 sun tunsin jo kauvan, kauvan.

Kun hiljaa sa hyrisit hiihtäissäs',
 minä seurasin sompoa sauvan.
 Ja hiljaa vain
 vaikka laulelit ain,
 minä kuulin ja riemusin rinnassain.

Sua eivät ihmiset kuullehet,
 mut metsä, metsä sun kuuli.
 Minä laulua lemmin ja laulajaa
 ja mulla on lämmin huuli.
 Se suukkosen saa,
 joka saavuttaa.
 Tulet Metsolan tuolla jo pilkoittaa.»

Ja Tellervo huntua huiskuttaa
 ja laulaja kutsun kuulee.
 Hän sauvahan tarttuu ja tavoittaa,
 tytön kiini jo saaneensa luulee:
 Suo suudelmas'!
 Mut kaukana, kas,
 taas tyttö on petturi, peijakas.

Hän huntua heittää ja häilähtää,
 hän vierii ja väijyy ja väikkyä,
 hän milloin vierellä virnakoi,

taas milloin loitolla läikkyi.
 Näet veitikka on
 tytär hongikon
 ja tanssi on luontoa Tellervon.

III.

Itku pitkästä ilosta.

»Oi, Tellervo viekas ja vienoinen,
 mihin poikasen polosen veitkään,
 miks' piirtelit syömeeni pilkkojas'
 ja sen hurmaten hulluksi teitkään!
 sua vihaa en,
 sua soimaa en,
 mut tee minut järkihin jällehen.

Oi, Tellervo huima ja huoleton,
 en ole ma leikkihin luotu,
 ei minulle kaunojen karkeloon
 Lipon liukkahan suksia suotu,
 minut luotihin vaan
 pojaks' erämaan
 ja Hiisien hirviä ajelemaan.

En luotu ma vaan huvihiihtäjäks',
 en käymähän saloa samaa,

minut luotihin uria uurtamaan
ja oksia osoittamaan.
En viipyä saa
pois vuorien taa
käy tieni, miss' yhtyvi taivas ja maa.

Ma olen sua pettänyt onneton;
ja pettänyt kauvan liika:
minä olen vain ihminen syntinen,
sinä metsien sinipiika.
Mua lemmi et.
Siis kahlehet
nämä katkaise kaunihit, utuiset!

Kas, sun on jalkasi keveä
ja sulla on mieli nuori,
mut mulla on murhe sydämessään
ja harteilla harmaja vuori.
Sinä semmoinen,
minä tämmöinen —
mitä leikistä meidän molempien!

Sa näethän, ett' olen orjasi —
mitä vaadit sa enempi multa?
Ei mull' ole kultia, hopeita.

Oli ylpeys köyhän kulta.
 Sen saithan sa jo.
 Oi, Tellervo,
 et kovempi liene kuin kohtalo!

Minut kohtalo korpehen tuomitsi
 ja synkkä on sydämen yöni,
 mut latuja uusia laulella
 kylän kansalle kaunis on työni.
 Ja hankihin
 jos vaivunkin,
 niin kuolen ma miehenä kuitenkin.

Näet meihin pannut on muutamiin
 Isä-Jumala semmoisen vaivan,
 me ettemme tyydy tomuhun,
 vaan tahdomme ilmaa taivaan,
 ja lennämme vaan
 ja laulamme vaan —
 ja laulajoiks' meitä sanotaan.

Ei leimua meille ne liedet maan,
 ei vilku ne ikkunan valot,
 meille tuikkivat taivahan tähdet vaan
 ja pilkkuvat pilvien talot,

ja kuun polut vain
 yli kunnahain —
 oi, kauniit on kartanot laulajain!

Olen kyllin jo lyönyt mä leikkiä.
 Niin pitkä on taival mulla.
 Mun täytyvi kärsiä, taistella.
 Oi, suothan mun kotihin tulla!
 Siis hyvästi jää!
 Yö yllättää.
 Taas yksin-hiihtäjä hiihtämään!»

Näin lauleli hiihtäjä hiljakseen,
 käden hyvästiksi hän tarjos'.
 Mut Tellervo itkuhun purskahti
 ja hän kädellä silmänsä varjos'.
 Yö hiljainen.
 Humu honkien.
 Ja laulaja lauleli jällehen.

IV.

Kuoleman kannel.

Mut jos mua tyttö sä rakastat,
 niin vie minut Metsolaasi!
 Me heitämme maailman herjan tään

ja etsimme elomaasi,
 ja minä olen sun
 ja sinä olet mun
 ja me elämme onnea unhotetun.

Me tahdomme kaiken sen unhottaa,
 mikä maailmassa on väärää,
 mikä sydämet sykkivät erottaa
 ja ihmisten onnen määrää,
 mik' on likaista
 mik' on lokaista
 sekä orjantappuroukaista.

Me tahdomme kaiken sen unhottaa
 ja meitä ei kukaan muista.
 Sun taattosi Tapion linnan luo
 majan teemme me pienistä puista,
 ja vuotehen
 mesinukkaisen,
 sen päälle peitteen kukkaisen.

Ja viikot ne vierivät hiljalleen
 ja päivä seuraa toistaan.
 Mut kauvaksi kuusien lomitse
 tuli illoin tuvasta loistaa.

Ja kulkija, ken
 luo majan sen
 yöss' eksyvi, löytävi lämpöisen.

Hän löytävi lieden lämpöisen
 ja huuruvan hutun mi maistaa.
 Mut kun hän on käynyt nukkumaan
 ja kuutamo sisähän paistaa,
 niin herää hän
 sävelhyminään —
 hän kuulee ja koettavi sydäntään.

Hän kuulevi laulun kummallisen
 kuin kuoleman kannel soisi
 eikä se häntä säikytä,
 vaan on kuin tuttua oisi,
 se soittavi vaan,
 mitä kodistaan
 hän sai sekä unohti matkallaan.

Se soittavi rauhaa maailmaan
 ja se silmihin utua seuloa,
 se yhtehen yön ja päivän soi
 ja hämärän huntua neuloo,

yli linnojen,
 yli töllien,
 ja ylitse kruunujen kultaisten.

Ja silloin prinssit ja prinsessat
 ne silmänsä kiinni painaa
 ja ajatus lentävi aurinkoon,
 joka valonsa kaikille lainaa,
 niin hyvälle
 kuin pahoille,
 niin köyhille kuin myös rikkaille.

Ja on kuin lamput ne linnoissa
 niin heikosti liekuttaisi,
 ja alla sammalekatonkin
 sydän särkynyt hoivan saisi
 ja on kuin ois'
 surut, riemut poiss'
 ja elämä kaukana karkelois'.

Ja ihmiset tuumivat itsekseen:
 Mikä on tuo laulu kumma?
 Miks' kullann kiilto kalpenee
 ja hopean hohto on tumma?

Miks' herkut nää
 kaikki pöydälle jää?
 Mit' tää on? Miks' meitä väsyttää?

Ja äidit ne laulavat lapsilleen:
 »Hussa, hussa, lulla,
 oi nuku mun nuppuni kultainen,
 ei eess' ole elämä sulla,
 vaan Tuonen maat,
 hyvät, autuaat;
 siellä silmät auki sa uinua saat.»

Ja mies, joka tahtoi mullistaa
 maan kaiken juuriltansa,
 hän äkkiä seisoo ja hämmästyä:
 On poissa valtio, kansa,
 poissa toimi ja työ,
 ei kenkään myö,
 ei kenkään osta. On maailman yö.»

Näin laulaja lauleli hiljakseen,
 käden tervehdykseen tarjos'.
 Mut Tellervo selin hän seisoi vaan
 ja hän kädellä silmänsä varjos'.
 Yö hiljainen.
 Humu honkien.
 Ja sitten muuta ma muista en.

V.

Metsolassa.

Mut oli kuin hiihtäjän syömehen
 ois' syttynyt oudot mielet
 ja oli kuin ilmassa kaartuneet
 ois' korkeat pihtipielet
 ja ikkunat
 isot, valoisat —
 kah, Metsolan linnat jo kangastavat!

Kas, tuossahan Tapio harmaapää
 jo seisovi portahilla:
 »Ohoh, mun poikani poloinen,
 olit jäädä jo suuhun illan.
 Käy tupahan,
 niin katsotaan,
 mitä talossa on sekä tarjotaan!»

Ja Mielikki, metsien muori, vie
 minut päähän honkaisen pöydän:
 »Syö poikani, pistä piirakkaa,
 mut uota kun oltta löydän.»
 Kera isännän näin
 me istumme päin
 ja rauha on suloinen sydämessään.

Hän haastavi metsien haluista
ja hirvien hiihtäjäistä.
Minä kerron suurista kylistä
ja pienistä ihmisistä.
Kuink' ollakaan,
niin huomataan,
että kumpikin yhtä tarkoittaa.

Ja Tapio tarttuvi kätehein:
»Kun ollaan me veljet ja kuomat,
niin miks' emme yhtenä asua vois'
kuin yhden Luojan luomat.
Talo riittää kai,
tytär metsän nai,
niin sulla on elo kuin sunnuntai.

On kyllin kystä mun aitassain,
on peuroja, kontioita,
ja metsän tyttäret kirnuaa
kesät meille keltaista voita.
Me syödään vaan,
me juodaan vaan
ja juotua sitten me nukutaan.»

Näin haasteli Tapio harmaapää
 ja sitten me kättä lyötiin
 ja kun oli lyöty tarpeeksi,
 niin tarpeheksi myös syötiin.
 Ja syödessä niin,
 me päätettiin,
 mikä tyttö se talosta naitaisiin.

Kas, siinähan Tellervo vienosuu
 jo tuopilla oltta kantaa:
 »Oi, juo'os mun veioni väsynyt,
 olut Metsolan onnea antaa.»
 Minä oltta join,
 hän katseen loi, —
 ja niin hän oli minun morsioin.

Ja niinpä jäin minä metsähän
 ja mull' oli metsän mieli.
 Mitä kaikkea siellä mä nähdä sain,
 sitä kertoa ei voi kieli.
 Minä kerron vaan,
 miten Metsolaan,
 minä tulin ja kuinka taas maailmaan.

VI.

Tähdet.

En tiedä, kauanko elellyt lien,
 minä Metsolan mesimailla.
 Mut syntyi hiuka mun sydämessään
 kuin oisin ma jotakin vailla.
 Meni päivä, kaks',
 yhä kummemmaks'
 kävi pääni ja mieleni tummemmaks'.

Minä astuin Tapion etehen
 ja lausuin: »Tee mulle sukset!
 Mun mieleni palaa kotihin,
 ovat ahtahat linnasi ukset.
 Mut tyttöni vien
 minä päähän tien,
 vaikka tielle sille ma vaipuva lien!»

Teki Tapio sukset ja varoitti:
 »Toki poikani matkalla muista,
 kun ilta alkavi hämärtää,
 maja laittele laakson puista
 niin tiivis ain',
 ett' taivahain
 ei tähtöset lävitse tuikkine vain!»

Se Tapio peijakas puijasi!
 Tuon huomasi sitten vasta.
 Mut kanssa kaunihin Tellervon
 me läksimme Metsolasta.
 Yöks' tehtiin
 maja tiivis niin
 ja majassa makeesti nukuttiin.

Ja nukuttu ois' kai vieläkin,
 jos ei olis' erhe tullut:
 Tein kerran ma majani kiireessä,
 joka ei niin tiivis ollut.
 Kun heräsin,
 ma säikähdin, —
 yö yll' oli tähdin tuhansin.

Ei kenkään voi sitä aavistaa,
 mitä tähdet ne pienet haastaa,
 kun niitä ääneti katselee
 mies yksin miettivä maasta.
 Mua itketti,
 mua hävetti —
 ja sitten mua myös suututti.

Ne kertoivat tarua muinaista,
 miten isänmaall' oli hätä,

miten vieraan miekalla lyötiin
 ja ristillä maata tätä.
 Mut kansa nous'
 kuin teräsious'
 ja sotapurret maassa sous'.

Mut tähtien silmät ne hämärtyy,
 jo katkesi kansan jousi.
 Ja vesillä Suomeni sorjan tään
 vain sorron haahdet sousi.
 Käsi vierahan
 oli ohjissa maan.
 Savut hiljaiset korvesta kohosi vaan.

Taas tähdet ne tuikkivat kiivaammin,
 ja korven kansa nousi,
 ja kautta Suomeni sorjan tään
 taas Suomen purret sousi.
 Maat, kunnahat
 jo kukkivat.
 Helavalkeat vuorilla leimuavat.

Ken tohtii ne valkeat sammuttaa?
 Ken ryöstää soihtusi sulta?
 Ken kurja uhata uskaltaa

tään kansan pyhää tulta?
Miks' itkette
oi, tähdet te,
mitä mietitte, miksi te pelkäätte?

Ulos juoksin. Yö oli haihtunut
puut punasi aamurusko.
Pois sammui soihdut tähtien,
mut mull' oli uusi usko.
Ja kun katsahdin,
niin huomasin,
että kodin jo nurkilla olinkin.

Minä huusin ja hurjana riemastuin,
mut kun minä katsoin taaksi,
oli poissa mun metsäni morsian
ja maja oli mennyt maaksi.
Kaikk' untako?
Sen tiesin jo.
Toki kiitos kaikesta, Tellervo!

Pyhä kevät

(1901)

Pyhä kevät.

Herran henki mailla kulkee,
haudat kaikki aukeaa.
Kas, jo katkee kääriliinat,
sydän uuden uskon saa.

Maa, mi nukkui hangen alla,
herää uuteen elohon,
kautta ilman kannel kaikuu:
»Vapahtaja noussut on!»

Herää sydän ihmisenki
iloinensa suruineen.
Astu, aatos, lennä, liidä
kirkastuksen korkeuteen!

Aleksis Kivi.

Syntyi lapsi syksyllä —
tuulet niin vinhasti vinkui —
tuult' oli koko elämä,
nähnyt ei kesää, ei kevättä,
eli vain syksystä joulun.

Syksyn lapsilla kiire on —
päre pihdissä sammuu —
aatos lentävi, aivot takoo,
veri paksuna päähän sakoo,
ovella Sylvester*) uottaa.

»Varro vielä, oi vanha vuos'!» —
tuulet niin vinhasti vinkuu —
»jouda en viel' sua seuraamaan!»
Vanhus ovella nyökkää vaan:
»Saat elää syksystä joulun.»

*) Sylvester, vuoden viimeinen päivä: Kivi kuoli Uudenvuoden päivänä, syntyi 10 p. lokak.

»Viivy, viivy, oi vanha vuos'!» —
 päre pihdissä sammuu —
 »niin täysi, niin täysi on sydämein,
 sen tahtoisin antaa ma kansallein,
 en vielä jouda ma kuoloon!»

Hetket rientävi, kello lyö —
 tuulet niin vinhasti vinkuu —
 »Onko, onko jo keski-yö?»
 »Päätä, lapsi, nyt päivätyö,
 jo aamun tähtöset tuikkii.»

Vielä hetki, oi vanha vuos'!» —
 päre pihdissä sammuu —
 kannel heikosti helkähtää,
 kääntyvi ovella harmaapä —
 loppui laulajan vuosi.

*

»Minne viet mua, vanha vuos'?» —
 tuulet niin lauhasti tuoksuu —
 »minä niin pelkään ja vapisen».
 »Rauhoitu, rakas lapsonen,
 ovella taivaan jo ollaan.»

Astuvi sisähän vanha vuos' —
 taivaan kynttilät loistaa —
 saattavi laulajan Luojan luo:
 »Tässä poian ma pienen tuon,
 jok' eli vain syksystä jouluun.»

Virkkavi Herra Jumala —
 tuulet niin lauhasti tuoksuu —
 »Etkö kesää sa nähnytkään?»
 »Näin vain syksyn ja talven sään,»
 laulaja vavisten vastaa.

Kyyneltyy silmä Jumalan —
 taivaan kynttilät loistaa —
 »Siis suvi sull' olkohon ikuinen!
 Mut virka, poikanen poloinen,
 ken olet ja mistä sa tulet?»

»Laulaja olen ma laadultain» —
 tuulet niin lauhasti tuoksuu —
 »tulen tähtösestä ma pienestä,
 min nimi on maa.» — »Mihin kuolit sä?»
 »Kurjuuteen kuolin ja nälkään.»

Vihastuu Herra Jumala —
 taivaan kynttilät sammuu —

»Sano kansas', niin koston ma kuolosi sun!»
 »Ei, ei, hyvä, suuri on kansani mun,
 et sille saa sinä kostaa.

Mut hiukan hillitse viimojas',
 ne liian vanhasti vinkuu
 mun maani armahan aukoilla.
 Suo paistaa päiväsi Suomen soilla!» —
 Näin laulaja tuskassa huutaa.

Hymyilee hyvä Jumala —
 taivaan kynttilät loistaa —
 »Voi oikein olla. Ehk' koetin ma
 sun kansaas' liiaksi tuulilla.
 Taas kukat kummuille nouskoon!»

Mökkiläinen ja hänen poikansa.

»Noh pojat, päivä valkeaa,
on aika työn ja toimen.
Jo aura pelloll' odottaa
ja hepo eessä soimen.

On sääli heitä herättää,
ois' hyvä maata heidän,
mut säälittää myös kaunis sää,
ja pien' on mökki meidän.

Ken nuorna tottui nukkumaan,
ei vanhanakaan herää.
Vain työttömyys se ruostuttaa,
ei kyntö auran terää.

Ja näin ma heitä lohdutan,
kun väsyvät ne milloin:
tuo aika uuden huomenen,
jo parempi on silloin.

Ja usein huomen valkeaa
ja työ on yhtä kovaa.
ma silloin koetan lohduttaa:
nyt saatte hetken lomaa.

Ja tyytyväisnä työhönsä
he nousee nukkumasta.
Oi, heitä siunaa, Herra sä,
oi, siunaa mökin lasta!»

Pursi yössä.

Ilta hiljainen lankeaa,
purje leutona lepattaa,
terhen nousevi tuolta, täältä,
lahden pohjasta, laineen päältä,
kutovi verkkonsa ylitse veen —
poikanen yössä on yksikseen.

Huokaa öiset ulapat.
saapuu sadat unelmat.

Vait'! Mikä valkoinen välkähtää?
Vellamon neitosen kyynärpää,
tuolla polvi ja täällä kaula:
»Laula, poikanen, mulle laula
synnyt lempivän sydämen.
Saat sinä suukkoni lämpöisen!

Ja poikanen laulavi lauluaan
niin vienon-soipoa, sorjaa,

miten kuinka jos kauniit on kukkaset maan
ne kuolo kuitenkin korjaa,

Mut tummanpa Tuonelan laineilla
siell' lumpehet valkeat päilyy;
ken siellä kohtaa kultansa,
sen rakkaus iäti säilyy.

Varo, poikanen!
joki eessä lie.
Käy airoillen!
jo virta vie!

Siellä kasvavi korkeat tammipuut,
tuvat tummat on tammien alla,
ei paistele siellä päivät, ei kuut,
ei tähtöset taivahalla,

vaan iäti pirtissä pienessä vain
siell' loistavi silmä armaan,
ja keskellä leppien varjoavain
ui Tuonelan joutsen harmaa.

Ylös, onneton!
Vesi kiihtyvi!
Kohta koski on!
Se surmasi!

Ja Tuonelan joutsen se joikuu näin:
»Yö, maailman äiti, sä hellä!
Moni poikasi pyrkiivi päivähän päin,
mut kellä on onnea, kellä?»

On hullu ja houkka se lapsenen maan,
joka suruja syömeensä sulkee.»
Ja kauaksi orhit ne korskahtaa,
kun kuoleman valtias kulkee.

Lakkasi laulu poikasen.
Heräs' hän keskellä kuohujen;
koski pauhasi, vaahto pärskyi,
mela vapisi, venhe tärskyi,
kastuvi poski poikasen —
se on suudelma Vellamon neitosen

Laulun lapsi.

Hyvä oli iso minulle,
siskokset sitäi paremmat,
paras armas äitimuori.

Mie itse hyväpä kelle?

Paha oli maailma minulle,
pahempi impi ilkkuvainen,
pahin paatunut poveni.

Mie itse pahapa kelle?

En ole hyvä, en paha,
olen lapsi laulavainen,
laulun lapsena pysynkin,
kunis kuoppahan kuperrun.
Kaikki on kaunista minulle
tämän ilman kannen alla:

ilo, murhe, itku, nauru,
luonto, maailma, lokakin,
rauha suuren rakkauden,
vihurit vihan ja lemmen;
kaikell' on kajastuksensa
Luojan suuresta suvesta,
ikuisesta auringosta
tähtitarhojen takana.

Välirauha.

Ma tiedän, tunnenhan tarkalleen,
ett' tää on vain välirauhaa,
vain hetkisen virtaa vierivää.
Taas kohta jo kosket pauhaa.

Vain hetkeksi rauhan ma tehnyt oon
sun kanssasi, sydän kulta.
Ole valmis, kun leijona valveutuu!
taas silloin me iskemme tulta.

Ja tietköhön myös koko maailma sen,
ett' tää on vain väliaikaa.
Sun tänään ma rauhassa levätä suon.
taas huomenna torvet raikaa!

Sähkö fantasia.

Voima mahtava,
voima ankara,
ken olet sa,
oletko Jumala?

Tulen tunnen ma kyllä. Hän veljeni on.
Tuli sieluni onhan sammumaton.
Maan tunnen ma myös, meren välkkyvät veet,
pihat taivahan, pilvien jyrkänteet,
oman itsenikin osaks' tuntea voin —
sa yksinkö outo ja verhottu noin?

Siis lienet sentään Jumala.
Sun ukkosessa kuulen ma,
nään revontulten räiskehessä,
myös ihmisessä, eläimessä,
kannella taivaan, kaikkialla,
ilmassa, maassa, maankin alla.

Mun sielussainkin olet siis.
 Jumala, Lempo taikka Hiis,
 Sa hirmuinen,
 sua palvelen.
 Sa suloinen,
 sua rukoilen:
 »Suo voimasi minussa vallita,
 minut lataa liekeillä, laululla!»

Kuin? Kaksi virtaako tarvitaan?
 Ne minusta löydät ainiaan,
 yön virran yhden ja toisen pyhän,
 epätoivon ja uskon uuden yhä,
 ivan ilkeän, haavehet hartahimmat,
 ujut unelmat, herjaisat kiimat, kimmat,
 pelon pelkurimman, myös miehen mielen,
 meren kantelon, laaksojen, lampien kielen,
 kaikk' kaikki löydät. Ei sinulta
 ole vastavirtoja puuttuva.

Ja olenhan itse vain vastavirta.
 Käy halki henkeni elämän pirta,
 teen työtä, taistelen, pyrin, toimin,
 en tiedä, lienenkö kude, loimi.
 Ma kuulun jonnekin. Minne? mietin.

Sukkulan surinan pääni päällä
 kuulen enkä arvaa,
 päivän neitikö helskyttää
 hääkangasta kultakarvaa.
 Mut jos hän Päivätär päreä ois',
 niin tottahan aamu koittais',
 ja jos hän kultakangasta lois',
 niin ilosta ilmat soittais'!

En tiedä. Yön sylissä
 yksin seison. Ukon jyrinän
 kuulen, nään salamat, tunnen
 päässäni nousevan hiusten —
 pelostako? kauhustako?
 Sanasta salaisen sähkön.

Voima mahtava,
 voima ankara,
 ken olet sa,
 oletko Jumala?

Jos olet myötäinen minulle,
 miksi et minulle taivu?
 Jos olet viholliseni,
 iske, että eessäs' vaivun!
 Virrat sieluni sulata
 yhdeksi! Asetu itse
 myötä tai vastahan! Valitse!

Maininkeja.

Tahtoi meri taideniekaks' tulla,
lepäs' tyynnä, peilipintaisena,
kajasteli kaikki ilman kaaret,
rannan raidat, suvi-illan ihmeet;
kysyi vanhemmalta veljeltänsä
taivahalta: »Oonko taideniekka?

Päätään pudistaen veikko virkkoi:
»Viel' ei riitä, viel' et taideniekka.

Muutti meren poika muotoansa,
meni sydämensä syövereihin,
nosti hyökyaallot hyrskymähän,
pirstoi purret, mastot maalle heitti;
kysyi vanhemmalta veljeltänsä:
»Taitanen jo olla taideniekka?»

Päätään pudistaen veikko vastas':
»Viel' ei riitä, viel' et taideniekka.»

Lakkas' myrskylaulu meren rinnan,
souti selkää pitkät, loivat laineet,
kajastellen sinikantta taivaan,
muistutellen meren pohjatuulta,
antain aavistusta myrskysäistä
mennehistä. Kysyi meri jälleen:
»Onko taiteen tarkoitus siis tämä?»

Nyökkäs' päättään vanhempi ja vastas':
»Jo nyt riittää. Olet taideniekka.»

Taideniekan yö.

Yössä istuu taidenieikka.
Miksi helkkää rannan hiekka?

Yön on neitokset tulevat,
yön on mustat morsiamet,
valkeilla varsoillansa,
ruskeilla ruunillansa.

»Kunne, neitokset' kulette?
»Minun luokse miks' tulette?»

»Tuomme sulle tuomisia
meren suurilta seliltä,
ilman pitkiltä pihoilta;
joko on ovesi auki?»

»On se auki auringolle,
paistoa Jumalan päivän,
ei yön yrityksille,
Manan neitten maanehille.»

Ilkkuivat Manalan immet,
 tytöt Tuonen tyrskyttivät:
 »Voip' on miestä mieletöntä!
 Vieläkö valohon luostat?
 Jo pimeni Suomen päivä,
 sammui jo salojen huomen,
 meni usko miesten nuorten —
 ei ole valoa enää
 koko maassa, maailmassa.»

Huusi hurja taideniekka,
 välkkyi nuoren hengen miekka:
 »Jos menikin muilta usko,
 minun viel' ei mennyt ole,
 Jos pimeni maani päivä,
 on mulla omakin päivä,
 tyttö kultainen kylässä,
 kaunokutri kartanossa,
 jonk' on sielu silkin hieno,
 katse kaunoinen sametin;
 unista utuisen lemmen
 luon ma maalle uuden aamun.»

Ilkkuivat Manalan immet.
 tytöt tuonen tyrskyttivät:
 »Voip' on miestä mieletöntä!

Vieläkö valohon luostat?
 Jo pimeni silkkisielu,
 sameni sametin välke
 kylän irstahan iloissa,
 naisten kahvinauruloissa;
 ei ole valoa enää
 koko maassa, maailmassa.»

Painoi päänsä taideseppä,
 juoksi julman haavan leppä,
 juoksi päivän, juoksi toisen,
 kuni hän kolmanna kohosi,
 katoi kalvan hurmehesen,
 nosti kohti korkeutta,
 vannoi näin valan ikuisen:
 »En minä levänne ennen
 kuin minun miekkani terästä
 revontulet roihuavat
 yössä pohjolan pimeän!»

Vyötti varren rautavyöhön,
 ulos astui talviyöhön,
 talven tähtöset näkivät,
 kun hän korpehen katosi. —
 Ei ole sitten kuulunutta.

Virta venhettä vie.

Virta venhettä vie.

Mihin päättyvi tie?

Lyö kuuhut purren puuta ja talkaa.

Mikä ihminen on?

Virvaliekki levoton.

Jo miekka heljä riitelempi jalkaa.

Yks' syntyy meistä riemuun ja toinen mur-
heeseen,

ja kullakin on kellonsa pohjass' sydämen;

kun se seisahtaa, niin kuolon aika alkaa.

Virta venhettä vie.

Mihin päättyvi tie?

Niin synkehinä synnit ne uhkaa.

Hetken hehkui mies,

sitten tummuvi lies,

jääpi jäljelle pivo pieni tuhkaa.

Ja synnit ne kasvaa ja liittyy syntihin
 ja poika perii kehossa synnit isänkin,
 ja rinta täys' on ruumenta ja ruhkaa.

Mihin päättyvi tie?

Virta venhettä vie.

Koko maailma mun purressani häilyy,
 Meri ääretön, o!
 Etkö joudukin jo,
 suur' suvantoni, jossa pilvet päilyy.
 Ois' aika maata sunkin jo, suuri Jumala,
 ja vanhan valkopääsi jo lepoon laskea.
 Katso, kuinka kuolon varjot häilyy.

Virta venhettä vie.

Mihin päättyvi tie?

Ei tiedä sitä ihmisistä kenkään.
 Meri, taivas ja maa,
 kaikki, kaikk' katoaa —
 kuinka säilyisi sielu ihmisenkään?
 Mut unessa niin armas on ajatella noin,
 viel' kerran kevät saapuu ja koittaa uusi koi
 ja huomentuulet tuntureilta henkää.

Vaiko valhetta lie?

Virta venhettä vie.

Ma luulen, kerran maailma herää;

Susi lammast' ei syö,

veli veljeä lyö,

eikä miesi tahko tapparan terää.

Mut kaikki kauniit aatteet, mit' täällä aatellaan,

ne silloin täyttyy töiksi ja peittävät maan.

Siis ihanteita ihminen kerää!

Vaiko valhetta lie?

Surut.

Minä seisoin ja huusin
tappara kädessä:
»Tulkaa, nyt tulkaa,
tulkaa kaikki,
te miel'alat apeat, te vastasäät vaikeet,
te huolten huuhkalinnut ja sydänsurut
haikeet,
niin koetamme kerran,
ken meistä voittaa,
ja voitettu olkoon
ääneti niinkuin
hauta, mi kuusten
keskellä hiljainen on!»

Näin minä huusin
tappara kädessä,
katsoin uhmaten
kalliosolaan
uotellen kuoleman karjaa.

»Pelkäätkö, Tuonelan
untelo ukko,
pelkäätkö vuossadan
nuorinta lasta,
pelkäätkö päivyen poikaa?»

Eivät ne tulleet
silloin surut,
tulivat silloin,
kun makasin maassa
kamppaillen Luojani kanssa.
Tulivat takaa kuln konnat, löivät
kahleisiin minut, mierolle möivät,
tekivät minusta
heikon miehen,
polttivat otsaani
orjan merkin,
jota ei huuhto
nyt vesi, ei veri,
eikä huulet kauneimman neidon.

Jumalan vanki.

Ystävyys murtuu,
rakkaus katoa,
ei katoa minun kuoleman-ikäväni.
En tiedä alkuasi,
en aavista loppuasi,
mutta kumpikin lie minun sydämessäni.

Voi, pahoin tekee se mies,
se mieletön mies,
joka juurensa elämään katkoo!
Hän on niinkuin lintu vedenpaisumisen
päällä,
ei ole hänellä sijaa siellä eikä täällä,
hän äärettömyydessä lentää ja lentää
ja aaltoihin vaipuu.

Eikä ole totuus,
jumalainen totuus,
tehty ihmishartioita varten.

Jos kuolevainen jumaliin nousee,
niin Jumala ottaa
vangiksi hänet
ja viepi hältä ymmärryksen valon.

Hymni tulelle.

Ken tulta on, se tulta palvelkoon.
Ken maata on, se maahan maatukoon.
Mut kuka tahtoo nousta taivahille,
näin kaikuu kannelniekan virsi sille:

»Mit' oomme me? Vain tuhkaa, tomua?
Ei aivan! Aatos nousee mullasta.
On kohtalosi kerran tuhkaks' tulla,
mut siihen saakk' on aika palaa sulla.

Mi palaa? Aine. Mikä polttaa sen?
Jumala, henki, tuli ikuinen.
On ihmis-onni olla kivihiihtä,
maan uumenissa unta pitkää piiltä,

herätä hehkuun, työhön, taisteroon,
kun Luoja kutsuu, luottaa aurinkoon,

toteuttaa vuosisatain unelmat,
joit' uinuneet on isät harmajat.

On elon aika lyhyt kullakin.
Siis palakaamme lieskoin leimuvin,
tulessa kohotkaamme korkealle!
Maa maahan jää, mut henki taivahalle.»

Hiukan tähtitiedettä.

1.

Tähtelän tanhuat.

Tähtöset tuikki niin korkealla.
Minä olin maassa niin matalalla.

Miksi niin vilkutte tähtöset mulle?
»Siksi me tähtöset vilkumme sulle,

että sun sielusi nousisi meihin,
että sa astuisit auringon teihin.»

Enkö siis astu ma auringon rataa?
»Et sinä astune auringon rataa,

kuuta sa palvelet, kuun tietä kuljet,
kuutamon välkkeitä rintaasi suljet.»

Kuinkapa pääsen ma Päivölän tupiin?
 »Noin sinä pääset Päivölän tupiin,

nouse, ja Tähtelän tanhuita juokse!
 Siitä käy polku Luojankin luokse.»

2.

Pohjantähti.

Oi, Pohjantähti,
 mi meille vilkut
 ja piennä pilkut,
 mi ilkut tähdille
 kiertäville
 ja ihmismielille
 myrskyisille,
 jotk' ei saa rauhaa,
 vaan aina pauhaa!

Oi, kuin sua säälin,
 sa tähti kumma,
 mi luulet, että
 on elämän summa
 ain' aaltoin keskellä
 tyyni olla

ja seista kaukana
kalliolla,
kun meri pauhaa
ja ei saa rauhaa.

Sua kaikki kiertävät
taivaan kaaret
ja tähtisarjat
ja valosaaret,
sua kumartaa
kuun, päivän kulta,
ja otava oppinsa
ottaa sulta,
niin myöskin henki
inehmosenki.

Sua sentään säälin
ma, tähti parka,
mi tiedä et,
miten veri karkaa,
miten tulet riemun
ja tuskan palaa,
kun synti hehkuu
ja sydän halaa,
kun aatos pauhaa
ja ei saa rauhaa.

Aina langeta,
 aina nousta,
 käyttää kuokkaa
 ja sotajousta,
 tehdä oikein
 ja tehdä väärin,
 rikkoa, kärsiä?
 mielin määrin —
 oi, ihanainen
 on elo mainen!

3.

Auringon opetus.

Opetä minulle, aurinko,
 mik' on laulajan oikea onni!

»Tee kuin minä, paista vaan,
 laulajan onni on antaa.»

Pilvet päiväni peittivät.
 Kuinka siis kummalla annan?

»Tee kuin minä, paista vaan,
 häipyvi tumminkin häivä.»

Hanki kattavi kaiken maan,
turhaan uurren ja puurren.

»Tee kuin minä, paista vaan,
sulaa hankikin suurin.»

Entä jos kansa mun kiroaa?
Enkö ma kiroa vastaan?

»Tee kuin minä, paista vaan,
syttyvi sydänkin kylmin.»

4.

Uusi tähti Perseuksen sikermässä.

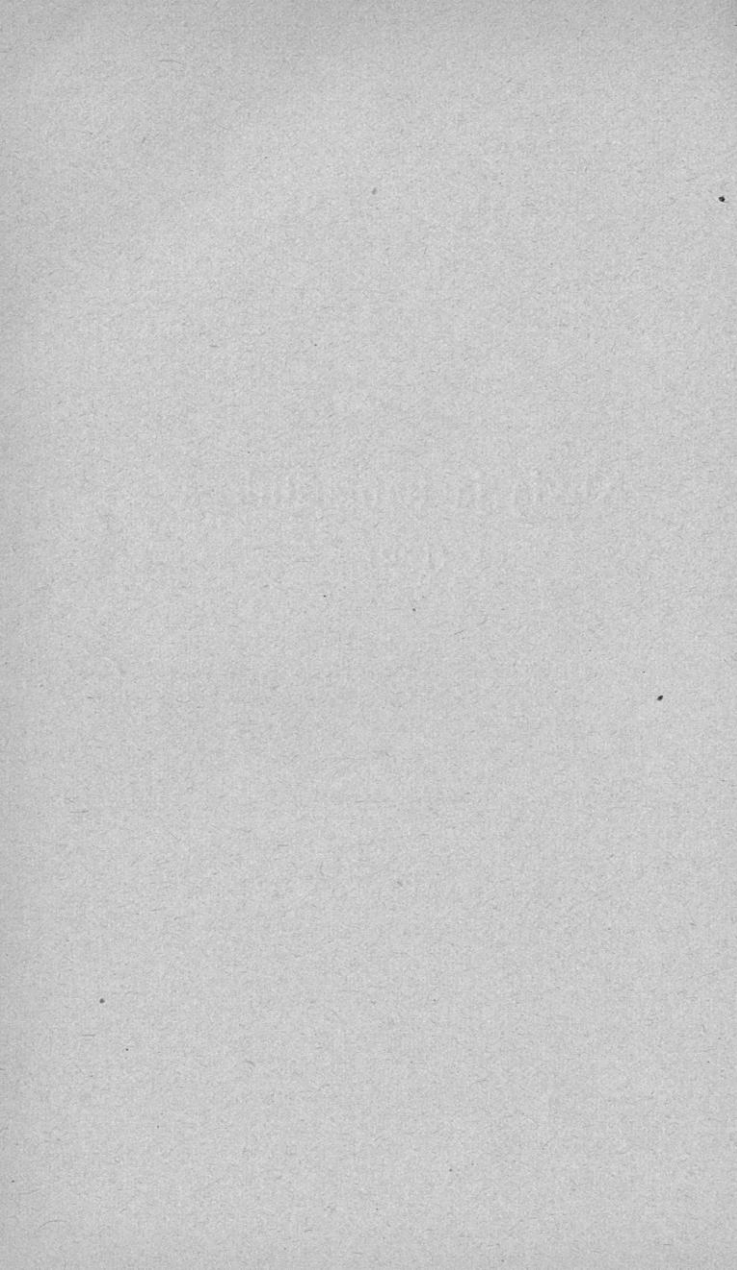
Uus tähtönen, uusi maailma,
uus ajatus ihmisen sielussa!

»Sun aatoksistasi tiedä en.
Minä synnyin vuoksi miljoonien.»

Siis olet sa sentään kuin aatoksen':
sekin syntyvi vuoksi miljoonien!

Kuvia ja kangastuksia

(1902)

Jumalan tammi.

Mikä on tammipuun tohina
minun koidon korvissani?

Tammi on Jumalan tammi
elämän aukean aholla,
päivässä pimenevässä,
laulun yössä lankeevassa.

Pois viha, pois kateus,
karkotkaa katalat kiistat,
haihtukaa elämän huolet
sekä järjen jäiset tuumat!
Yön elämä ympärillä
tyynny! Tyyntykää inehmot!
Raukene ratasten räiske
sekä seppojen jyrinä!

Minun on mieli kuullakseni
Luojan suuren puun puhetta.

Tarinoi Jumalan tammi:

»Olen toiminnan tohina
 kaaoksessa kaikkeuden,
 kohtalon kohina olen
 puhki ihmisten povien;
 olen pauke maan pajassa,
 humu ilman huonehessa;
 kuurot kuulevat minua,
 kuulevaiset eivät kuule.»

Kysyn sykkivin sydämin:

»Ja mitäpä minulle huo'ut?»

Julistaa Jumalan tammi:

»Humisen huolia sinulle,
 surun annan aateluutta,
 vaivan kalvavan vakautta,
 ylevyyttä ylhän tuskan;
 kynnän otsasi vakoihin,
 sielusi enemmän kynnän,
 panen paadet hartioille,
 käsken nuorna kärsimähän.»

Kysyn kylmävin sydämin:

»Miks' minua kärsimähän?»

Luojan suuren puu puhuvi:
 »Siks' sinua kärsimähän,
 kun olet lapsi laadultasi,
 itkijä elämän itkun.
 Otan sun lapseksi omaksi,
 annan sulle laulun armon,
 juuret juutan maa-emohon,
 työnnän latvan taivahalle.»

Seisoi mies aholla yksin,
 yössä aukean elämän;
 tunki polttavan povensa,
 sydämensä seisahtavan
 vaivasta sanattomasta,
 ailuista ankarasta.

Pyhä on hetki hengen tuskan.

Seisoi mies aholla yksin,
 juurella Jumalan tammen;
 kaukokaupungin hälinä
 yhtyi yön vavistuksehen;
 lepäsivät maa ja taivas,
 tammenleivätkin lepäsi.

Hiljaa, hiljaa, yksitellen
helmet kirkkahat kihoovat,
sulaten polttavaa povea,
lauhdutellen, lohdutellen;
saa vaiva sanoiksi, virret
vierivät huulilta urohon,
mies itse haoksi muuttui,
puuttui puuksi paikallensa.

Satu oli sanasta, taru
tammesta taitehen Jumalan.

Äidin surut.

Kolme yötä peräkkäin
suurta surun unta näin,
siitä asti murhe mulla
mielessä on tuiretulla.

Unta näin ma miekasta
verisestä hiekasta.
Kaitse, Kiesus, köyhän lasta
sotateille sortumasta!

Näin ma maljan kuohuvan
kuivaks saakka sakkahan.
Totta, Herra, hekkumasta
estät emon lempilasta.

Nyrkin vielä viimeks' näin
kohotetun taivoon päin,

huudahdin ja heräsin ma,
hereilläkin vapisin ma. .

Ethän, Luoja, milloinkaan
hänen salli horjahtaa
itse-uhmaan ylpeähän,
Jumalaansa kieltämähän?

Mieli nöyrä hälle suo!
Tai jos tahtosi on tuo,
tapa ennen taisteluihin,
syökse synnin nautintoihin!

Herra! Mitä huusinkaan?
Ethän kuullut kauheaa?
Tee kuin tahdot, Herra, aina.
Lapseni on Sulta laina.

Aika.

Asuu aamuruskon mailla kansa,
jonka jumala on Aika. Templi
tehty hänle puistohon on pyhään,
virran vieriväisen kaltahalle.
Loitos loistaa templin kaarikatot,
kauas kuuluu pappein kuorolaulu,
kauemmaksi vielä maine kulkee
Ajan ankarasta uskonnosta.

Aika näät ei ole kivikuva
käsini tehty taikka luonnon muoto,
aate ei, ei tyhjä mielihoure.
Aika hirviö on julma, joka
uhrit parhaat, vaikeimmat vaatii,
sata miestä miehevää ja nuorta
joka vuoden kuussa kääntyvässä.
Siit' on idän maassa itku, parku,
paino raskas rintaluita painaa.

Mutta näin ne laulaa templin papit
 käyden kuutamossa hiljaisessa:
 »Suuri, suuri, ankara on Aika!
 Maailmoiden mahtaja sa olet,
 kun sa mylväiset, niin vuoret murtuu,
 kun sa henkäiset, niin hirret hajoo,
 vaan kun sinä jalan maahan poljet,
 jää ei ykskään eloon elävistä.»

Tarun kertoi mulle templin pappi
 kerran aurinkoisen alas mennessä,
 yössä yksinänsä koskein kuohon
 pyhän virran pyörtehiltä soiden.
 Tuuli lepäsi ja lehto. Kaukaa
 kimalteli Himalayan huiput.
 Väkevästi loisti vanhan silmä,
 kun hän tarinansa kumman kertoi:

»Kääntyi kuu ja tuli uhrin tunti.
 Yksi erällänsä nuoret tuodaan
 silmin sidotuin ja käsin. Uksi
 avataan ja jälleen suljetahan.
 Hälle ei se enää koskaan aukee.

Uhrein parvessa on poika uljas,
 pitkä varreltaan kuin palmu, kaunis

kasvoiltaan kuin Buddha, jalo nähdä.
 Ainoo turva on hän äidin vanhan,
 toivo tietäjien, naisten lempi,
 leirin kaunistus ja kansan kaiken.
 Vuoroansa vaiti odottaa hän,
 äiti vierellensä itkee, huokaa.

Hetki lyö. Hän sisään sysätähän,
 pedon kiljunnan hän kuulee, tuntee
 kasvoillansa kalman henkäyksen —
 silloin, katso: silmäin side laukee,
 ja hän näkee, mit' ei kenkään nähnyt
 eikä nähdä sopis kuolevaisen.

Ajattaren ankanan hän näkee:
 puoleks' lisko, suomuinen ja suuri,
 puoleks nainen punalieska-huuli,
 päässä silmät niinkuin pätsi palaa,
 pätsin pohjass' ajan pyyteet kiehuu,
 käden kohottaa hän vetääksensä
 sulhon syleilyynsä kauheahan.

Seisoivat he hetken vastatusten,
 Ajatar ja urho miekan, mielen:
 katso, vaappuu pedon polvet, sammuu
 silmä, vaipuu käsi kynnellinen;

keveästi niinkuin kesäilta
sulhon huulille hän suukon painaa.

Mutta kammiosta urho astuu
kalpeana niinkuin kuolo, kulkee
metsiin, jättää äidin, siskot, miettii,
tekee hengen töitä, jotk' ei katoa,
vaikka katoaisi kansa kaikki.
Hänehen ei Ajan hammas pysty,
voittanut hän onpi kuolon vallan,
sillä hän on unelmaansa urho
ja hän täyttää, mitä monet tuumii.»

Noin se kertoi kerran templin pappi
mulle aurinkoisen alas menen.
Vaiti istuin, vaiti kertojakin.
Himmenivät Himalayan huiput.
Yössä yksinänsä koskein kuohu
pyhän virran pyörtehiltä kuului.
Silloin sanat sattui mieleheni:
»Eikö sitten enää milloinkana
miestä ollut ajan voittajata?»

Väkevästi vanhan silmä loisti,
kädet rinnoillaan hän risti, lausui:
»Aika voitetaan joka kerta,

jolloin aatos miehen mieless' syttyy,
 aatos miehen mieltä ankarampi,
 kasvavainen yli kuolevaisen.
 Siitä asti on hän outo täällä,
 herra muille, orja itsellensä,
 sillä hän on unelmaansa urho,
 oman aattehensa astinlauta.

»Entä jos hän aattehensa tahraa?»

»Silloin aate hänet alas lyöpi,
 ottaa asuntonsa toiseen, jatkaa
 tietään niinkuin myrsky merta käyden.»

Hetket kului. Pedot öiset heräs,
 lähti leopardi piilostansa,
 tiikeri, tuo karavaanein kauhu,
 leijonakin, metsästäjän lempi,
 oksat risahteli, risut taittui,
 kaukaa karjunta yön ilman halkas'.
 Ja ma muistin Ajattaren haamun
 ja ma kysyin äänin vavahtavin:
 »Eikö koskaan Ajatar tuo kuole?
 Eikö koskaan koita kansain onni?»

Liene kuullut ei hän kysymystä.
Vaiti istui hän ja vaiti minä.
Tähdet syttyi taivahalle, syttyi
ijäis-aatteet ihmissydämissä,
ja ma kuulin koskein kuorolaulun
pyhän virran pyörtehiltä soivan:
»Suuri, suuri, ankara on aika,
maailmoiden mahtaja sa olet,
kun sa mylväiset, niin vuoret murtuu,
kun sa henkäiset, niin hirret hajoo,
pysyväinen vain on pyhä virta,
ijäinen vain ihmishengen kaipuu.»

Imatran taru.

Tuo Imatra, immyt sorja,
oli kaunehin neitoja Karjalan maan
Tuo Ontrei, pajarin orja,
tais' laulaa ja kannelta kaiuttaa

Hän rakasti Karjalan kukkaa.
Salot laajat soi, koska lauloi hän.
Mut Karjalan kansa rukka
suri sorrossa isännän ilkeän.

Kuka kansan kohlitun kostaa?
Oli Ontrei mies sotakelpo tuo.
Hän Karjalan laululla nostaa!
Iloks impensä vain hän lauluja luo.

Tuo virkkävi Imatra impi:
»Maan eestä laula, mut mulle ei!» —

»Sa mulle oot kallihimpi,»
näin saneli Ontrei ja suukon vei.

»Teit kyllin jo lauluja mulle,
maan ympäri olen ma maineikas.» —
»Vasta kyllin on lauluja sulle,
runo tehty kun on joka kutristas!»

Ohi pajari ratsasti, yöksi
hän virran viereltä neien nai.
Tää kosken kuohuihin syöksi.
Ne hänestä kaikuvan nimensä sai.

Mut Ontrei, Imatran orja,
hän istui rannalle valtavan vuon:
»Tule, kuolema, lapsesi korjaa!
Toki ensin ma lauluni parhaan luon.»

Hän koski kantelon kieliin.
Soi sävelet kuin sodan myrsky nyt.
Ne Karjalan miesten mieliin
kävi kuin vihan vasamat välkytetyt.

Ja Karjalan kansa nousi.
Taru tuo on tunnettu teille kai?

Teräs välkähti, vinhahti jousi.
Jo pajari haljakan verisen sai.

Mut suur' oli pajarin suku.
Kautta korpien kostoja huudetaan.
Ja sotalaumojen luku
yli samosi kaunihin Karjalan maan.

Jo vapaushaavehet vaipui,
verivirrat peltoja purppuroi
Moni vaipui, myös moni taipui.
Mut mikä on soitto, mi yhäti soi?

Kävi sortajat soittoa kohti.
Soi sävelet kuin sodan myrsky. »Ken
vapautta viel' laulaa tohti,
kun taittui jo tappara viimeinen?»

Oli Ontrei Imatran orja,
hän istui rannalla valtavan veen.
Hän lauloi: »On sota sorja,
kun kuollahan mieheen viimeiseen.

Mut sorjempi on sota sille,
ken kaipaa maan päällä kalleimpaa.

Hän Tuonelan tanhuville
käy niinkuin sankari kotiin saa.»

Jo sortajat soittajan näki.
Tuon kohtalo kauan ei viipynyt.
Ne lyhyen tuomion teki.
Nuoli vihainen jousesta vinkahti nyt.

Se oli laulajan surma.
Hän suistui koskehen kuohuvaan.
Mut katso! Kantelon hurma
yhä saloja Karjalan kaiuttaa.

Affleck.

Simo Affleck, ankara mies,
hän hevosensa tallista nouti.
Hepo hirnui: »Voi sua, voi,
Simo Hurtta, Karjalan vouti!»

Simo Hurtta, huikea mies,
suki hevosensa harjan ja tukan:
»Vasta voivota, kun satulassa
tuon kotihin ma Karjalan kukan.»

Hepo hirnui: »Voi sua, voi,
Ilomantsi on Karjalan kukka,
ja mantsit on sukua suurta,
Ilomantsi on Affleckin hukka!»

Simo Affleck, ankara mies,
vei hevosensa kaivolle juomaan:

»Ilomantsi on Affleckin armas,
mun jääköhön Herramme huomaan.»

Hepo hirnui: »Voi sua, voi,
koko Karjala allasi huokaa,
joka pirtissä piilut jo välkkää,
joka korpilla kohta on ruokaa!»

Simo Hurtta, huikea mies,
pani orhille ohjakset vakaat:
»Vasta voivota kun verisellä
sotakentällä kanssani makaat.»

Simo Affleck, ankara mies,
löi virkkua vitsalla kerran,
hepo hirnui, soi kavioista
hääkanteleet Karjalan herran.

Kankuri.

Eukko harmaata kangasta kutoo.
Ulkona syyssade synkkänä putoo.

Hän kutonut on sitä lapsesta saakka.
Sitä kutoi äiti ja äidinkin äiti,
ja kutoneet on sitä kaikki naiset
niin kauas kuin seudun tään väki muistaa.
Hän kutonut on sitä lapsesta saakka.

Nai, sai lapsia, lapset kasvoi,
naivat ja jällehen lapsia saivat.
Halla vei viljan, karhu kaasi
karjan tai tuli poltti pirtin.
Mut muuten ei muutu, ei tapahdu mitään
viikosta viikkoon, vuodesta vuoteen.

Ja sama on tarina kaikkien muiden
niin kauas kuin seudun tään väki muistaa.

Eukko harmaata kangasta kutoo.

Vartiolta.

Kaadu, metsä, niinkuin kaski,
seiso, jalka, niinkuin seinä!

Muuten mielesi lahovi.

Näin minä tuulispään tulevan
yli korven, latvat taipui,
puuntyvet tanahan jäivät,
kaikki kaatui paikallensa.

Noin on mieleni minunkin.

»Ken on pantu paimeneksi,
kaitkoon karjan kaunihisti,
kuka viljan viskimeksi,
olkoon hällä oma risti,
mutta kelle kyntö suotiin,
tehköön työtä vanhaan muotiin!»

Noin se lauleli salossa
 yön on vahti yksinäinen,
 lauloi tahtonsa teräksi,
 oman mielen miehuudeksi,
 korpi kolkosti humisi,
 huohteli metsä märkä.

Ja hän tunsi tuskan, kammon,
 ja hän lauloi uudellensa:

»Voima täss' ei paljon auta,
 usko auttaa enemmän.
 Tehköön, kell' on eessä hauta
 tilin kanssa elämän.
 Yksin seison Suomen suossa,
 laulun valtaa vartioin,
 itse synnin syvän vuossa
 ijäisiä ihannoin.

En ma tiedä koska kuolen.
 Totta toinen jatkaa työn.
 Tuolla puolen riemun, huolen
 seison, laulan sekä lyön.
 Aseitani muutin, mutta
 aatteitain en milloinkaan.
 Jos ma kaadun, kaatunutta,
 veikot, verin suojelkaa!

Linnulle kirkkomaalla.

Lintunen lehdossa kirkkomaan,
kuoleman käkönen kumma,
laula mulle ja laula muille,
taivaan tuulille, metsän puille,
kuolema kulkee kulkuaan,
mieleni minun on tumma.

Kukkuos, lintunen kuolonmaan,
vaivani minun on vaikee,
laula haudoilla haaveiden,
viritä virsiä nuoruuden,
Suomi on suuri kirkkomaa,
hautojen sävel on haikee.

Kun minä kuulen sun laulus,
silloin mun kesäni kerkee,
silloin mun murheeni unhottuu,

saapuvi jällehen kukkain kuu,
kaiuta kuoleman=kauneuttas,
heläjä, elkösi herkee!

Raiu ruskoja uuden koin,
laaksoja rauhan laula,
meissä mennyt on rikki jotain,
sortunut tarmo suurten sotain,
ylitse kalpojen, kalmistoin
hoiloa, hopeakaula!

Minun tieni.

Minun tieni ovat etsijän teitä.

Onneton, ken mua seuraa!

Ma olen huono opas. Käy tieni kautta
harhain.

On kotiin jäädä parhain
jokaisen, jolla koti on.

Mun kotini on siellä, missä taivaan tähdet
tuikkii.

Minun tieni ovat taistelijan teitä!
Sorja sotilaan on hangella maata
päänalaisena kilpi ja vierellensä kalpa
ja joka hetki ajatella: Henkeni on halpa,
mut pyrintöni pyhin
on kaunis, kallis, suuri,
ja ylpeä kuin jumalien uni.

En toveria tielleni tahdo.
Mut jollakin jos sama mieli palaa,

hän kulkekohon sinne ja minä kuljen tänre,
ja kummallakin viressä olkoon jousen jänne.
Voi olla, että yhteen
me metsätiellä tullaan —
silloin nuoli vinhahtaa tai tullaan ystäviksi.

Ja erotahan jälleen.
Onneton, ken mua seuraa!
Mun lauluni on latuja, ne käyvät ristin rastin,
enkä tiedä itsekään, ne kunne käyvät asti,
kaupunkeihin, kyliin,
korprien syliin —
enkä tiedä, milloin ma levähtää saan.

Nauruunsa kuolija.

Voi, miten halveksun minä teitä,
maidonkarvaiset katsojajoukot,
te, jotka syrjästä seuraatte, kuinka
eksyvät, syöksyvät syntiset, houkot.

Ylenkatson ma ylpein mielin
teitä, te tunnot tahraa vailla:
sen, joka seppona seisoo ja takoo,
kourat on nokiset myös sepon lailla.

Vasten kasvoja teille ma heitän
lauluni uhman, riemun ja huolen.
Nouskatte sotaan, jos te sen voitte,
taikka ma nauran ja nauruuni kuolen!

Eikä mun haudallani saa haastaa,
että ma koskaan töitäni kaduin.
Seisoin ma hetken, katsoin ma taakse —
lähdin taas eespäin laajemmin laduin.

Vanha kannel.

1.

Puro.

Tuli hieno herrasjoukko
sinimetsän siimekseen,
näkivät vierivän vetosen,
haastelivat haavemieliin:
»Katso, kaunista puroa,
kukkarannoin rientävätä,
kuinka sen kuultava vesi on,
kuinka armas aallon päily
keskellä kesäisen lehdon,
sinimetsän siimeksessä!»

Haastelivat haavemieliin.

Kulkivat kohin kotia
kaupunkihin kaukaisehen,
tehtaat jyskyi, koski kuohui,

kaupungin sillalla sanoivat:
 »Hyi, miten rupainen virta,
 ruma, rutsattu, likainen,
 ostohyödyn orjuuttama!»

Naiset nipristi nenäänsä,
 herrat heitti keppiänsä.

Ällös huolko, herrasjoukko!
 Virta on samainen virta,
 joka pulputti purona
 sinimetsän siimeksessä.
 Saasta jää jällelle, virta
 vierivi eellehen, merehen
 elontyönsä tehtyänsä.

2.

Toisin siellä, toisin täällä.

Tahtoisin puhella kerran
 kera noiden päivän lasten,
 rintamaiden riemulasten,
 ehtoisan etelän lasten,
 heidän, joill' on henki, hehku,
 sanat suussa suitsevaiset,

kynä kuin kypene, laulu
laaja niinkuin linnun lento.

Haastella halaisin heille:
Toista on soitella somasti
kesken viinin viljelysten,
kera kukkivan kevähän,
alla täyden päivätähden.
Toista laulella runoja,
pystyttää pyhätulia
kesken kiljuvain kinosten,
hallan maassa harmajassa.

Tuuman jos sulatit täällä,
vaaksan pakkaneen pakasti.

3.

Tuulien erehdys.

Kuulin tuulien puhuvan:
»Suureksi puhaltakamme
Suomi, luokamme lujaksi,
vakahaksi, valppahaksi!»

Tuulet taivahan tulivat,
 puhalsivat päälle Suomen,
 maa meni muruiksi, särkyi
 kansa, kantelo hajosi,
 soraäänet yksin soivat.

Tuo oli tuulien erehdys.

4.

Armain kuoleman ajatus.

Pelkäsin unia ennen
 niinkuin peikkoja; levolle
 menin kuin mestauslavalle.
 Miksi? Mietin. Ol' elämä
 armahampi yön unia,
 nukuin nuoruuden suruihin,
 heräsin huomenen iloihin.

Siitä asti kuin pimeni
 päiväni, mustui mun eloni
 onnen orsi, kaikk' on toisin:
 yön unet on ystäväni,
 päivät peikoista pahimmat,
 vaikeinta valvominen —
 armain kuoleman ajatus.

5.

Ei ne kaikki kuollehia.

Ei ne kaikki kuollehia.
joita kuolleiksi sanovat.

Meren mustassa mujussa
monta nukkuu nuorukaista,
meren suuren soutajata,
laivatouvin laittajata.
Kun tulee tulinen ilma,
myrsky merta myllertävi,
nousevat aaltojen selille,
lainehille laulamahan.

Mik' on laulu kuolon lasten?
Laulu päivästä elämän.
Mikäpä elämän lasten?
Laulu kuolon kuutamosta.

Ja mik' on Jumalan virsi?
Laulu kerran keski-yöstä.

6.

Sateenkaari.

Kaari korkea kohosi,
ihmislapset ihmetteli.

Hetken heijastui, katosi,
mylvähtipä myrskyn kannel,
soi sävelet, Luoja soitti,
kajahteli kaikki taivas
ihmispeikkojen peloksi,
sorasävelten säikkymiksi.

Noin jos lauluni olisit
kaari kaunis taivahalla,
enne ukkosen edellä,
merkki rautaisten rakeiden!

Jumalien keinu.

Kenen korkeat jumalat keinuunsa ottavat kerta,
eivät ne häntä yhdessä kohden pidä,
he heittävät häntä
välillä taivaan ja maan —
siksi kuin järjen valon häneltä he vievät.

Ja kuka maailmoiden mahdin kuulut-
taja on,
hän tänään pilvien ääriä kulkee,
ja huomenna makaa
maassa niin syvällä
kuin koski, mi vuorten
kuiluissa kuohuu.

Kuka keinussa jumalien keinuu,
ei hällä elon aika pitkä ole,
syyntä, syyttömyyden
hän huiput nähköön —
sitten tulkohon tumma yö!

Tuska.

Hiljaa, hiljaa,
muuten kuolema tulee,
nyt ollaan oudoilla ovilla.
Hiljaa, hiljaa,
tai katkee kaikki,
nyt jousi on liiaksi jännitetty.

Ei askeltakaan,
ei ees, ei taakse,
nyt parhaint' on pysyä paikoillaan.
Hiljaa, hiljaa,
aivan hiljaa,
ettei risukaan risahtais.

On malja täysi.
Yks pisara lisää —
ja kaikki kaatuvi kerrassaan.
Hiljaa, hiljaa,
hiiren-hiljaa,
niin pieni olla kuin mahdollista!

Mut se kestää kauan.
En kauan jaksa.
Mun valtaa raukeus, väsymys.
Hiljaa, hiljaa,
ei äänt', ei sanaa,
yks' liike pettää voi piileväisen.

Jumalan kiitos!
Hän ohi kulkee.
Kai kohta saanen ma hengähtää.
Mut hiljaa, hiljaa,
ei viel', ei vielä,
mun täytyy kestää tai kaikki loppuu.

Väinämöisen laulu.

Ei iloja monta ihmislapselle suotu:
yks' kevään riemu
ja toinen kesän
ja kolmansi korkean, selkeän syksyn riemu;
kyntää, kylvää,
korjata kokoon,
levätä vihdoin rauhassa raatamisestaan.

Ei suruja monta ihmislapselle suotu:
yks' sydämen suru,
elon huoli toinen
ja kolmansi korkean, ankaran kuoleman suru;
ystävä pettää,
elämä jättää,
taika on ainoa sankarin työ sekä tarmo.

Miks' laulaisin siis minä, jolle on kantelo
suotu,

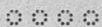
riemuja muita
 ja murheita muita?
 Taida en lukea tähtiä taivahan kannen,
 en kaloja meren,
 en kukkia nurmen.
 Laulan ma siis, mit' on ihmisen laulaa suotu.

Ei sovi urhon tietoja, taitoja laulaa,
 ei esiintuoda.
 Sankarin sopii
 laulaa vaan, miten vaihtuvi vuodet ja viikot,
 miten kipinät syttyy
 ja jälleen sammuu
 ja kuinka kulkee kuolon ja elämän laki.

Kaikki on muu vain välkettä taivahan kaaren,
 katinkulmaa,
 laineiden läikkyä.
 Sankarin laulaa sopii niinkuin meri,
 suurena, pyhänä,
 peljättävänä —
 lempeenä niinkuin lepäävä yö yli maiden.

Monta on laulua, monta myös laulujen miestä.
 Yksi on laulu
 ylitse muiden:
 ihmisen, aatteen, hengen ankara laulu.

Kansat kato,
ei katoa mahti,
jonka on laulanut mahtaja kansansa rinnan.

EINO LEINO

on kustannuksellamme ennen julkaissut:

I. Alkuperäisiä teoksia.

<i>Naamioita</i> , VI. Näytelmiä. (Kirkon vihollinen — Maan parhaat. — Ilotulitus. *)	3: 50
<i>Nuori nainen</i> . Neljä kertomusta	2: 50
<i>Työn orja</i> . Romaani	3: 25
<i>Rahan orja</i> . »	3: —
<i>Naisen orja</i> . »	3: 25
<i>Onnen orja</i> , »	3: 25
<i>Tähtitarha</i> . Runoja	3: 25
<i>Painuva päivä</i> . Runoja	2: 50
<i>Pankkiherroja</i> . Kuvaus nykyaikaisesta suomalaisesta liike-elämästä	3: 25
<i>Mesikämmen</i> . Joulutarina vanhoille ja nuorille	2: 50
<i>Elämän koreus</i> . Runoja	3: 25
<i>Paavo Kontio, Lakit. tohtori</i> . Romaani	3: —
<i>Leirivalkeat</i> . Runoja	5: —

*) Kukin näistä näytelmistä on saatavissa myös erikseen Kustannusosakeyhtiö Kirjan Näytelmäkirjaston numeroina 68, 69 ja 70 à 1: 50.

<i>Kalevala näyttämöllä.</i> (Alkukuvaelma. — Maailman luominen. — Aino. — Sammon taonta. — Kyllikki. — Lemminkäinen Tuonelassa. — Pohjolan häät. — Kullervo. — Sammon ryöstö. — Väinämöisen lähtö. *)	4: 50
<i>Karjalan kuningas,</i> 4-näytöksinen runonäytelmä	5:—
<i>Vapauden kirja.</i> Runovalikoima	12:—
<i>Lemmen lauluja.</i> Valikoima	15:—

II. Suomennoksia.

<i>Anatole France:</i> Kuningatar Hanhenjalan ravintola.	
<i>Tagore:</i> Puutarhuri.	
» Uhrilauluja.	

III. Arvostelevia teoksia.

<i>Suomalaisen kirjallisuuden historia</i>	1: 75
--	-------

*) Teos saatavissa myös kolmena eri niteenä, joissa kussakin kolme kuvaelmaa, Kustannusosakeyhtiö Kirjan Näytelmäkirjaston numeroina 78, 79 ja 80 à 1: 75.

